

Granskningsutlåtande järnvägsplan spårlinje och stationer

Tunnelbana till Älvsjö

2025-09-25

Titel: Granskningsutlåtande järnvägsplan spårlinje och stationer

Projektledare: Åsa von Malmberg, Förvaltning för utbyggd tunnelbana (FUT)

Bilder & illustrationer: FUT om inte annat anges

Dokument-id: 7000-PA1-12-00174

Diarienummer: FUT 2024-0984

Datum: 2025-09-25

Distributör: Region Stockholm, Förvaltning för utbyggd tunnelbana (FUT)

Box 454 36, 104 31 Stockholm. Tel: 08 123 100 00

E-post: registrator.fut@regionstockholm.se

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
2	Inkomna yttranden och kommentarer	5
2.1	Inkomna yttranden från fastighetsägare och tomträttsinnehavare...	5
2.2	Inkomna yttranden från myndigheter, organisationer och företag...	30
2.3	Inkomna yttranden övriga	87

1 Inledning

En helt ny tunnelbanelinje mellan Fridhemsplan och Älvsjö binder ihop centrala och södra Stockholm. Det gör att 48 500 nya bostäder med hållbara kommunikationer kan byggas. Linjen ger nya resmöjligheter med smidiga bytespunkter till annan kollektivtrafik samtidigt som T-Centralen och röd linje avlastas.

Under perioden 2025-05-19 till 2025-06-19 ställdes järnvägsplanen för spårlinjen och stationerna inklusive miljökonsekvensbeskrivning ut för granskning. Järnvägsplanens granskningshandling är daterad 2025-05-05. Länsstyrelsen i Stockholms län har godkänt miljökonsekvensbeskrivningen 2025-03-07. Diarienummer för granskningen är FUT 2024-0980.

Kungörandet har annonserats i Post- och Inrikes tidningar och Dagens Nyheter. Granskningshandlingar har funnits tillgängliga i fysisk form på Region Stockholm - Förvaltning för utbyggd tunnelbanas kontor, Solnavägen och på Stockholms stad - Tekniska nämndhuset, Fleminggatan. Granskningshandlingarna har även funnits tillgängliga på Förvaltning för utbyggd tunnelbanas hemsida.

Med anledning av granskningen har 411 antal yttranden inkommit som redovisas och kommenteras i detta dokument. Yttrandena har delats in under tre rubriker; Fastighetsägare och tomträttshavare (avsnitt 2.1), Myndigheter och organisationer (avsnitt 2.2) samt Övriga (avsnitt 2.3) vilka har numrerats från 2.1.1–2.1.14, 2.2.1–2.2.34, 2.3.1–2.3.363.

Under respektive sammanfattat yttrande återfinns kommentarer från Region Stockholm, benämnt som Regionen i detta dokument. I vissa fall omnämns förvaltningen för utbyggd tunnelbana (FUT), som är en del av Region Stockholm. Under avsnitten 2.1 och 2.2 redovisas företrädare vilket syftar på den roll som yttrandet skrivits under av eller skickats från. I dessa avsnitt finns ytterligare underrubriker som kopplar samman del av yttrande med tillhörande kommentar.

Stockholms stad, Trafikverket och Locum inkom med begäran om förlängd svarstid vilket medgavs.

I granskningsutlåtandet har inkomna yttranden sammanfattats, fullständiga versioner av yttranden återfinns i diariet. Begäran om fullständiga yttranden skickas till registrator.fut@regionstockholm.se.

2 Inkomna yttranden och kommentarer

I detta kapitel redovisas inkomna yttranden från fastighetsägare och tomträttsinnehavare redovisade i fastighetsförteckningen för järnvägsplanen (avsnitt 2.1). I kapitlet redovisas också inkomna yttranden från myndigheter, organisationer, företag (avsnitt 2.2) och övriga (avsnitt 2.3). Därtill redovisas Regionens kommentarer avseende de inkomna synpunkterna.

2.1 Inkomna yttranden från fastighetsägare och tomträttsinnehavare

I detta kapitel redovisas yttranden från fastighetsägare och tomträttsinnehavare enligt numreringen 2.1.1 till 2.1.13.

Yttrande 2.1.1

Fastighet: Slaggen 1

Namn: Bostadsrättsföreningen Fridhem 126

Yttrande:

I yttrandet från ordföranden i bostadsrättsföreningen antyds att enligt planritningarna ska tunnelbanan dras genom fastigheten som föreningen äger.

2.1.1.1 Påverkan på förening

Föreningen motsätter sig inte att ytan tas i besittning via arrende, men påpekar att detta medför olägenheter för bostadsrättsföreningen. I yttrandet framgår att föreningen har fjärrvärme och har haft planer på att bygga parkeringshus under fastigheten, planer som de menar går förlorade.

2.1.1.2 Ersättning och dialog

Styrelsen anser att Region Stockholm och bostadsrättsföreningen bör nå en civilrättslig överenskommelse om ersättning. I yttrandet framhävs att detta är det mest lämpliga och effektiva i stället för en rättsprocess via domstol. I yttrandet framgår att föreningens mark inte kan tas i besittning utan en överenskommelse eller ett domstolsbeslut.

Regionens kommentar:

2.1.1.3 Påverkan på förening

När järnvägsplanen har vunnit laga kraft ansöker Region Stockholm hos Lantmäteriet om en lantmäteriförrättning för att bilda ett så kallat servitut. Det är servitutet som ger Regionen

rätten att använda någon annans mark permanent för att bygga nya tunnelbanan. Fastighetsägare och andra som berörs av lantmäteriförrättningen blir kallade till sammanträden av Lantmäteriet, där möjlighet ges att komma med synpunkter och värdefull information.

Tunnelbaneanläggningen under fastigheten ligger på sådant djup att befintliga fjärrvärmeledningar inte påverkas. Eventuellt parkeringshus bedöms inte göra intrång i skyddszonen inom ramen för det permanenta markanspråk som ligger som högst cirka 30 meter under mark.

2.1.1.4 Ersättning och dialog

Fastighetsägare har rätt till ersättning för mark som Region Stockholm tar i anspråk, både permanent och tillfälligt. Fastighetsägare har rätt att framföra ersättningsyrkanden för markanspråk i kommande lantmäteriförrättning för att bilda servitut för tunnelbaneanläggningen. Lantmäterimyndigheten beslutar om ersättning enligt expropriationslagens regler.

Yttrande 2.1.2

Fastighet: Stockholm Gökungen 4

Namn: Brf Gökungen 4

Yttrande:

Bostadsrättsföreningen Gökungen 4 yttrar sig över planen med hänsyn till tunnelns passage under och i närheten av fastigheten Stockholm Gökungen 4.

2.1.2.1 Grundläggning

Bostadsrättsföreningen begär att fastighetens grundförhållanden tas i beaktande vid tunneldrivningen samt att Regionen ansvarar för eventuella skador. Fastigheten är grundlagd på murar och betongpelare på berg. Föreningen kräver åtgärder för att begränsa vibrationer som kan skada fastighetens grundläggning eller orsaka sprickbildning. Sprängning bör därför undvikas under och i närheten av fastigheten, och tunneldrivning med borrhning bör i stället användas. Vidare förutsätts att vibrationsmätning utförs under arbetets gång.

2.1.2.2 Grundvattensänkning

Fastighetens bottenbjälklag vilar på fyllnadsmassor på lera som befaras kunna dräneras och tryckas ihop vid en grundvattensänkning vilket kan leda till sättningar i källargolv och sprickor i fastigheten. Föreningen förutsätter därför att fastigheten undersöks före och efter arbetena.

2.1.2.3 Buller och vibrationer

Föreningen önskar en försäkran att bestående buller och vibrationer inte uppstår i driftsskedet. De begär att buller- och vibrationsdämpande material används och att åtgärder vidtas. Eftersom ballastfri spårläggning planeras undrar föreningen hur detta påverkar spridning av buller och vibrationer i berget och till fastigheten. Om det inte är verifierat att

ballastfritt ger samma påverkan som konventionell spårläggning, bör den senare användas även om kostnaden blir högre.

Regionens kommentar:

2.1.2.4 Grundläggning

Tunneldrivning med tunnelborrmaskin medför inte några vibrationer som kan komma att orsaka skador på byggnader. Även skador på grund av sprängningar är väldigt ovanliga. Region Stockholm har riktvärden som säkerställer att Regionen har god marginal för sprängningar och vad byggnaderna klarar av utan att skada dem. Dessa riktvärden är fastställda i enlighet med svensk standard. Med hjälp av utplacerade mätare kontrollerar Regionen alla sprängningar för att säkerställa att dessa riktvärden inte överskrides. Fastigheter som ligger inom 50 meter från vibrationsalstrande arbete kommer att besiktigas. På de platser där husen är byggda på lera är besiktningsområdet 100 meter.

2.1.2.5 Grundvattensänkning

Förutom järnvägsplan söker Regionen tillstånd för vattenverksamhet enligt miljöbalken. I kapitel 11 i miljöprövningens MKB (återfinns på <https://nyatunnelbanan.se/alvsjo/beslut-och-handlingar/>) beskrivs de kontroller och skyddsåtgärder som kan bli aktuella. Grundvattennivåer i jord och berg kommer att kontrolleras löpande under byggtiden. För varje känsligt objekt kommer det finnas en eller flera mätpunkter för grundvattennivån. Till dessa mätpunkter tas det fram åtgärdsnivåer, som används för att styra när och i vilken omfattning skyddsinfiltration behöver ske. Skyddsinfiltration är en skyddsåtgärd för att motverka en skadlig grundvattennivåsänkning som kan leda till sättningar i byggnader på lera. Byggnader som är grundlagda med pålar till fast berg riskerar inte att påverkas av en eventuell grundvattensänkning.

2.1.2.6 Buller och vibrationer

Stomljud och vibrationer från ballastfritt spår samt omfattningen av vibrationsisolering har utretts och en lösning för stomljudsdämpning kommer att väljas i ett senare skede. Oavsett vilken lösning som väljs måste anläggningen innehålla riktlinjerna för stomljud i bostäder enligt gällande regelverk.

Yttrande 2.1.3

Fastighet: Snöflingan 3

Namn: Fastighets AB Balder och Courtyard by Marriott

Yttrande:

Yttrandet är ett samlat yttrande av fastighetsägare Fastighets AB Balder och verksamhetsutövare Courtyard By Marriott på fastigheten Snöflingan 3 avseende tillfälliga etableringsytor på Lindhagensplan.

I yttrandet framgår det att hotellverksamheten kommer att påverkas på olika sätt;

- Infarten till fordonsområdet sker inpå huvudentrén, vilket påverkar avlämning och upphämtning av gäster.
- Kunder som flygbolag och konferenser är mycket känsliga för byggverksamhet i närheten, oaktat om den orsakar störningar.
- Begränsad bussparkering kan leda till inkomstbortfall och uppsägning av personal. Arbetsbodar skymmer utsikten från restaurangen och uteserveringen, gör ytorna mörkare och smutsar ned området, vilket orsakar större inkomstbortfall.
- Etableringsytorna äventyrar hotellets medverkan i kommande evenemang och påverkar de arbetstillfällen som skapas varje månad. Den kuperade ytan T2:1b förmodas kräva större schaktmassor, och mer information önskas kring hur ytan ska utformas.

Sammantagen framgår i yttrandet att samrådsförslaget var lämpligare då ovanstående problem inte skulle vara aktuella.

Regionens kommentar:

Region Stockholm noterar att det tillfälliga markanspråket i granskningshandlingen påverkar hotellverksamheten mer än i samrådsförslaget. Regionen avser att ändra tillbaka till tillfälligt markanspråk enligt det senaste samrådsförslaget i maj-juni 2024. Ändringen kommer att redovisas i *PM Ändringar efter granskning*. Avseende ytan T2:1b, kommer ytan med denna ändring inte att användas för materialupplag och schaktmassor utan för bodetablering.

Yttrande 2.1.4

Fastighet: Väktaren 36

Namn: Alecta Fastigheter

Yttrande:

Alecta Fastigheter äger fastigheten Väktaren 36 som är belägen mitt emot det planerade brandgasschaktet i Fridhemsplan.

2.1.4.1 Utveckling av Fridhemsplan

Alecta Fastigheter informerar i sitt yttrande om att de har inlett en dialog med Stockholms stad angående utvecklingen av Fridhemsplan med en ambition att förbättra stadsmiljön runt platsen med mer grönska och vistelseytor.

2.1.4.2 Brandgasschakt Fridhemsgatan

Alecta anger att det i planhandlingarna framgår att brandgasschaktet ska utformas som ett lågt torn med hänsyn till omgivande landskap, gatumiljö och bebyggelse med placering längs Fridhemsgatan.

Vidare påpekar Alecta att Fridhemsplan har potential till stärkt centrumfunktion.

Fridhemsgatan är viktig för platsens helhetsintryck och bör beaktas vid tornets placering och

gestaltning. Tornet får inte begränsa flöden eller framtida utveckling, som uteserveringar, och bör smälta in i omgivningen.

Alecta efterfrågar tydlighet kring gestaltning, volym, mått och placering, med hänsyn till vistelsevärden och kommersiell verksamhet. Det anges att planbeskrivningen berör detta delvis, men att plankartan öppnar för större flexibilitet.

Regionens kommentar:

2.1.4.3 Utveckling av Fridhemsplan

Regionen noterar informationen.

2.1.4.4 Brandgasschakt Fridhemsgatan

Region Stockholm ansvarar för planeringen och utförandet av utbyggnaden av tunnelbana till Älvsjö. I Regionens uppdrag ingår utformning och planering av själva anläggningen (till exempel stationsbyggnaderna, de tillfälliga ytorna och tunnlarna) medan Stockholms stad ansvarar för befintlig miljö och utveckling av framtida miljö runt stationerna. Samordning sker mellan Regionen och Stockholms stad för att uppnå en sammantaget god framtida stadsmiljö.

Schaktöverbyggnaden placeras i den gröna slänten nedanför Kungsholmens grundskola och gestaltas av ett lågt cylinderformat torn som har en bredare avslutning uppåt med galler över schaktmynningen. Schaktöverbyggnadens diameter planeras bli drygt fem meter i marknivå och något större i ovankant. Höjden blir cirka åtta meter mätt från Fridhemsgatan och cirka fyra meter mätt från skolgården. Placeringen framgår av granskningshandlingens plankartor.

Arbete med utformning och gestaltning av överbyggnaderna sker i samråd med Stockholms stad. Gestaltungsavsikten för schaktöverbyggnader är att dessa ska vara tydligt igenkännbara som en del av Gul linje och samtidigt anpassas till platsens förutsättningar.

Schaktöverbyggnaderna utformas med hänsyn till platsens stads- och landskapsbild avseende form, skala och material. Fasadmaterialet följer den rundade formen med vertikala ribbor av trä eller stålplåt. Schaktöverbyggnaden ska infogas försiktigt i stads- och landskapsbilden med en robust och omsorgsfull gestaltning. Mer detaljerad utformning av tunnelbanans ovanjordsdelar kommer att avgöras i detaljplaneprocessen och efterföljande bygglovsprövning.

Yttrande 2.1.5

Fastighet: Gökungen 3

Namn: Privata fastighetsägare

Yttrande:

I yttrandet uppges att fastigheten är belägen på Kungsholmen och ligger precis över den nya tunnelbanesträckningen. Fastigheten är påverkad av ett permanent markanspråk då tunneln kommer att gå precis under fastigheten.

2.1.5.1 Ersättning

Fastighetsägarna kommer att begära ersättning för det intrång som tunneln innebär på fastigheten.

2.1.5.2 Information om arbeten

Fastighetsägarna önskar löpande information i god tid om arbetets framdrift för att kunna informera hyresgäster, såväl kommersiella som bostadshyresgäster om förvaltningens kommande arbete.

2.1.5.3 Påverkan på verksamhet

I huset bedrivs bland annat ett dentallaboratorium som kan komma att påverkas av arbetena. För det fall att fastighetsägarna får ersättningskrav så förbehåller de sig rätten att återkomma med krav mot Region Stockholm.

2.1.5.4 Grundläggning

Det framhålls att byggnaden har en känslig grundläggning, vilket fastighetsägarna har kunnat konstatera i sitt underhåll av fastigheten. Detta måste beaktas såväl vid byggande som drift och underhåll av den kommande tunnelbanan.

Regionens kommentar:

2.1.5.5 Ersättning

Fastighetsägare har rätt till ersättning för mark som Region Stockholm tar i anspråk, både permanent och tillfälligt. Fastighetsägare har rätt att framföra ersättningsyrkanden för markanspråk i kommande lantmäteriförrättning för att bilda servitut för tunnelbaneanläggningen. Lantmäterimyndigheten beslutar om ersättning enligt expropriationslagens regler.

2.1.5.6 Information om arbeten

Omgivningen kommer att informeras om vilka arbeten som ska utföras, var de ska ske samt hur länge de beräknas pågå i syfte att ge möjlighet att anpassa sig. Flera informationsinsatser görs för att närboende ska känna till vad som sker.

2.1.5.7 Påverkan på verksamhet

Regionen arbetar för att minska störningar från buller och stomljud under byggtiden så långt det är möjligt, så att vardagen för alla som bor och verkar i närområdet ska fungera. Det är dock oundvikligt att det periodvis förekommer arbeten som bullrar, dammar och i allmänhet kan verka störande på omgivningen, men dessa arbeten pågår inte hela tiden. I det fall som skador uppstår på grund av arbetet med nya tunnelbanan har fastighetsägare rätt till ersättning för dessa enligt gällande lagstiftning. Om en närliggande verksamhet lider ekonomisk skada trots att störnings- eller skadeförebyggande åtgärder har gjorts, kommer Regionen att föra en dialog med berörd fastighetsägare angående ekonomisk ersättning. På Nya tunnelbanans hemsida finns mer information om fastighetsägares och Regionens rättigheter och skyldigheter i samband med bygget av nya tunnelbanan.

2.1.5.8 Grundläggning

Tunneldrivning med tunnelborrmaskin medför inte några vibrationer som kan komma att orsaka skador på byggnader. Även skador på grund av sprängningar är väldigt ovanliga. Region Stockholm har riktvärden som säkerställer att Regionen har god marginal för sprängningar och vad byggnaderna klarar av utan att skada dem. Dessa riktvärden är fastställda i enlighet med svensk standard. Med hjälp av utplacerade mätare kontrollerar Regionen alla sprängningar för att säkerställa att dessa riktvärden inte överskrides. Fastigheter som ligger inom 50 meter från vibrationsalstrande arbete kommer att besiktigas. På de platser där husen är byggda på lera är besiktningsområdet 100 meter.

Förutom järnvägsplan söker Regionen tillstånd för vattenverksamhet enligt miljöbalken. I kapitel 11 i miljöprövningens MKB (återfinns på <https://nyatunnelbanan.se/alvsjo/beslut-och-handlingar/>) beskrivs de kontroller och skyddsåtgärder som kan bli aktuella. Innan byggstart kommer kontrollprogram att upprättas för att säkerställa kontroll och uppföljning av vattenverksamheten och den påverkan som kan uppkomma i omgivningen samt kontroll av de störningar under byggtiden som klassas som miljöfarlig verksamhet.

Yttrande 2.1.6

Fastighet: Stockholm Tryckeriet 13 och 14

Namn: Förvaltnings AB Lunden

Yttrande:

I yttrandet uppges att fastigheterna som Lunden är lagfaren ägare till är belägna vid Liljeholmsstranden, närmast spårtunnlarna och intill ett luftutbytesschakt med tillhörande etableringsyta.

2.1.6.1 Buller, vibrationer och stomljud

Det redogörs för att verksamheten inom fastigheterna är känslig för buller och det stora antalet elever som dagligen rör sig i området ställer höga krav på den trafiksäkerhetsmässiga situationen.

Lunden påpekar att fastigheterna riskerar att påverkas av störningar i form av buller, vibrationer och stomljud. För Lunden är det av största vikt att deras hyresgäster inte störs i sina verksamheter, och det förutsätts att åtgärder vidtas för att undvika störningar. Om det till exempel skulle uppstå krav på nedsättning av hyra, förutsätter Lunden att de kommer att hållas skadeslösa.

Vidare förutsätts att nödvändiga skyddsåtgärder vidtas så att godtagbara bullernivåer inomhus för undervisningslokaler, enligt Naturvårdsverkets riktvärden NFS 2004:15, kan hållas och att verksamheterna kan pågå ostört. Flera hyresgäster har vibrationskänslig utrustning i sina lokaler, vilket Lunden utgår från hanteras inom projektets riskanalys.

2.1.6.2 Grundvattenpåverkan

Lunden förutsätter att noggranna undersökningar och besiktningar av fastigheterna och området i stort genomförs i samband med ansökan om vattenverksamhet. Lunden förutsätter vidare att nödvändiga skyddsåtgärder vidtas för att undvika sättningar i byggnader, ledningar och mark till följd av grundvattenbortledning.

2.1.6.3 Luftutbytesschakt

Fastigheten Tryckeriet 13 är belägen nära luftutbytesschaktet. Med hänsyn till den omfattande utbildningsverksamhet som pågår i fastigheterna är det av stor vikt att hyresgästerna inte påverkas av damning eller andra luftutsläpp. Lunden önskar därför närmare besked om omfattningen av eventuella luftföroreningar till följd av etableringen vid Liljeholmsstranden, samt att nödvändiga skyddsåtgärder kan vidtas för att minska spridningen av partiklar från damning, men även från arbetsmaskiner och fordon, genom att ställa krav på hanteringen.

Regionens kommentar:

2.1.6.4 Buller, vibrationer och stomljud

Regionen arbetar för att minska störningar från buller och stomljud under byggtiden så långt det är möjligt, så att vardagen för alla som bor och verkar i närområdet ska fungera. Det är dock oundvikligt att det periodvis förekommer arbeten som bullrar, dammar och i allmänhet kan verka störande på omgivningen, men dessa arbeten pågår inte hela tiden. Om en närliggande verksamhet lider ekonomisk skada trots att störnings- eller skadeförebyggande åtgärder har gjorts, kommer Regionen att föra en dialog med berörd fastighetsägare angående ekonomisk ersättning.

Att både vuxna och barn kan röra sig säkert i närheten av Regionens byggarbetsplatser är en viktig fråga, och det är inte ovanligt att byggarbetsplatser ligger nära gång- och cykelvägar, skolor eller tätbebyggda områden. Pågående tunnelbaneutbyggnader har god erfarenhet av att arbeta nära skolor och förskolor. Det finns flera åtgärder att jobba med för att göra miljön säker. Eventuella åtgärder kommer att utredas längre fram innan byggstart. Även dialog med skolor och förskolor både innan och medan arbeten pågår har gett goda resultat i andra grenar av utbyggnaden av tunnelbanan.

Regionen har upprättat en handlingsplan och åtgärder utförs i olika steg enligt en åtgärdstrappa: innan byggstart ser Regionen över om alternativa byggmetoder kan användas,

eller om bullerskyddsåtgärder kan utföras vid arbetsområdet där Regionen arbetar. Omgivningen kommer informeras om vilka arbeten som ska utföras, var de ska ske samt hur länge de beräknas pågå i syfte att ge möjlighet att anpassa sig. Villkor för buller och stomljud under byggtiden kommer att bestämmas av mark- och miljödomstolen i miljöprövningen.

Vid arbeten som orsakar vibrationer kommer svensk standard att tillämpas. Det innebär att en riskanalys tas fram och sprängningar anpassas utifrån byggnader och anläggningars vibrationskänslighet. Metodiken är mycket välbeprövad och begränsar risken för skador till följd av anläggningsarbeten.

2.1.6.5 Grundvattenpåverkan

Förutom järnvägsplan söker Regionen tillstånd för vattenverksamhet enligt miljöbalken. I kapitel 11 i miljöprövningens miljökonsekvensbeskrivning (återfinns på <https://nyatunnelbanan.se/alvsjo/beslut-och-handlingar/>) beskrivs de kontroller och skyddsåtgärder som kan bli aktuella. Grundvattennivåer i jord och berg kommer kontrolleras löpande under byggtiden. Vid behov genomförs skyddsåtgärder i form av skyddsinfiltration för att minska risken för skadliga grundvattensänkningar och påverkan på känsliga byggnader och anläggningar. Byggnader som är grundlagda med pålar till fast berg riskerar inte att påverkas av en eventuell grundvattensänkning.

2.1.6.6 Luftutbytesschakt

Det finns fastställda miljökvalitetsnormer som anger högsta tillåtna koncentrationer i utomhusluft för ett antal luftföroreningar, vilka ska följas.

Erfarenheter från tidigare utbyggnadsdelar av tunnelbanan visar att påverkan på luftkvaliteten under byggtiden är begränsad. Skyddsåtgärder kan vidtas för att minska spridning av föroreningar och partiklar från damning men även från arbetsmaskiner och fordon genom att ställa krav på hanteringen. Luftkvalitet under byggtiden beskrivs i miljökonsekvensbeskrivningen för miljöprövningen (återfinns på <https://nyatunnelbanan.se/alvsjo/beslut-och-handlingar/>) och konsekvenser av damning hanteras i kontrollprogram för miljöfarlig verksamhet som upprättas i samråd med miljöförvaltningen som är tillsynsmyndighet. Dessa arbeten vid Liljeholmsstranden ger upphov till begränsade luftföroreningar och innebär endast en liten risk för damning. Erfarenheterna från tidigare tunnelbaneutbyggnadsprojekt visar att påverkan på luftkvaliteten under byggtiden är begränsad. Skyddsåtgärder kommer att vidtas vid behov för att minska verksamhetens utsläpp till luft.

I *PM Luftkvalitet*, som utgör en underlagshandling till miljökonsekvensbeskrivningen för järnvägsplanen, presenteras en utförligare beskrivning av luftkvaliteten utomhus under drift av tunnelbanan. Även under drifttiden är den samlade bedömningen att ventilationsbidraget av partiklar från luftutbytesschaktet inte leder till överskridande av miljökvalitetsnormen vid respektive närområden.

Yttrande 2.1.7

Fastighet: Rosteriet 7

Namn: Bostadsrättsföreningen Rosteriet

Yttrande:

2.1.7.1 Tillfälligt markanspråk

Bostadsrättsföreningen ställer sig positiva till att projektet genomförs och anser att det är oundvikligt att Trekantsparken påverkas under byggtiden, men ifrågasätter storleken på det tillfälliga markanspråket.

De lyfter fram att parken används för olika ändamål alla dagar i veckan, både av närboende, arbetande i området och andra besökare. För att minimera störningarna föreslås att förvaltningen aktivt arbetar för att minska etableringsytornas utbredning. Följande åtgärder föreslås;

- Sök kontinuerligt efter lediga lokaler i närliggande byggnader att hyra i stället för att ställa upp byggbodar.
- Anpassa etableringsytans storlek dynamiskt efter det faktiska behovet, som varierar över tid.
- Använd i största möjliga mån arbetstunneln vid Södertäljevägen som transportväg för bergmassorna.
- Acceptera att effektiva störningsreducerande åtgärder kan leda till fördyringar.

2.1.7.2 Stomljud under driftskedet

Bostadsrättsföreningen påpekar att beräkningar i miljökonsekvensbeskrivningen (Figur 62) visar att stomljudet i deras fastighet vid normal drift kommer att överstiga riktvärdet för bostäder på 35 dBA. Vidare kan nivåerna bli högre vid underhållsarbeten, som förväntas i huvudsak ske nattetid.

Eftersom fastigheten är grundlagd på berg och spårtunneln planeras gå rakt under, bedöms den vara särskilt utsatt. De betonar därför vikten av effektiva bullerdämpande åtgärder som klarar riktvärden med god marginal, även vid underhåll. Föreningen yrkar på att åtgärder enligt Figur 7 i *PM Buller och stomljud*, eller bättre, genomförs under och omkring kvarteret.

Regionens kommentar:

2.1.7.3 Tillfälligt markanspråk

För att kunna bygga den nya tunnelbanan behöver mark och utrymmen tillfälligt tas i anspråk under byggtiden i form av etableringsytor. Vid val av lokalisering och utformning av ytorna har flera parametrar studerats, exempelvis byggbarhet, befintliga anläggningar, närhet till riskobjekt, tekniska förutsättningar samt kostnad och omgivningspåverkan. Etableringsytorna är, där det är möjligt, utformade så att byggtrafiken ska kunna vända inom ytorna för att minska störningar i trafikflödena. Ytornas storlek varierar på grund av läge, framkomlighet och byggmetod.

Regionen har under planeringsprocessen följt den lagstiftade grundläggande utgångspunkten i Lagen om byggande av järnväg (som även gäller för tunnelbana) om att när järnväg byggs ska den ges ett sådant läge och utformas så att ändamålet uppnås med minsta intrång och olägenhet utan oskäligen kostnad. De tillfälliga ytorna är därmed minimerade i tid och utbredning enligt lagkravet. Omgivningspåverkan har tagits i beaktan vid val av byggmetod vid stationsläget såväl som utformning av ytorna.

Regionen kommenterar förslag till åtgärder enligt följande;

- Om möjligheten finns att använda lediga lokaler i närliggande byggnader till ett skäligt pris kan detta komma att bli aktuellt i stället för byggbodarna.
- Etableringsytorna är anpassade efter genomförandets behov kopplat till utformning och tid. Nödvändiga ytor för genomförandet är därför med i järnvägsplanen. Hänsyn har även tagits till Fruktleksparken när etableringsytorna planerats.
- Bergmassorna är planerade att transporteras via arbetstunnel Södertäljevägen. En begränsad jordschakt kommer att ske under cirka fyra månader där jordmassor kommer transporteras ut via Trekantsparken.
- Det är oundvikligt att det periodvis förekommer arbeten som bullrar, dammar och i allmänhet kan verka störande på omgivningen. Regionen har upprättat en handlingsplan och åtgärder utförs i olika steg enligt en åtgärdstrappa. Regionen arbetar för att minska störningar under byggtiden så långt det är möjligt. Omgivningen kommer informeras om att arbeten ska utföras, var de ska ske samt hur länge de beräknas pågå i syfte att ge möjlighet att anpassa sig. Villkor för buller och stomljud under byggtiden kommer att bestämmas av mark- och miljödomstolen i miljöprövningen.

2.1.7.4 Stomljud under driftskedet

I miljökonsekvensbeskrivningen tillhörande järnvägsplanen redovisar Figur 62 beräknad stomljudsnivå utan stomljudsdämpande skyddsåtgärder. Stomljudsdämpande åtgärder för tunnelbanan kommer att dimensioneras för att innehålla riktvärde för bostäder/lokaler med utrymme för sömn och vila. Spårnära åtgärder som minskar utbredningen av stomljud, exempelvis stomljudsdämpande matta, behövs så att trafiken i tunnelbanan innehåller gällande riktvärde för stomljud. Med skyddsåtgärder bedöms det totalt sett uppstå små negativa konsekvenser vid drift av tunnelbanan avseende buller, stomljud och vibrationer.

Buller och stomljud från arbetsfordon och service av järnvägsanläggningen, exempelvis vid spårunderhåll, ingår inte i beräkningen. Dessa ljud kommer med de säkerhetsmarginaler som beräkningarna innehåller med största sannolikhet också att innehålla ovan nämnda riktvärden. Genom löpande underhåll av spår, växlar och hjul till fordonen kommer risken för stomljud ytterligare att minskas.

För mer information om utförd beräkning av stomljud se *PM Buller och stomljud*, bilaga till miljökonsekvensbeskrivningen tillhörande järnvägsplanen.

Yttrande 2.1.8

Fastighet: Stubinen 2 och Stubinen 4

Namn: Citycon Liljeholmstorget Galleria AB

Yttrande:

Citycon framhåller att de genom Citycon Liljeholmstorget Galleria AB är tomträttsinnehavare till kv. Stubinen 2 och 4 som omfattar Liljeholmstorgets Galleria med ovanliggande kontorshus där ett flertal vårdverksamheter är samlade.

2.1.8.1 Pågående projekt och planförslag

Citycon beskriver att de har en markanvisning för ett omfattande stadsutvecklingsprojekt om cirka 70 000 kvm ny BTA för arbetsplatser, vård, hotell, kultur, handel och service. Det skildras som ett viktigt bidrag till Stockholms stads vision och ligger i linje med översiktsplanens mål om en tät, urban miljö vid en kollektivtrafiknod.

Citycon beskriver vidare hur deras projekt och planförslag har omarbetats med hänsyn till att stationsutbyggnaden planeras inom deras markanvisade område vid parken. Detta har lett till att bostäder utgår, mötet mot parken har bearbetats och kopplingen mellan stationshuset och bergbanans dalsstation har ändrats jämfört med samrådsförslaget från våren 2021.

Planförslaget, Dp 2018–14587, är på granskning fram till 2025-06-24.

2.1.8.2 Samordningsbehov

Citycon ser positivt på tunnelbanans nya sträckning som stärker Liljeholmen som knutpunkt. Samtidigt betonar de vikten av samordning mellan pågående projekt i området för att öka nyttan av infrastruktursatsningen och minimera påverkan. Citycon föreslår därför en fortsatt fördjupad dialog inför genomförandet.

2.1.8.3 Plankartor för permanent markanspråk

Citycon har följande synpunkter på plankartorna för permanent markanspråk;

- Skyddszonen i tvärsektionerna 06–3 och 06–4 stämmer inte överens med detaljplanen och bör kontrolleras längs hela sträckningen i Liljeholmen.
- Enligt ritning 2-X550-10PL-A0025-20-1002 går Regionens anläggning in i skyddszonen för det befintliga bergrumsgaraget, vilket bör tydliggöras med symbolen ”Js5”. Förhållandet behöver beaktas, studeras och överenskommas. Citycon är tomträttshavare till garaget.
- Granskningshandlingarna omfattar inte stationsbyggnadens samtliga lokaler mot parksidan. Det är viktigt att Regionens planerade bebyggelse livar med Citycons planerade bebyggelse enligt Dp 2018–14587. Samordning har skett med Staden och Regionen för att skapa trygga miljöer.

2.1.8.4 Plankartor för tillfälligt nyttjande

Citycon har följande synpunkter på plankartorna för permanent markanspråk;

- Område T46a (ritning M72-X550-10PL-A0288-10-0004) ska delas upp så att den del som ingår i Dp 2018-14587 får egen benämning och där Citycon har företräde. Området har diskuterats med Regionen utifrån APD-planer.
- Ombyggnationen av område T8n i södra biljetthallen (ritning M72-X550-10PL-A0000-10-0003) ska ske i samråd med Citycon och utifrån dialog med Trafikförvaltningen gällande planlösning, funktioner och genomförandeetapper.

2.1.8.5 Planbeskrivningen

Citycon har följande synpunkter på planbeskrivningen;

- Flera befintliga verksamheter och funktioner saknas på sidorna 24–25 och i figur 3–2. Liljeholmstorget Galleria, med cirka 10 miljoner besökare årligen, bör anges som en målpunkt. I direkt anslutning finns ett vårdkluster med vårdcentraler, specialistmottagningar, förskola och utbildningsverksamhet.
- På sidan 40 nämns kort att det finns ett förslag om att däcka över tunnelbanespåren för ny bebyggelse. Det rör sig om ett detaljplaneförslag som bearbetats i planprocess och nu granskas parallellt med Järnvägsplanen. Flera beröringspunkter har identifierats och samordning har skett med Regionen. Fortsatt samverkan krävs framöver.
- På sidan 166 nämns att ytterligare avtal kan behövas med olika intressenter. Det är viktigt att det pågående avtalsarbetet mellan Citycon och Regionen prioriteras.

2.1.8.6 Tidigare samrådssvar

Citycon hänvisar till sina tidigare samrådssvar och vill framhålla nedanstående synpunkter;

- Grundläggningen har inte samordnats färdigt sedan samrådet. Arbete pågår men borde varit löst innan granskning och är en förutsättning i genomförandeaftalet som är tecknat mellan Regionen och Staden.
- Den tillfälliga markåtkomsten påverkar Citycons befintliga fastigheter genom störningar i form av buller, vibrationer och framkomlighet, särskilt för känsliga vårdverksamheter i Stubinen 4. Försiktighetsåtgärder, hänsyn och information i god tid är åtgärder som förväntas för att minska störningar.
- Vidare önskas förtydligande om att befintliga entrén mellan tunnelbanans södra del och gallerian på nedre plan hålls öppen under genomförandetiden.
- Den föreslagna placeringen av arbetstunnel/permanent servicetunnel omöjliggör möjlighet till bergvärmelösning i det planerade garaget.
- Genomförandet av båda projekten förutsätter en god samordning avseende skedesplanering, tider, logistik, etableringsytor, ledningspåverkan med mera. Över tid behöver god och säker åtkomst säkerställas av entréer, garageinfart och passager för såväl hyresgäster som allmänhet från park och torgsida, då respektive projekt kommer att tas i drift vid olika tidpunkter.

Regionens kommentar:

2.1.8.7 Pågående projekt och planförslag

Regionen noterar informationen och är medveten om Citycons planer.

2.1.8.8 Samordningsbehov

Regionen delar Citycons bild att samordningen är viktig och har för avsikt att fortsätta den dialog som pågår samt att fördjupa dialogen inför genomförandet.

2.1.8.9 Plankartor för permanent markanspråk

Regionen kommenterar Citycons synpunkter på plankartorna för permanent markanspråk enligt följande;

- Regionen ser över eventuella avvikelser i skyddszonen för tvärsektionerna längs sträckningen i Liljeholmen och avser att korrigera där det inte stämmer överens med detaljplanen. Detta kommer att redovisas i *PM Ändringar efter granskning*.
- Markanspråk med kategori Js1 på plankartor och tvärsektioner avser utrymmen, ovan eller under mark, för tunnelbanan och tillhörande anläggningar. För skyddszon som är gemensam med annan anläggnings skyddszon används kategori Js3. Regionen anser att ingen ytterligare eller särskild beteckning behövs för intrång i befintlig skyddszon då markanspråket inom aktuellt område omhändertas med kategorierna Js1 och Js3. Regionen har en dialog med Citycon om att teckna avtal om markåtkomst och gemensam skyddszon. Detta avtal kan ligga till grund för bildande av servitut för tunnelbaneanläggningen och skyddszon i kommande lantmäteriförrättning.
- Regionen noterar synpunkten. Dessa delar inom stationsbyggnaden hanteras dock inte inom ramen för järnvägsplanen för tunnelbaneutbyggnaden, utan inom ramen för en ny detaljplan som pågår för området, vilken är en annan process som leds av Stockholms stad.

2.1.8.10 Plankartor för tillfälligt nyttjande

Regionen kommenterar Citycons synpunkter på plankartorna för tillfälligt markanspråk enligt följande;

- Som en ändring efter granskning differentieras område T46a och del av yta kommer att nyttjas av Regionen under kortare tid än resterande yta. Detta kommer att redovisas i *PM Ändringar efter granskning*. Samordning mellan Regionen och Citycon kommer att ske. Regionen har pågående dialog med Citycon och Stockholms stad om anpassningar i nyttjandet över tid och olika lösningar för att möjliggöra båda projektens etapper i genomförandet. Avtal kommer att tecknas mellan parterna för att reglera samverkan och användning av dessa ytor för tillfällig nyttjanderätt.
- Det invändiga markanspråket, där ritningen som omnämns ingår som en del av *Bilaga 3 till plankartor för tillfälligt nyttjande*, utgår som en ändring efter granskning och kommer att redovisas i *PM Ändringar efter granskning*. Regionen, inkluderande Förvaltning för utbyggd tunnelbana och Trafikförvaltningen, avser att föra dialog med Citycon om ombyggnation i södra biljetthallen.

2.1.8.11 Planbeskrivningen

Regionen kommenterar Citycons synpunkter på planbeskrivningen för enligt följande;

- Regionen noterar synpunkten. Kartorna är framtagna med fokus på social konsekvensanalys och inkluderar endast målpunkter kopplade till offentlig service. Kommersiella aktörer och handelsplatser är inte markerade, men beskrivs i text eftersom de påverkar rörelsemönster. Vårdklustret vid Liljeholmstorget borde ha markerats på kartan, men detta påverkar inte bedömningarna. Det har i efterhand noterats att vissa symboler inte framgick tydligt i kartbilden, troligen på grund av tekniska orsaker. Pedagogisk verksamhet finns med, och den saknade markeringen har inte påverkat analysen då platsens funktion och målgrupper framgår i texten.
- Regionen noterar informationen, vid tidpunkten för framtagandet av planbeskrivningen var detaljplaneförslaget inte färdigt. Regionen delar Citycons bild av att fortsatt samverkan krävs framöver.
- Regionen prioriterar avtalsarbetet och delar Citycons uppfattning att fortsatt samverkan krävs.

2.1.8.12 Tidigare samrådssvar

Avseende Citycons tidigare samrådssvar hänvisar Regionen till kommentarerna i samrådsredogörelsen (se bilaga 1, bilaga 2 och bilaga 3 till Sammanfattande samrådsredogörelse). Regionen kommenterar synpunkterna som lyfts fram i yttrandet enligt nedanstående;

- Regionen har tagit fram utredningar gällande grundläggningen utifrån olika givna förutsättningar. Det finns osäkerheter i bedömningen av bergkvaliteten, som ska klargöras i den fortsatta projekteringen. Regionen har pågående dialog med Citycon och ett avtal ska tecknas mellan parterna som reglerar samordningen av grundläggningen.
- Regionen arbetar för att minska störningar från buller och stomljud under byggtiden så långt det är möjligt, så att vardagen för alla som bor och verkar i närområdet ska fungera. Det är dock oundvikligt att det periodvis förekommer arbeten som bullrar, dammar och i allmänhet kan verka störande på omgivningen, men dessa arbeten pågår inte hela tiden. Regionen har upprättat en handlingsplan och åtgärder utförs i olika steg enligt en åtgärdstrappa: innan byggstart ser Regionen över om alternativa byggmetoder kan användas, eller om bullerskyddsåtgärder kan utföras vid arbetsområdet där Regionen arbetar. Omgivningen kommer informeras om att arbeten ska utföras, var de ska ske samt hur länge de beräknas pågå i syfte att ge möjlighet att anpassa sig. Villkor för buller och stomljud under byggtiden kommer att bestämmas av mark- och miljödomstolen i miljöprövningen.
- Regionen gör bedömningen utifrån nuvarande planering att entrén mellan tunnelbanans södra del och gallerian på nedre plan kan hållas öppen under genomförandetiden.
- Ingrepp inom skyddszonen för tunnelbanan får inte göras utan medgivande från Regionen. För en anläggning som innebär intrång i tunnelbanans skyddszon kommer

medgivande inte kunna lämnas om åtgärden riskerar att skada tunnelbaneanläggningen. Fastighetsägare eller berörda rättighetsinnehavare har rätt att framföra ersättningsyrkanden för markanspråk i kommande lantmäteriförrättning för att bilda servitut för tunnelbaneanläggningen. Lantmäterimyndigheten beslutar om ersättning enligt expropriationslagens regler.

- Regionen delar Citycons uppfattning om att genomförandet förutsätter en god samordning avseende de delar som Citycon nämner.

Yttrande 2.1.9

Fastighet: Rosteriet 6 och Rosteriet 8

Namn: Vasakronan Fastigheter AB

Yttrande:

Vasakronan äger fastigheterna Rosteriet 6 och 8 i Liljeholmen och ser positivt på stadsutvecklingen i området samt den föreslagna tunnelbanesträckningen men konstaterar att fastigheterna påverkas negativt av förslaget till järnvägsplan vid förberedande arbeten och vid anläggandet.

2.1.9.1 Samverkan och samordning

Vasakronan anser i sitt yttrande att en dialog med FUT behöver inledas för att fortlöpande få information om planering och genomförande av gula linjen i delar som berör Vasakronans fastigheter. Samverkan krävs för att möjliggöra att både tunnelbaneprojektet och Vasakronans utveckling av Rosteriet 6 och 8 enligt detaljplan (diarienummer 2024-00513) kan pågå parallellt. Byggnation av tunnelbanan får inte försvåra, hindra eller försena Vasakronans utveckling, drift eller underhåll då detta riskerar att leda till fördyringar. Vasakronan påpekar att fastigheterna rymmer samhällsviktig verksamhet såsom myndigheter och vård.

2.1.9.2 Tillgänglighet för drift, underhåll och angöring

Vasakronan framhåller i sitt yttrande att fastigheterna är förvaltningsfastigheter och att löpande underhåll och reparationer behöver säkerställas. Vidare betonas vikten av att angöring till fastigheterna, såsom leveranser och avfallshantering, kan ske utan försämrad tillgänglighet eller kapacitet. Delar av Rosteriet 8 gränsar till FUT:s tillfälliga markanspråk vid Trekantsvägen och Trekantsparken (T36c), och Vasakronan vill få säkerställt att FUT:s transporter inte förhindrar leveranser med mera till Rosteriet 8 eller Rosteriet 5 (Castellums fastighet). Trekantsvägen och dess vändplan är smal och används för angöring till båda fastigheterna.

2.1.9.3 Markanspråk och ersättning

Vasakronan kräver att kostnader, intäktsbortfall och skada samt ersättning för permanent markanspråk inom fastigheten Rosteriet 6 ska regleras. Vidare får tunnelbanan inte byggas samman med deras konstruktion.

2.1.9.4 Grundvatten

Vasakronan framhåller att FUT behöver säkerställa att arbetena vid, intill och inom fastigheterna inte på något sätt riskerar fastigheternas livslängd, funktion eller grundläggning.

Vasakronan påpekar att deras fastigheter är grundlagda med plintar och pålar, huvudsakligen pålad grundläggning med grundvatten nära konstruktionen. Vattentäta konstruktioner finns under dräneringslager och i skyddsrum. FUT behöver säkerställa att arbetena inte påverkar fastigheterna negativt.

2.1.9.5 Stomljud och vibrationer

Kartläggning av stomljud och vibrationer under byggtid och drift behöver genomföras av FUT för att verifiera att det faktiska stämmer med granskningshandlingarna. Vasakronan anser att höga ljudnivåer kommer att uppstå i delar av byggnaderna under drift, och efterfrågar svar på hur detta ska hanteras av FUT. Vidare anges att Vasakronan behöver kompenseras för kostnader, intäktsbortfall och skador.

2.1.9.6 Påverkan på verksamhet

Vasakronan förutsätter att FUT har en samlad logistikfunktion som optimerar och minskar trafikrörelserna för godshantering på Liljeholmsvägen samt tillfälliga transportvägar via Trekantsparken och Trekantsvägen. Det är viktigt att den kommersiella verksamheten i Vasakronans fastigheter kan bibehållas under hela FUTs byggtid, då dessa rymmer samhällsviktig verksamhet. FUT behöver säkerställa att arbetena utförs med minsta möjliga störande ljud med hänsyn till befintliga hyresgäster.

2.1.9.7 Tillfälligt markanspråk

Vasakronan framhåller att FUTs samordning med Stockholm stads projekt i Liljeholmens centrum även ska samordnas med Vasakronans projekt i enligt pågående detaljplan. Vasakronan förutsätter att gränsen för tillfälligt markanspråk (T36c) enligt järnvägsplanen ligger utanför fastigheten Rosteriet 8. Det är önskvärt att FUT avetablerar sig successivt så snart det är möjligt från de tillfälliga ytorna närmast Rosteriet 8. Detta med hänsyn till att det tillfälliga markanspråket har och omfattar del av Trekantsvägen vilket även påverkar fastigheten Rosteriet 8. FUT behöver säkerställa att samnyttjande av transportvägar (ytor enligt järnvägsplanen: T36c, T36f, T26d, T36b, T36e, T46a) är möjlig vid utveckling eller underhåll inom Rosteriet 6 och 8, med tanke på begränsade transportvägar, pågående projekt och driftkritiska funktioner.

2.1.9.8 Information

Vasakronan vill att FUT minst 30 dagar i förväg informerar om störande arbeten, avseende typ av arbeten och tidpunkt för dessa.

2.1.9.9 Trygghet och tillgänglighet

Vasakronan förväntar sig att FUT under hela byggtiden tar ett aktivt ansvar för trygghetsskapande och tillgänglighetsfrämjande åtgärder, inklusive belysning, överblickbarhet och god gestaltning. Området ska upplevas som tryggt och framkomligt, utan att rekreativvärden eller andra kvaliteter påverkas negativt för boende och verksamma i Liljeholmen. Avspärrningar och byggplank i Trekantsvägen och Trekantsparken kan minska

tryggheten och påverka framkomligheten. Tillfälliga gångvägar och trafiklösningar kan medföra omvägar och orienteringssvårigheter.

Regionens kommentar:

2.1.9.10 Samverkan och samordning

Regionen instämmer i att en dialog mellan förvaltningen och Vasakronan behöver inledas i syfte att samordna projekten samt möjliggöra ett informationsutbyte. I dagsläget har Regionens löpande samordning och samverkan med Stockholms stad, i vilken dialog kring gällande detaljplaner är av stor vikt. Regionen avser att fortsätta föra dialog med Vasakronan för att samordna och samverka.

2.1.9.11 Tillgänglighet för drift, underhåll och angöring

Regionen avser att föra en dialog med berörda parter om trafik under byggtiden. Ambitionen är att arbetet med tunnelbaneutbyggnaden ska ha en så liten negativ påverkan på vardagen som möjligt.

2.1.9.12 Markanspråk och ersättning

Fastighetsägare har rätt till ersättning för mark som Region Stockholm tar i anspråk, både permanent och tillfälligt. Fastighetsägare har rätt att framföra ersättningsyrkanden för markanspråk i kommande lantmäteriförrättning för att bilda servitut för tunnelbaneanläggningen. Lantmäterimyndigheten beslutar om ersättning enligt expropriationslagens regler.

Om en närliggande verksamhet lider ekonomisk skada trots att störnings- eller skadeförebyggande åtgärder har gjorts, kommer Regionens att föra en dialog med berörd fastighetsägare angående ekonomisk ersättning. I det fall som skador uppstår på grund av arbetet med nya tunnelbanan har fastighetsägare rätt till ersättning för dessa. På Nya tunnelbanans hemsida finns mer information om fastighetsägares och Regionens rättigheter och skyldigheter i samband med bygget av nya tunnelbanan.

Regionen avser inte att bygga samman tunnelbanan med Vasakronans konstruktion.

2.1.9.13 Grundvatten

Inför arbetena gör Regionens riskanalyser på byggnader och anläggningar som kan påverkas av arbetena. Regionens mål är att påverka byggnader och anläggningar så lite som möjligt och anpassa arbetena för att minimera risken för skador.

Förutom järnvägsplan söker Regionens tillstånd för vattenverksamhet enligt miljöbalken. I kapitel 11 i miljöprovningens miljökonsekvensbeskrivning (återfinns på <https://nyatunnelbanan.se/alvsjo/beslut-och-handlingar/>) beskrivs de kontroller och skyddsåtgärder som kan bli aktuella. Innan byggstart kommer kontrollprogram att upprättas för att säkerställa kontroll och uppföljning av vattenverksamheten och den påverkan som kan uppkomma i omgivningen samt kontroll av de störningar under byggtiden som klassas som miljöfarlig verksamhet.

Grundvattennivåer i jord och berg kommer att kontrolleras löpande under byggtiden. För varje känsligt objekt kommer det finnas en eller flera mätpunkter för grundvattennivån. Till dessa mätpunkter tas det fram åtgärdsnivåer, som används för att styra när och i vilken omfattning skyddsinfiltration behöver ske. Skyddsinfiltration är en skyddsåtgärd för att motverka en skadlig grundvattennivåsänkning som kan leda till sättningar i byggnader på lera. Byggnader som är grundlagda med pålar till fast berg riskerar inte att påverkas av en eventuell grundvattensänkning.

2.1.9.14 Stomljud och vibrationer

Stomljud och vibrationer i byggtiden hanteras i kontrollprogram för miljöfarlig verksamhet som upprättas i samråd med miljöförvaltningen, som är tillsynsmyndighet. Detta kommer att kontrolleras under byggtiden genom mätning av luftburet buller och stomljud samt mätning av vibrationer. För de bullerstörningar som uppkommer under byggtiden har Regionen upprättat en handlingsplan och åtgärder utförs i olika steg enligt en åtgärdstrappa. En rad skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått kommer att vidtas för att minimera risken för störande buller.

Beräkningarna för buller och stomljud avseende driftskedet i *PM Buller och stomljud* (bilaga till miljökonsekvensbeskrivningen för järnvägsplanen) är preliminära, och Regionen avser att specialstudera exakt utformning av stomljuddämpande åtgärder vid detaljprojektering av spåranläggningen.

Stomljuddämpande åtgärder för tunnelbanan kommer dimensioneras för att innehålla riktvärde för bostäder och lokaler med utrymme för sömn och vila. Spårnära åtgärder som minskar utbredningen av stomljud, exempelvis stomljuddämpande matta, behövs så att trafiken i tunnelbanan innehåller gällande riktvärde för stomljud. Inga konsekvenser bedöms uppstå med anledning av vibrationer under drifttiden.

Tunnelbanan i drift uppfyller krav i enlighet med Trafikförvaltningens riktlinjer för vibrationer och den samlade bedömningen är att risken för vibrationsstörningar inte behöver beaktas ytterligare.

Avseende kompensation för kostnader, intäktsbortfall och skador se Regionens kommentar i 2.1.9.3 Markanspråk och ersättning.

2.1.9.15 Trafik och störningar

Avseende hantering av byggtrafik, se Regionens kommentar i 2.1.9.2 Tillgänglighet för drift, underhåll och angöring.

Regionen arbetar för att minska störningar från buller och stomljud under byggtiden så långt det är möjligt, så att vardagen för alla som bor och verkar i närområdet ska fungera. Åtgärder för att minimera risken för störande buller utförs i olika steg enligt en åtgärdstrappa där en rad skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått kan komma att vidtas.

Omgivningen kommer att informeras om vilka arbeten som ska utföras, var de ska ske samt hur länge de beräknas pågå i syfte att ge möjlighet att anpassa sig. Flera informationsinsatser görs för att berörda ska känna till vad som sker. Regionen ser positivt till att föra en dialog med berörda verksamheter.

2.1.9.16 Tillfälligt markanspråk

Det tillfälliga markanspråket i närområdet, som framgår av granskningshandlingen, är nödvändigt för utbyggnaden av tunnelbanan.

Avseende åtkomst för underhållsarbeten vid behov, se Regionens kommentar i 2.1.9.2 Tillgänglighet för drift, underhåll och angöring.

2.1.9.17 Information

Regionen noterar önskemålet.

2.1.9.18 Trygghet och tillgänglighet

Regionen har gjort bedömningen att Trekantsparken i Liljeholmen är särskilt aktuell för trygghetsskapande åtgärder. I stationsmiljöerna och vid etableringsområdena under byggtiden arbetar Regionen med att säkerställa trygghet och säkerhet för alla som reser med tunnelbanan eller vistas i närheten av anläggningen.

Tillgängligheten kan påverkas under byggtiden. Regionen har ett ansvar att säkerställa en lösning som är säker och tillgänglig för alla, där det inte skapas hinder eller onödigt långa omvägar. Etableringsområdets utformning och omledningsvägar fastställs i samband med bygglov för respektive trafikanordningsplan.

Tillfälliga markanspråk under byggtiden kan innebära minskade upplevelsevärden samt försämrade framkomlighet och tillgänglighet i flera av de områden som berörs av byggandet av tunnelbanan. Dessa förändringar är övergående, men kan komma att pågå under hela eller stora delar av byggtiden. Vistelse-, lek- och rekreationsvärden samt stads- och landskapsbildsmässiga upplevelsevärden bedöms vara återställda till drifttiden.

I Social konsekvensanalys och barnkonsekvensanalys tillhörande järnvägsplanen redovisas konfliktpunkter under byggtiden gällande rekreation och möjliga trygghets- och tillgänglighetsåtgärder som kan vidtas.

Yttrande 2.1.10

Fastighet: Packrummet 13, Packrummet 14, Packrummet 15 och Skärvstenen 1

Namn: Wallenstam AB

Yttrande:

2.1.10.1 Samordning

Wallenstam uppmanar till kontinuerlig samordning av arbetsytorna. Detta eftersom Wallenstam har pågående produktion på en angränsande fastighet under samma tidsperiod som det i underlaget angivna arbetsområdet förväntas tas i anspråk.

2.1.10.2 Utredningsbehov

Det är fortfarande inte utrett och redovisat hur trafiken till fastigheterna bortom arbetsområdet ska kunna nås samt hur produktionssamordning ska ske.

2.1.10.3 Störningar och buller

Wallenstam förutsätter att Naturvårdsverkets riktlinjer kopplade till buller efterlevs för att minimera skadan för boende samt eventuell ekonomisk skada för Wallenstam som fastighetsägare.

Regionens kommentar:

2.1.10.4 Samordning

Regionen är medveten om planerna vid Packrummet 12, dess tidplan och samordningsbehovet. Regionen återkommer längre fram för att analysera hur eventuella konflikter i tid och rum ser ut och hur de kan hanteras.

2.1.10.5 Utredningsbehov

Utredning har gjorts tillsammans med Stockholm stad avseende trafiken till och från fastigheterna bortom arbetsområdet. Trafik kommer att kunna passera arbetsområdet under hela byggskedet. Regionen återkommer till fastighetsägaren för att möjliggöra gemensam samordning av respektive parts produktion.

2.1.10.6 Störningar och buller

Villkor för buller och stomljud under byggtiden kommer att bestämmas av mark- och miljödomstolen i miljöprövningen. Regionen arbetar för att minska störningar från buller och stomljud under byggtiden så långt det är möjligt, så att vardagen för alla som bor och verkar i närområdet ska fungera.

Om en närliggande fastighetsägare upplever att den drabbats av ekonomisk skada med anledning av projektet kan denna inkomma med skadeståndsanspråk till Regionen. I det fall orsakssamband mellan skada och Regionens arbete inte kan uteslutas har man rätt till ersättning i enlighet med gällande lagstiftning.

Yttrande 2.1.11

Fastighet: Godståget 1

Namn: Castellum

Yttrande:

2.1.11.1 Påverkan under byggtiden

Castellum anser att deras fastighet påverkas kortsiktigt under byggtiden i form av störningar för sina hyresgäster och eventuell begränsning av funktioner inom fastigheten. Fastighetens hyresgäster bedriver både kontors- och lager/logistikverksamhet. De betonar vikten av att tillfarter, körytor och uppställningsytor inte påverkas, samt att bullerstörningar och eventuella begränsningar av parkeringsmöjligheter minimeras. Castellum efterfrågar tydligare beskrivning av störningarnas omfattning, eventuella intrång samt dess påverkan i olika skeden av byggtiden. Avtal avseende kortsiktigt intrång och konsekvenser erfordras.

2.1.11.2 Påverkan av permanent intrång

Castellum framhåller att den föreslagna arbetstunneln, inklusive skyddszon, passerar ytligt under del av fastigheten. Vidare efterfrågas besked om vad som kommer att hända med tunnelanläggningen efter byggtiden då den inte kommer att ha en permanent funktion, samt hur den långsiktiga påverkan/belastningen ser ut som fastigheten utsätts för.

Castellum påpekar att arbetstunnelns dragning riskerar att begränsa nyttjandet vad avser grundläggning, energibrunnar och framtida nyttjande i stort. Det föreslås att arbetstunneln justeras österut till mark som är avsatt för järnvägstrafik, för att undvika påverkan på privat mark samt och minska störningar för hyresgästernas verksamheter.

Castellum förutsätter att FUT presenterar avtalsförutsättningar för intrånget samt redovisar ett komplett underlag som redogör för intrånget. Underlaget ska redogöra för den långsiktiga påverkan och hur FUT avser att avveckla arbetstunneln med tillhörande anläggningar. Avtalet ska även klargöra parternas förhållningssätt till skyddszonens långsiktiga funktion. Därtill behöver Castellum svar på om järnvägsplanen ska avvecklas i den del som avser arbetstunneln när anläggningen är färdigställd. De efterfrågar även besked kring vem som ansvarar för tunnelsträckan inom fastigheten och säkerheten kring den lämnade anläggningen.

Castellum anser att det presenterade materialet inte redovisar hur framtida nyttjande av fastigheten påverkas i sin helhet, och kan därför i dagsläget inte bedöma omfattningen av påverkan på framtida användning.

Regionens kommentar:

2.1.11.3 Påverkan under byggtiden

Regionen och Castellum har haft möten och Regionen har redogjort för påverkan under byggtiden. Fastighetens tillfart, körytor, parkering och uppställning kommer inte att påverkas av arbetena.

Regionen arbetar för att minska störningar från buller och stomljud under byggtiden så långt det är möjligt, så att vardagen för alla som bor och verkar i närområdet ska fungera. Det är dock oundvikligt att det periodvis förekommer arbeten som bullrar, dammar och i allmänhet kan verka störande på omgivningen, men dessa arbeten pågår inte hela tiden. Om en närliggande verksamhet lider ekonomisk skada trots att störnings- eller skadeförebyggande åtgärder har gjorts, kommer Regionen att föra en dialog med berörd fastighetsägare angående ekonomisk ersättning.

2.1.11.4 Permanent intrång

Regionen kommer att i samråd med Castellum justera arbetstunnelns markanspråk under Godståget 1. Den del av arbetstunneln som passerar Godståget 1 ska ändras från permanent markanspråk till tillfälligt nyttjande. Vid avslutande av projektet återfylls den delen av tunneln och marken återgår i sin helhet till Castellum. Detta kommer att redovisas i *PM Kompletterande ändringar efter granskning*.

Castellum har även ställt en fråga avseende möjlighet att flytta arbetstunneln österut så att den helt hamnar utanför Godståget 1. Regionen har undersökt frågan men bedömt att det inte

är möjligt. Tunneln har ett behov av att förläggas i en rät linje på grund av tunnelborrmaskinens transportband. Vald lösning är den som bedöms ge minsta möjliga påverkan för omgivningen.

Yttrande 2.1.12

Fastighet: Östberga 1:8

Namn: Jernhusen AB

Yttrande:

2.1.12.1 Påverkan på fastighet

Jernhusen lyfter fram att deras servitut 0180K-2001-08915.4 berörs av järnvägsplanen och eventuellt av utbyggnad. Jernhusen förutsätter att det inte sker någon påverkan på sin fastighet på grund av bygget av nya tunnelbanan. Jernhusen vill säkerställa att tillfälliga arbeten inte begränsar tillgången till fastigheten och dess verksamhet. De förväntar sig att tidig kontakt tas för att lösa eventuellt flytt och/eller omprövning av rättigheter samt ersättning i dessa frågor.

Regionens kommentar:

2.1.12.2 Påverkan på fastighet

Jernhusens servitut 0180K-2001-08915.4 (ändamål ledningar) är med i järnvägsplanens fastighetsförteckning. Om ledningarna berörs av utbyggnaden av tunnelbanan kommer genomförandavtal att skrivas avseende ledningar i syfte att säkerställa deras funktion under byggtiden.

Yttrande 2.1.13

Fastighet: Kabelverket 2

Namn: Fabege Kabelverksledning AB

Yttrande:

2.1.13.1

I yttrandet uppges att det inom fastigheten finns vibrations- och grundvattenkänsliga byggnader, bland annat den kulturhistoriskt grönklassade byggnaden Klockhuset. Fabege hänvisar även till bifogat PM geoteknik som är framtaget underlag till gällande detaljplan. Fabege förutsätter att nödvändiga kontrollprogram upprättas för att förebygga och säkerställa att byggnader eller markanläggningar inom Kabelverket 2 ej skadas.

Regionens kommentar:

2.1.13.2

1 Arbetena ska genomföras på ett sådant sätt att risken för påverkan på kulturmiljön och kulturhistoriska byggnader minimeras och kontrolleras mot riktvärden och gränsvärden. Detta arbetssätt har beskrivits i Region Stockholms ansökan till mark- och miljödomstolen, i bilaga B3 (återfinns på <https://nyatunnelbanan.se/alvsjo/beslut-och-handlingar/>). Vid arbeten som orsakar vibrationer kommer svensk standard att tillämpas. Det innebär att en riskanalys tas fram och sprängningar anpassas utifrån byggnader och anläggningars vibrationskänslighet. Metodiken är mycket välbeprövad och begränsar risken för skador till följd av anläggningsarbeten. Innan byggstart kommer kontrollprogram att upprättas för att säkerställa kontroll och uppföljning av vattenverksamheten och den påverkan som kan uppkomma i omgivningen samt kontroll av de störningar under byggtiden som klassas som miljöfarlig verksamhet.

Yttrande 2.1.14

Fastighet: Julkusen 4

Namn: Privata fastighetsägare

Yttrande:

2.1.14.1 Övergripande

I yttrandet uppges att fastighetsägarna inte har något intresse av utbyggnaden av tunnelbanan till Älvsjö. Det uttrycks att de hamnar mitt emellan de planerade stationerna och ser därför ingen nytta med projektet, och är nöjd med pendeltåget från Älvsjö samt de befintliga bussförbindelserna som anses vara tillräckligt med färdmedel i området.

2.1.14.2 Besiktning

Fastighetsägarna kräver att huset besiktigas både invändigt, utvändigt samt att marken besiktigas innan några arbeten påbörjas. De uppger att de har erfarenhet av tidigare byggen som lett till sprickor i huset.

2.1.14.3 Ersättning

Fastighetsägarna anser att om marken under huset, ska tas i anspråk krävs ersättning.

2.1.14.4 Störningar och skador

Vidare vill de ha garantier på att borrhning inte kommer att orsaka vibrationer eller störande ljud. Det efterfrågas även garantier för att tunnelbanan i framtiden inte kommer att orsaka oljud eller vibrationer överhuvudtaget. Skulle det visa sig att tunnelbanan orsakar oljud eller skakningar, kommer fastighetsägarna att vidta rättsliga åtgärder.

Regionens kommentar:

2.1.14.5 Övergripande

Regionen noterar yttrandet.

2.1.14.6 Besiktning

Fastigheter som ligger på berg inom 50 meter från vibrationsalstrande sprängningsarbete kommer att besiktigas. På de platser där husen är byggda på lera är besiktningsområdet 100 meter.

2.1.14.7 Ersättning

Fastighetsägare har rätt till ersättning för mark som Region Stockholm tar i anspråk, både permanent och tillfälligt. Fastighetsägare har rätt att framföra ersättningsyrkanden för markanspråk i kommande lantmäteriförrättning för att bilda servitut för tunnelbaneanläggningen. Lantmäterimyndigheten beslutar om ersättning enligt expropriationslagens regler.

2.1.14.8 Störningar och skador

Regionen arbetar för att minska störningar från buller och stomljud under byggtiden så långt det är möjligt, så att vardagen för alla som bor och verkar i närområdet ska fungera. Det är dock oundvikligt att det periodvis förekommer arbeten som bullrar och i allmänhet kan verka störande på omgivningen, men dessa arbeten pågår inte hela tiden. Omgivningen kommer informeras om vilka arbeten som ska utföras, var de ska ske samt hur länge de beräknas pågå i syfte att ge möjlighet att anpassa sig. Villkor för buller och stomljud under byggtiden kommer att bestämmas av mark- och miljödomstolen i miljöprövningen. Stomljud och vibrationer i byggtiden hanteras i kontrollprogram för miljöfarlig verksamhet som upprättas i samråd med miljöförvaltningen, som är tillsynsmyndighet. Detta kommer att kontrolleras under byggtiden genom mätningar.

Tunneldrivning med tunnelbormmaskin medför inte några vibrationer som kan komma att orsaka skador på byggnader. Även skador på grund av sprängningar är väldigt ovanliga. Region Stockholm har riktvärden som säkerställer att Regionen har god marginal för sprängningar och vad byggnaderna klarar av utan att skada dem. Dessa riktvärden är fastställda i enlighet med svensk standard. Med hjälp av utplacerade mätare kontrollerar Regionen alla sprängningar för att säkerställa att dessa riktvärden inte överskrides.

I det fall som skador uppstår på grund av arbetet med nya tunnelbanan har fastighetsägare rätt till ersättning för dessa enligt gällande lagstiftning. På Nya tunnelbanans hemsida finns mer information om fastighetsägares och Regionens rättigheter och skyldigheter i samband med bygget av nya tunnelbanan.

2.2 Inkomna yttranden från myndigheter, organisationer och företag

I detta kapitel redovisas yttranden från myndigheter, organisationer och företag enligt numreringen 2.2.1 till 2.2.32.

Yttrande 2.2.1

Myndighet, organisation eller företag: Stockholms stad

Företrädare: Borgarråd

Yttrande:

Yttrandet är ett gemensamt yttrande från Stadsledningskontoret, exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret, miljöförvaltningen, trafikkontoret, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning, Hägersten-Älvsjös stadsdelsförvaltning, Kungsholmens stadsdelsförvaltning, Södermalms stadsdelsförvaltning, kulturförvaltningen, idrottsförvaltningen, fastighetskontoret och Stockholms stadshus AB. Dessa återges vid ett flertal platser som "kontoren" i yttrandet.

2.2.1.1 Övergripande inställning

Kontoren är positiva till tunnelbaneutbyggnaden som sker enligt Sverigeförhandlingens ramavtal 6, och understryker vikten av att samtliga parter tar fullt ansvar för finansiering, framdrift och genomförande.

Kontoren noterar att järnvägsplanen inte innehåller slutliga lösningar i alla delar, vilket skapar osäkerhet och leder till fler detaljerade synpunkter än önskat i detta skede. Kontoren framför även att utöver synpunkterna i detta yttrande, kvarstår samrådssynpunkter framförda i tidigare samråd.

2.2.1.2 Övergripande synpunkter

Denna del är uppdelad i ytterligare underrubriker enligt nedan.

Samordning och utformning

För Stockholm stads kontor och bolag är det viktigt att tunnelbaneprojektet samordnas med pågående och planerade exploateringar för att möjliggöra en attraktiv och fungerande stadsmiljö.

En fortsatt strukturerad dialog, gemensam tidsplanering och samordning av bygglogistik krävs för ett rationellt genomförande av både bostadsexploatering och stationsbygge. Samverkansavtal som reglerar formerna för samverkan samt ansvarsfördelning och kostnader behöver tas fram snarast för att tydliggöra förutsättningarna vid berörda platser.

Slutlig utformning av stationer och luftutbytesschakt behöver fortsatt planeras tillsammans med staden. Stationerna ska vara trygga, tillgängliga och följa gemensamt framtagna gestaltungsriktlinjer. Då flera schakt placeras nära körbanor samt gång- och cykelvägar bör Regionen göra en översyn så att hinderfri bredd säkerställs med 60 cm för körbana och 40 cm för gång- och cykelbana.

Riktvärden för luftkvalitet

Kontoren lyfter att EU planerar nya luftkvalitetsnormer och krav från 2026. Det är formellt korrekt att tunnelbaneprojektet tillämpar nu gällande riktvärden, som bedöms kunna hållas. Det kan dock vara lämpligt att redan nu beakta kommande krav.

Bullerdämpande åtgärder

Kontoren noterar att järnvägsplanens plankartor visar var stomljudsdämpande åtgärder längs rälsen ska vidtas. Bestämmelsen kan förtydligas så att det framgår att åtgärden sker spårnära. Det finns däremot inga bestämmelser för luftburet buller från uppstickare såsom ventilationsschakt. Detta bör klargöras då dessa också är en del av järnvägsplanen.

Permanent markanspråk

Kontoren anser att tunnelbanans utbredning av permanenta skyddszoner är för omfattande. Skyddszonerna bör utformas så att de inte riskerar att fördyra eller omöjliggöra genomförande av framtida exploatering och utveckling av allmän plats i berörda områden. Det är därför nödvändigt att justera omfattningen av markanspråket på flera platser. Skyddszoner ska som regel sluta två meter under mark.

Skyfallsbedömningar

De beräkningar och bedömningar som tunnelbaneprojektet genomfört kring dagvattenhantering och skyfall måste noggrant samordnas med övrig exploatering. Järnvägsplanens beräkningar och tänkta scenarier är otydliga och i vissa fall motsägelsefulla, till exempel har olika skyfallsmoduleringar använts för stationerna Årstafältet och Östbergahöjden trots att stationerna ligger inom samma avrinningsområde. Kontoren anser till exempel att en analys av skyfallssituationen för de båda stationerna behöver göras med hänsyn till framtida förhållanden när Årstafältet är fullt utbyggt.

VA-arbeten

Kontoren vill vidare lyfta att det också är viktigt att VA-arbeten för tunnelbaneutbyggnaden planeras tillsammans med stadens förvaltningar och bolag för att säkerställa långsiktiga lösningar som fungerar i den kommande stadsutvecklingen. Befintliga VA-anläggningar måste också vara i drift och tillgängliga under hela tunnelbaneutbyggnadens genomförandetid.

Kontoren anser att plankartorna behöver kompletteras med gemensam skyddszon (Js3) för både planerade och befintliga VA-anläggningar. Orsaken är att plankartorna för permanent markanspråk saknar gemensam skyddszon (Js3) vid flera beröringspunkter där tunnelbanans planerade skyddszoner överlappar VA-anläggningarnas befintliga, exempelvis i Liljeholmen och Älvsjö. Vidare måste avtal tecknas där tunnelbaneutbyggnaden berör kontorens och bolagens anläggningar, såsom vid korsningspunkter med gemensam skyddszon för VA och tunnelbana.

Kontoren vill framföra att åtgärder för fördröjning och rening av dag-, process- och läns hållningsvatten med mera ska rymmas inom tunnelbaneprojektets markanspråk under både bygg- och driftskedet. Stadens riktlinjer och åtgärdsnivå för dagvatten gäller.

Planbeskrivning

Kontoren vill framföra att de detaljplanegränser som illustreras för tunnelbaneanläggningen i järnvägsplanen behöver ses över. Gränserna ska stämma överens med både befintliga och nya detaljplaner.

I planbeskrivningens kapitel 11 listas olika ansökningar, dispenser och anmälningar som behövs i projektet. Kontoren noterar att anmälan av påträffade markföroreningar enligt 28 § förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd saknas.

2.2.1.3 Produktionsskede

Denna del är uppdelad i ytterligare underrubriker enligt nedan.

Samverkan och samordning

Kontoren vill understryka vikten av en fortsatt samverkan mellan stadens exploatering och byggnation av tunnelbanestationerna. Det är viktigt att nyttjandet av ytor för tillfälligt markanspråk samordnas och att stadens förvaltningar och bolag får möjlighet att bygga gator och färdigställa kvarter som behövs, inte minst i samband med stationernas öppnande. Samverkansavtal behöver tas fram så att produktionen av stationerna och planerade bostäder med mer kan genomföras på bästa sätt. Till exempel behöver ytor för tillfälligt nyttjande och skyddszoner regleras.

Eventuella kvarlämnade konstruktioner i mark, till exempel stag och spont, behöver samordnas med grundläggning, gatuutbyggnad och ledningsförläggning för stadens planerade exploatering. Platser där detta är extra viktigt är vid stationerna Liljeholmen, Årstaberg, Årstafältet och Östbergahöjden.

Trafiklösningar

Under produktionstiden kommer trafiksituationen att påverkas omkring alla stationer, arbetstunnlar och etableringsområden. Kontoren anser att det är av största vikt att en ökad samordning sker mellan staden och tunnelbaneprojektet för att ta fram fungerande och säkra trafiklösningar på alla berörda platser. Detta gäller både för befintliga och planerade verksamheter. Framkomlighet och trafiksäkerhet för samtliga trafikantgrupper måste fungera genom hela byggtiden.

Åbyvägen är ett exempel där en fungerande trafiklösning krävs. Åbyvägen är en av stadens större leder och är även del i omledningsvägnätet för Södra länken. Vidare är Årstaberg en viktig bytespunkt mellan pendeltåg, buss och tvärbana som kräver fungerande framkomlighet och säkerställd trafiksäkerhet. Vidare påverkas Södertäljevägen, Hägerstensvägen och Långholmen. I Östberga är Östbergabackarna den enda angöringsvägen för fordon till området, framkomlighet och tillgänglighet för busstrafiken måste säkerställas.

Tillfälliga ytor

De tillfälliga arbetsytorna för tunnelbanan kommer påverka många människor under lång tid. Kontoren och bolagen önskar en fortsatt dialog med FUT för att säkerställa att ytorna nyttjas effektivt genom hela genomförandetiden. Det är även viktigt att ytorna utformas säkert samt att in/utfarter till dem är tydliga och trafiksäkra. Tillgänglighet till viktiga målpunkter som skolor, förskolor, sjukhus, idrottsanläggningar, parker och lekplatser behöver beaktas genom hela tunnelbanans byggtid.

De tillfälliga ytorna är ibland placerade på allmän platsmark såsom gata eller gång- och cykelväg. Kontoren anser att det är viktigt att samtliga trafikantgrupper har en god framkomlighet och trafiksäkerhet under hela byggtiden. Det är också viktigt att rätt standard sätts för trafiken när Regionen ansöker om TA-planer. I bilagan till plankartorna för tillfälligt

nyttjande bör det till exempel framgå vad det är för cykelstråk som påverkas och vilken standard som behövs. Framkomlighet för blåljus och kollektivtrafik måste också upprätthållas.

Buller och vibrationer

Under genomförandet kommer buller och vibrationer uppstå. Kontoren anser att produktionen måste planeras och anpassas så att befintliga fastigheter såsom till exempel bostäder, skolor, förskolor, idrottsanläggningar, kontor och mässan blir påverkade i så liten utsträckning som möjligt. Kontoren och bolagen vill påtala vikten av skyddsåtgärder avseende buller, damm, vibrationer och så vidare för befintliga fastigheter och hyresgäster. En god information och nära dialog i genomförandeskedet krävs mellan tunnelbaneprojektet och staden för att möjliggöra att kontoren och bolagen kan planera sina verksamheter och bevaka eventuella skyddsåtgärder.

Rening och påverkan på SVOA

Under byggtiden krävs rening enligt stadens och SVOA:s krav, samt att projektet inom etableringsytor möjliggör för fördröjning för att inte öka flödet till den allmänna VA-anläggningen vid befintligt 10-årsregn. Kontoren vill framföra att SVOA:s allmänna bestämmelser ska följas under byggtiden avseende hantering av vatten. Det åligger projektet att säkerställa att SVOA:s anläggning inte påverkas under tunnelbanans bygg- eller drifttid, bland annat med avseende på vibrationer eller sättningar. Detta gäller anpassningar efter anläggningar både i berg och ytliga och jordförlagda.

Skyddsåtgärder för träd

Kontoren noterar att naturvärdesinventeringar har genomförts och vill framföra att lämpliga skyddsåtgärder ska vidtas på de platser som klassats med "höga naturvärden". Inom det tillfälliga markanspråken behöver också värdefulla träd med tillhörande rotzon skyddas. Längs planerade gator för transporter kan träd behöva beskäras.

Kartor för tillfälligt nyttjande

I legenden till kartorna för de tillfälliga nyttjandena behöver det förtydligas att T7-områdena gäller enbart under mark. Inget inom T7-områdena får sticka upp ovan markytan.

2.2.1.4 Fridhemsplan

Denna del är uppdelad i ytterligare underrubriker enligt nedan.

Arbetstunnel och etableringsyta Lindhagensplan

Järnvägsplanen måste tydligare redovisa hur de två brokonstruktionerna vid Lindhagensplan påverkas om grundvattennivåerna ändras. Broarnas bärighet kan påverkas av ändringar av grundvattennivån, vilket riskerar att ske under byggtiden.

Arbets- och servicetunneln vid Lindhagensplan föreslås, i driftsskedet, få en lika stor in/utfart (JS2) som till dagens drivmedelsstation. Det är viktigt att minimera påverkan på fastigheten Gångaren 7 och undvika att bygga in framtida konflikter. Om in/utfarten måste redovisas i järnvägsplanen önskar kontoren ett förtydligande i beskrivningen till järnvägsplanen där det framgår att Regionen ska medverka till detaljplaneändring om staden så önskar för att minska eller ändra omfattning av transportvägen.

Inom etablering T2-1b (parkmark) finns ett konstverk som inte får skadas. Kontoren samt ägaren till hotellet i anslutning till etableringsytan önskar att ytan T2-1b används för bodetablering och att ytan T2-1c blir plats för upplag med mera, vilket skulle skydda konstverket. Etableringsområde T2-1b och T2-1c behöver utformas så att de inte skymmer sikten för cyklister och bilister.

Brandgasschakt Fridhemsgatan

För brandgasschaktet vid Kungsholmens grundskola bör höjd och storlek ovan mark redovisas tydligare i planhandlingarna. I planbeskrivningen bör det även nämnas att vegetation intill brandgasschaktet påverkas.

En nära dialog mellan regionen och SISAB är viktig så att störande arbete, om möjligt, planeras till skollov samt att utformning av tornet tar hänsyn till närliggande utbildningsmiljö.

Luftutbytesschakt Fleminggatan

Fortsatta studier behöver göras för placering av luftbytesschakt på Fleminggatan. På plankartan för permanent markanspråk skär luftbytesschaktet in i gångbanan, vilket det inte bör göra. Den tillfälliga nyttjanderätten på Fleminggatan för att bygga luftbytesschakt är mycket bred. Det är viktigt att gatan fungerar för befintlig trafik under byggtiden.

2.2.1.5 Långholmen

Den föreslagna platsen för teknikbyggnad är belägen inom område med höga natur- och kulturvärden och rekreativa områden för allmänheten. Kontoren anser att rekreationsområdet på Långholmen inte ska försämrats. Under byggskedet måste lämpliga skyddsåtgärder vidtas för att minska risken för att de höga naturvärdena reduceras. Kontoren samarbetar också med regionen för att underlätta för de befintliga verksamheter som kommer att påverkas under produktionsskedet, till exempel uppställning av båtar vintertid och husbilsamping sommartid.

Teknikbyggnaden innebär att cirka 5 procent av befintlig yta för båtuppställning och husbilsamping försvinner permanent. Kontoren bedömer det som svårt att uppbära en ersättningsyta på ön. Orsaken är att marktillgången på Långholmen är begränsad.

Kontoren önskar att det förtydligas i handlingarna att teknikbyggnaden till ungefär hälften placeras på en yta som används för båtuppställning vintertid och husbilsamping sommartid, och att den andra hälften placeras på en vegetationsklädd yta. På flera platser i planbeskrivningen, den sociala konsekvensanalysen och i miljökonsekvensbeskrivningen står endast att teknikbyggnaden placeras på båtuppställnings- och husbilsampingsytan, vilket inte stämmer.

I planbeskrivningen framgår att risken för elektromagnetisk strålning är liten vid teknikbyggnaden på Långholmen, men också att åtgärder kommer att genomföras om det visar sig behövas. Det är angeläget att regionen redovisar i järnvägsplanen vilka åtgärder som kan bli aktuella.

Eventuellt buller från teknikbyggnaden finns inte beskrivet i planhandlingarna. Omkring den aktuella platsen finns idag verksamheter som riskerar att påverkas negativt av eventuella bullerstörningar.

2.2.1.6 Liljeholmen

Denna del är uppdelad i ytterligare underrubriker enligt nedan.

Justeringar av järnvägsplanen

Förvaltningarna och regionen (förvaltningen för utbyggd tunnelbana) är överens om att följande justeringar ska arbetas in i järnvägsplanen innan den går till antagande;

- Den utskjutande tunneldelen i form av en 15 meter lång betonglåda, som avslutar arbetstunneln mot Södertäljevägen, ska tas bort helt och ersättas med en annan lösning för friskluftsuttag som inte hindrar stadens framtida bebyggelse.
- Höjdsättningen av station Liljeholmen mot Trekantsparken ska arbetas om så att stationen kan ansluta till befintliga marknivåer i Trekantsparken.

Trekantsparken

Trekantsparken kommer få en betydande påverkan under byggtid. Det är viktigt att människor fortfarande kan gå mellan Trekantvägen och Trekantsparken samt genom Trekantsparken, och att ytorna i anslutning till etableringsområdet är trygga och upplysta. Många människor rör sig på den aktuella platsen, varför kontoren önskar att ytan för tillfälligt nyttjande på Liljeholmstorget (T1-6h) ses över och om möjligt minskas.

Ytan för byggbodarna (T2-6d) är placerad utmed gångvägen längs med sjön. Denna parkväg används av många gående och cyklister. Arbetsområdet behöver därför lämna minst 1,5 meters marginal till gångvägen så att ingen riskerar att uppfatta platsen som trång och otrygg. Yta T3-6e, utmed gångväg, ska anläggas enligt Teknisk handbok så att den kan hålla i 9 år för såväl byggtrafik som för stadens snöröjningsfordon.

Angränsning mot Citycons projekt

I direkt anslutning till den nya tunnelbaneentrén har Citycon en markanvisning för byggnation av nya arbetsplatser. Ett samverkansavtal måste tecknas mellan Regionen och Citycon då projekten gränsar mot varandra och ska genomföras samtidigt. Under hela byggtiden måste det finnas möjlighet att med fordonstrafik ta sig genom eller förbi stationsbyggets etableringsområde till Citycons byggprojekt och trafikförvaltningens bergbana. Även stadens driftfordon måste kunna passera etableringsområdet.

Vändmöjlighet på Liljeholmsgränd

En ersättning för vändmöjlighet på Liljeholmsgränd behöver anordnas då etableringsområdet tar vändplatsen i anspråk där till exempel sopbilar vänder idag.

Etableringsyta vid Södertäljevägen

Arbetsområdet i anslutning till Södertäljevägen är omfattande. Kontoren önskar att ytan ses över, och om möjligt, delas in i segment som kan avetableras tidigare än de 9 år som nu anges.

Luftutbyteschakt Liljeholmsstranden

Vid Liljeholmsstranden planeras ett luftutbyteschakt. Befintlig rad med lindar behöver skyddas under byggtiden. Om något träd behöver tas bort ska återplantering ske i samverkan med Stockholms stad.

Det är viktigt att gående kan komma fram på Liljeholmsstranden under byggtiden. Liljeholmsstranden är också en del i huvudvägnätet för cykel.

2.2.1.7 Årstaberg

I Årstaberg krävs särskild samordning och samverkan kring byggnationen av tunnelbanestationen, bostäder och gator genom att ramarna för inblandade parter behöver formaliseras och kostnader kopplade till tillfällig markåtkomst på Familjebostäders fastighet regleras.

Brandgasschakt Årsta skolgränd får inte inkräkta på gång- och cykelbanan. Även när schaktet har öppna dörrar ska gång- och cykelbanan vara fredad. Den primära gång- och cykelvägen hamnar helt inom det tillfälliga markanspråket för brandgasschaktet, likaså det befintliga koloniområdet, vilket gör att trafiken på platsen måste fungera hela tiden utan hinder.

Etableringen vid arbetstunnel Årstakrossen gör intrång på partihandlarvägen. Trafiken längs vägen måste fungera under den tid intrånget sker.

2.2.1.8 Årstafältet

Byggandet av station Årstafältet kommer att sammanfalla med utbyggnaden av Årstafältet etapp 2 och 3, varför det är viktigt med koordinering mellan de olika entreprenadernas genomförande.

För skyddszon i lera med beteckningen JS4 ska slutlig bestämmelse formuleras tillsammans med staden.

2.2.1.9 Östberga

Det permanenta markanspråket, skyddszon i berg, norr om station Östbergahöjden måste minskas för att möjliggöra framtida utveckling av allmän plats i anslutning till stationen, såsom trappa och cykelparkering.

Inom det tillfälliga markanspråken behöver värdefulla träd med tillhörande rotzon skyddas och samordning behöver ske med fastighetsägare och staden.

I planbeskrivningen presenterad karta för målpunkter behöver ses över. Bland annat finns en felaktig idrottsplatsmiljö inritad på parkering till fastigheten Stamattavlan 5. Vidare saknas den befintliga skateboardytan nära planerat arbetsområde. Skateboardytan ska avvecklas men det är viktigt att hänsyn tas till ytan så länge den är kvar.

Slutlig gestaltning av luftutbytesschaktet vid Östbergavägen ska utarbetas gemensamt med staden. De tillfälliga markanspråken kring luftutbytesschaktet Östbergavägen är utritade på gångbanan, på framtida trafikledskörbana och delar av körbanan. Det är viktigt att samtliga trafikantgrupper kommer förbi området trafiksäkert och med god framkomlighet.

Luftutbytesschaktet vid Östbergabackarna placeras nära körbanan. Kontoren vill att Regionen ser över bredden från körbanekant till luftutbytesschaktet så att hinderfri bredd uppnås. Schaktet ligger också i anslutning till Lisebergs bollplan, och det är viktigt att i möjligaste mån begränsa verksamhetspåverkan både under drift- och produktionsskede.

2.2.1.10 Älvsjö

Denna del är uppdelad i ytterligare underrubriker enligt nedan.

Skyddszon vid station

Det är avgörande för kommande stadsutveckling enligt program för Älvsjödalen (DNR: 2022–04286) att det går att genomföra en omfattande stadsutveckling, tät, med höga byggnader och en källarvåning samt att de kan pålas direkt ovan tunnlarna och deras skyddszon.

Skyddszonen på norra sidan om station Älvsjös plattformsrums är stor, kontoren och bolagen önskar att den minskas till de 15 meters skyddszon som tas upp i planbeskrivningen.

Skyddszon som går till överkant av berg kommer att hamna i konflikt med framtida anläggning av gator och kvartersbebyggelse vars grundläggning kommer att ske på berget.

Påverkan på mässanläggningen

Det är viktigt att produktionen planeras så att buller i möjligaste mån anpassas för att inte påverka möjligheterna till att använda mässanläggningen. Nödutrymning från mässan måste säkerställas, så att hela anläggningen kan utrymmas om det uppstår en utrymningssituation.

Besökarflödet till och från mässan behöver också säkerställas, vilket innebär att planerat besökarantal kan komma till och från platsen med bil och kollektivtrafik samt att nödvändiga parkeringskapaciteter finns i närområdet. För etableringsområden i närheten av mässans entréer och besökarytor är det viktigt att anpassningar sker löpande för att säkerställa en trygg och störningsfri passage för personal och besökare. För mässans produktion behöver även tillgång till logistikområde och lastfar säkerställas.

Planbeskrivningen

Figur 4.37 i planbeskrivningen måste bytas ut då FUT, kontoren och bolagen överenskommit om en annan utformning i anslutning till station Älvsjö.

Älvsjö IP

Kontoren förutsätter att tillräckliga åtgärder vidtas under produktionstid för att begränsa verksamhetsstörningar av etableringsområde på Älvsjö IP. Detta inbegriper såväl bullerstörningar, vibrationer som försämrad luftkvalitet. Utöver detta är det viktigt att en acceptabel trafiklösning till och från idrottsplatsen kan säkerställas. Särskild tonvikt bör läggas på de unga, många gånger otrygga, eleverna vid övergångar mellan skola, hemadress eller besökande idrottsplatser. Älvsjö AIK:s nyttjanderättsavtal som gäller för Älvsjö IP har sagts upp. Kontoren förutsätter fortsatt dialog med FUT och Älvsjö AIK i nästkommande skede.

Kontoret önskar att de tillfälliga markanspråken i anslutning till Magelungsvägen minskas och avslutas vid släntfot så att staden kan snöröja Magelungsvägen utan större åtgärd. Tillfälliga markanspråk som illustreras ut på Magelungsvägen måste tas bort alternativt förtydligas.

Luftutbytesschakt Åbyvägen

Access till luftutbytesschakt Åbyvägen kommer att säkras i planerad utveckling av Älvsjö. I järnvägsplanen presenteras i anslutning till luftutbytesschaktet, "JS2-nytt utrymme för tillfartsväg eller utrymme för underhåll ovan mark, servitutsrätt". Kontoren och bolagen önskar att JS2 tas bort från järnvägsplanen.

Regionens kommentar:

2.2.1.11 Övergripande inställning

Regionen delar uppfattningen om vikten av att alla parter tar fullt ansvar för projektets finansiering, framdrift och genomförande.

Järnvägsplanens granskningshandling kommer i vissa delar behöva revideras.

Kompletteringarna och ändringarna genomförs i dialog med Stockholms stad och kommer att redovisas i ett *PM Ändringar efter granskning*, som kontoren kommer att ges möjlighet att lämna synpunkter på. Därefter arbetas ändringarna in i järnvägsplanens fastställelsehandling, som sedan kommer att utgöra underlag för dels Länsstyrelsens yttrande och tillstyrkan, dels Trafikverkets fastställelseprövning. Med de kompletteringar och ändringar som presenteras i ett *PM Ändringar efter granskning* anser Regionen att den slutgiltiga fastställelsehandlingen speglar järnvägsplanens slutliga lösningar. Regionen noterar informationen om tidigare synpunkter.

2.2.1.12 Övergripande synpunkter

Regionens kommentar delas in i ytterligare rubriker nedan.

Samordning och utformning

Regionen delar uppfattningen om vikten av samordning mellan tunnelbaneprojektet och stadens exploateringar för att skapa en fungerande stadsmiljö. Regionen ser positivt på fortsatt dialog, gemensam tidsplanering och samordning av bygglogistik. Regionen avser att ta fram samverkansavtal tillsammans med Stockholms stad.

Regionen ser fortsatt samplanering kring den slutliga detaljutformningen, i enlighet med de framtagna gestaltungsriktlinjerna, som viktig. Regionen bekräftar att samtliga ovanjordsanläggningar uppfyller hindersfri bredd för körbana och cykelbana.

Riktvärden för luftkvalitet

Det nya luftkvalitetsdirektivet (EU 2024/2881) antogs i slutet av år 2024 och de nya gränsvärdena börjar gälla juridiskt först den 1 januari 2030. Naturvårdsverket uppmanar dock kommuner att redan från 2026 vidta åtgärder om gränsvärdena inte uppfylls. Denna rekommendation tillkom efter att luftkvalitetsutredningen inom projektet genomfördes.

Vid projektets start år 2022 diskuterades huruvida hänsyn skulle tas till de föreslagna gränsvärdena. Eftersom direktivet vid den tidpunkten ännu inte var fastställt, togs beslut att avvakta för att undvika missförstånd och förseningar i utredningsarbetet. En efterföljande analys visar dock att det relativa bidraget av partiklar från luftutbytesschakten inte förväntas överskrida den kommande miljökvalitetsnormen.

Bullerdämpande åtgärder

Vid luftutbytesschakt planeras inga fläktar, utan ventilation sker genom självdrag. Buller från tågpassager kommer att uppfylla gällande riktvärden utanför två meter från brandgasschakten, och inga befintliga eller planerade byggnader ligger inom denna zon.

Vid brandgasschakten kommer fläktarna att krävställas för att uppfylla Naturvårdsverkets riktvärden för industribuller. Dessa fläktar används endast vid testkörning. Reglering av detta sker dock utanför järnvägsplanen.

Regionen avser att, som en ändring efter granskning, förtydliga att spårnära konstruktion ska utformas för att klara riktvärdet för stomljud. Detta kommer att redovisas i PM Ändringar efter granskning. Eftersom samtliga spår är placerade i tunnel sker dessa åtgärder implicit spårnära. Inga åtgärder i befintliga byggnader planeras då dämpningen uppnås genom stomljuddämpande material under spår.

Med de åtgärder som fastställs i järnvägsplanen samt de som ingår i anläggningens utformning bedöms samtliga gällande riktvärden kunna uppfyllas.

Permanent markanspråk

Regionen har sett över utbredningen av permanenta skyddszoner, och avser att minska markanspråket där det bedömts vara möjligt. Dessa ändringar är aktuella för luftutbytesschakten Fleminggatan och Östbergabackarna samt för stationerna Liljeholmen, Årstaberg, Östbergahöjden och Älvsjö. Detta kommer att redovisas i PM Ändringar efter granskning.

På de platser där permanent markanspråk (Js1) sträcker sig närmare markytan än två meter utgör detta inte skyddszon, utan är en del av anläggningens tekniska konstruktion, exempelvis tätskikt eller dränering. På vissa platser kan det även vara så att bergförstärkning krävs för att förhindra bergutfall.

Skyfallsbedömningar

Regionen delar uppfattningen att tunnelbaneprojektet bör bedömas i relation till övrig exploatering. För Årstafältet har Stockholms stads gällande skyfallsanalys använts. Skyfallsanalysen som använts för station Årstafältet har i en efterföljande analys även använts för station Östbergahöjden, vilket inte har föranlett någon annan bedömning gällande översvämningsrisk för stationen. Byggnationen av stationerna Årstafältet och Östbergahöjden innebär inte en annan markanvändning eller höjdsättning jämfört med de detaljplaner som är under framtagande för framtida exploatering. Detta innebär en oförändrad omgivningspåverkan och ingår därmed inte i framtagna skyfallsutredning. Vid behov görs vidare utredningar i senare skede.

VA-arbeten

Regionen noterar vikten av att VA-arbeten samordnas med berörda aktörer för att säkerställa hållbara lösningar i kommande stadsutveckling. Arbetena planeras med hänsyn till att befintliga VA-anläggningar ska vara i drift och tillgängliga under hela byggtiden.

Rättigheter för anläggningar, inklusive eventuella skyddszoner, som redovisas i järnvägsplanen baseras på grundkartan i planen. Anläggningar med underjordisk skyddszon som är ianspråktagen med officialrättighet har, där skyddszon finns angiven, tolkats in i plankartans profil. De delar av skyddszonen som är gemensamma har markanspråk Js3. Avtal kommer att tecknas där behov föreligger.

Åtgärder för rening och hantering av process- och länshållningsvatten under byggskedet kommer att rymmas inom arbetsområdena. Under drift leds allt vatten till VA-stationen, dessa funktioner rymms inom projektets markanspråk. Ytor för dagvattenhantering, där sådana behövs, ligger inte inom järnvägsplanens markanspråk. Dessa behöver säkerställas i kommunens kommande detaljplaner för stadsutbyggnaden. För Älvsjö station och Långholmen rymms de inom detaljplanen som tas fram för tunnelbanan.

Planbeskrivning

Regionen avser att komplettera planbeskrivningen, som en ändring efter granskning, med en hänvisning till Stockholms stads detaljplan Utbyggnad av tunnelbanan Fridhemsplan – Älvsjö (Dp 2020–09494) för aktuella detaljplanegränser och illustrationer. Detta kommer att redovisas i PM Ändringar efter granskning.

Regionen noterar synpunkten om att anmälan av påträffade markföroreningar enligt 28 § förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd inte nämns i planbeskrivningen. Regionen avser inte att göra någon ändring då avsnittet inte är avsett att vara uttömmande, utan listar exempel på tillstånd, dispenser och anmälningar som kan bli aktuella.

2.2.1.13 Produktionsskede

Regionens kommentar delas in i ytterligare rubriker nedan.

Samverkan och samordning

Regionen delar kontorens uppfattning om vikten av fortsatt samverkan och att möjliggöra för stadens exploatering. Regionen avser ta fram samverkansavtal för att reglera bland annat de delar som omnämns.

Regionen avser samordna kvarlämnade konstruktioner i mark med stadens grundläggning, gatuutbyggnad och ledningsförläggning. Regionen noterar informationen om de platser där det är särskilt viktigt för staden.

Trafiklösningar

Regionen delar kontorens uppfattning om att det är av stor vikt att säkerställa fungerande och säkra trafiklösningar under byggskedet. Regionen kommer att samordna föreslagna lösningar med staden vid samtliga berörda platser, inklusive Åbyvägen, Årstaberg, Södertäljevägen, Hägerstensvägen, Långholmen och Östbergabackarna, för att uppnå god framkomlighet och säkerställa trafiksäkerhet för alla trafikantgrupper genom hela byggtiden.

För arbeten med tunnelbaneutbyggnaden som kräver omledning av trafik ansöks tillstånd från väghållare, i form av TA-planer (trafikanordningsplaner) för att säkerställa säkerhet och framkomlighet för alla trafikanter, inklusive cyklister.

Tillfälliga ytor

Regionen delar kontorens uppfattning om vikten av att tillfälliga arbetsytor hanteras med stor hänsyn till säkerhet, framkomlighet och tillgänglighet under hela byggtiden. Regionen avser att ha fortsatt dialog med staden för att säkerställa att ytorna nyttjas effektivt och att in- och utfarter utformas trafiksäkert. Framkomlighet för blåljus, kollektivtrafik och samtliga trafikantgrupper kommer att beaktas.

Avseende standard för trafiklösningar och påverkan på cykelstråk kommer detta att noteras i den miljösäkringslista som projektet har tagit fram och som kommer att säkerställa att åtgärder som är identifierade i projekteringsskedet kommer att genomföras i produktionsskedet, till exempel genom TA-planer.

Buller och vibrationer

Regionen delar kontorens uppfattning om vikten av god information och nära dialog under genomförandeskedet. Regionen avser att ha löpande kontakt med stadens kontor och bolag för att möjliggöra planering av verksamheter och hantering av eventuella skyddsåtgärder.

Regionen arbetar för att minska störningar från buller, vibrationer och stomljud under byggtiden så långt det är möjligt, så att vardagen för alla som bor och verkar i närområdet ska fungera. Det är dock oundvikligt att det periodvis förekommer arbeten som bullrar, dammar och i allmänhet kan verka störande på omgivningen, men dessa arbeten pågår inte hela tiden. Regionen har upprättat en handlingsplan och åtgärder utförs i olika steg enligt en åtgärdstrappa. Innan byggstart ser Regionen över om alternativa byggmetoder kan användas, eller om bullerskyddsåtgärder kan utföras där Regionen arbetar. Omgivningen kommer informeras om att arbeten ska utföras, var de ska ske samt hur länge de beräknas pågå i syfte att ge dessa möjlighet att anpassa sig. Villkor för buller och stomljud under byggtiden kommer att bestämmas av mark- och miljödomstolen i miljöprövningen.

Vid arbeten som orsakar vibrationer kommer svensk standard att tillämpas. Det innebär att en riskanalys tas fram och sprängningar anpassas utifrån byggnader och anläggningars vibrationskänslighet. Metodiken är mycket välbeprövad och begränsar risken för skador till följd av anläggningsarbeten.

Rening och påverkan på SVOA

Regionen planerar sina arbeten utifrån att VA-anläggningen ska vara i funktion under hela byggtiden. Regionen har för avsikt att fortsätta den dialog som pågår med berörda lednings- och anläggningsägare samt exploateringsprojekt för samordning. Regionen är införstådd med att SVOAs anläggning måste kunna nyttjas och skyddas även i fortsättningen och Regionen har pågående dialog med både SVOA och Stockholms stad angående hur rättigheter för SVOA:s anläggningar säkerställs i detaljplaneprocesserna.

Avseende fördröjning, är Regionen och SVOA överens om att behov av fördröjning vid etableringsområden kommer att samordnas. Regionens inriktning är att inte öka dagvattenflödet från etableringsområden under byggtiden.

Skyddsåtgärder för träd

Möjligheten att bevara träd inom eller nära markanspråken ses över i byggbehandlingsprojekteringen, där skyddsåtgärder för dessa träd kommer att definieras och vidare beskrivas i förfrågningsunderlag.

Kartor för tillfälligt nyttjande

Regionen avser justera detta och redovisa ändringen i *PM Ändringar efter granskning*.

2.2.1.14 Fridhemsplan

Denna del är uppdelad i ytterligare underrubriker enligt nedan.

Arbetstunnel och etableringsyta Lindhagensplan

Regionen bedömer att den ansökta vattenverksamheten, tillsammans med planerade skyddsåtgärder, inte kommer att medföra sättningar eller andra skador på brokonstruktionerna vid Lindhagensplan. Grundvattennivåer och eventuella sättningsrörelser

i området kommer att följas upp enligt ett kontrollprogram som upprättas i samråd med tillsynsmyndigheten.

Regionen noterar synpunkten om förtydligande gällande fastigheten Gångaren 7 och avser att komplettera texten i järnvägsplanens planbeskrivning som en ändring efter granskning. Detta kommer att redovisas i *PM Ändringar efter granskning*.

Regionen noterar synpunkten om att skydda konstverket och avser ändra användningen av etableringsytorna enligt kontorens önskemål. Upplysningen om att hänsyn ska tas till statyn på platsen kvarstår. Ändringen av användningen av ytorna avses att redovisas i *PM Ändringar efter granskning* med övriga ändringar.

Brandgasschakt Fridhemsgatan

Regionen bedömer att redovisningen av brandgasschaktets höjd och storlek är tillräcklig för detta skede, i likhet med övriga schaktöverbyggnader. Storleken framgår i plankartorna och planbeskrivningen. Påverkan på vegetation intill brandgasschaktet framgår i avsnitt 5.2.4 *Rekreation* i planbeskrivningen.

Regionen har en pågående dialog med SISAB och noterar vikten av fortsatt samverkan för att minimera påverkan på skolmiljön.

Luftutbytesschakt Fleminggatan

Regionen avser minska det permanenta markanspråket och redovisa detta som en ändring efter granskning i *PM Ändringar efter granskning*. Den tillfälliga nyttjanderättens utbredning är inte möjlig att minska. Lösningar för befintlig trafik kommer att säkerställas i samband med att TA-planer tas fram.

2.2.1.15 Långholmen

Vissa rekreationsytor påverkas tillfälligt under byggtiden, men återställs, och det bedöms inte uppkomma några negativa effekter på dessa under drifttiden. Teknikbyggnaden medför ett mindre intrång i en träd- och buskridå med naturvärde, vilket bedöms ha små negativa konsekvenser. Regionen avser minimera påverkan under byggskedet.

Regionen för dialog staden för att försöka hitta andra uppställningsytor för de båtar som inte ryms under byggskedet de vintersäsonger (troligen en, maximalt två) som det byggs på platsen.

Regionen noterar förtydligandet. Denna justering bedöms inte påverka de tidigare gjorda bedömningarna. Regionen avser därför inte ändra i handlingarna.

Teknikbyggnaden är placerad på en yta där människor inte vistas stadigvarande, och bedöms inte ge upphov till elektromagnetiska fält som innebär skadlig påverkan. Den magnetiska flödestätheten skall normalt inte överstiga årsmedelvärdet på 0,4 mikrotelsla vid 50 Hz i områden där människor vistas varaktigt. Beräkningar som gjorts visar att på ca 4 m från teknikbyggnaden kommer magnetfälten inte överskrida 0,4 mikrotelsla. Stockholm stad använder ett riktvärde på 0,2 mikrotelsla. Detta värde kommer inte heller att överskridas vid ytor för stadigvarande vistelse. Det är viktigt att betona att riktvärdet avser varaktig vistelse, som innefattar majoriteten av dygnet under långvarig tid. Därmed inkluderas bostäder, dagis,

skolor, men exempelvis utesluts lekplatser i en park, arbetsplatser eller färdmedel. Inga åtgärder bedöms behövas.

I MKB för järnvägsplanen beskrivs att anläggningar ovan mark kommer att utformas så att bullernivåerna inte överskrider Naturvårdsverkets riktvärden för industribuller. Under byggskedet strävar Regionen efter att minimera bullerstörningar.

2.2.1.16 Liljeholmen

Denna del är uppdelad i ytterligare underrubriker enligt nedan.

Justeringar av järnvägsplanen

Regionen delar kontorens uppfattning, och kommer att redovisa dessa justeringar i *PM Ändringar efter granskning*.

Trekantsparken

Regionen avser minimera påverkan på Trekantsparken under byggtiden. Regionen avser möjliggöra passage för gång- och cykeltrafik med undantag för när byggtransporter passerar. Trygghet och belysning i anslutning till etableringsområdet kommer att beaktas i planeringen. Ytan för tillfälligt nyttjande vid Liljeholmstorget (T1-6h) bedöms nödvändig för produktionen. Det har därför inte varit möjligt att minska ytan ytterligare.

Avseende yta T2-6d behövs hela ytan för produktionen, men trygghetsskapande åtgärder för gångvägen kommer att ses över inför byggstart. Regionen noterar informationen och avser anlägga yta T3-6e i enlighet med Teknisk handbok.

Angränsning mot Citycons projekt

Regionen avser att teckna samverkansavtal med Citycon med anledning av att projekten gränsar till varandra och genomförs parallellt. Regionen avser att samnyttja järnvägsplanens tillfälliga transportväg i Trekantsparken med Citycon. Bergbanan nås med fordon via befintliga parkvägar, och stadens driftfordon kommer att kunna passera etableringsområdet.

Vändmöjlighet på Liljeholmsgränd

Regionen kommer att utreda vändmöjligheter och alternativa lösningar för att bibehålla funktionen under byggskedet. Hushållsavfall från bostäder hämtas i dagsläget från annan plats, vilket inte påverkas av etableringen.

Etableringsyta vid Södertäljevägen

Efter översyn har det inte varit möjligt att differentiera ytan ytterligare vid Södertäljevägen. Den föreslagna indelningen bedöms vara nödvändig för att säkerställa genomförandet.

Luftutbytesschakt Liljeholmsstranden

Det tillfälliga markanspråket för luftutbytesschaktet vid Liljeholmsstranden innebär att majoriteten av träden i allén behöver tas ned. Vald placering har tagits fram i dialog med Stockholms stad och den tillfälliga ytans utbredning har anpassats för att inte påverka de större, mer värdefulla träden, vid strandkanten. Kvarvarande träd i allén kommer att skyddas under byggtiden. Efter byggtiden ska nya plantering av nya träd motsvarande antal nedtagna träd i allén genomföras. Träd ska ersättas i den befintliga allén, och plantering ska ske i samråd med Stockholms stad.

Regionen noterar informationen om gång och cykel vid Liljeholmsstranden och avser beakta den i byggskedet med hjälp av TA-planer.

2.2.1.17 Årstaberg

Regionen delar kontorens uppfattning om vikten av samordning och samverkan i Årstaberg. Ett samverkansavtal kommer att tecknas där frågor om ansvarsfördelning, tidplaner och kostnader för tillfällig markåtkomst hanteras.

Regionen har gjort en översyn av utformningen och säkerställt att gång- och cykelbanan inte påverkas av brandgasschaktets dörrar, förutom vid eventuellt tillfälligt servicebehov. Trafiklösningar kommer att tas fram för att säkerställa framkomlighet under hela byggtiden.

Regionen kommer att hantera påverkan på Partihandlarvägen i kommande skede genom framtagande av TA-planer och samordning med berörda aktörer. Framkomlighet för trafik kommer att säkerställas under byggtiden.

2.2.1.18 Årstafältet

Regionen delar kontorens uppfattning om vikten av koordinering mellan tunnelbanestationens byggnation och utbyggnaden av Årstafältet etapp 2 och 3. Samordning mellan dessa planeras och hanteras inom ramen för projektets genomförande.

Avseende skyddszon med beteckningen JS4 har Regionen, i dialog med Stockholms stad, tagit fram en gemensam formulering som kommer att ligga till grund för den slutliga bestämmelsen. Denna har justerats något till följd av Stockholms stads synpunkter och justeringen kommer att redovisas i *PM ändringar efter granskning*.

2.2.1.19 Östberga

Regionen har beaktat synpunkten och bedömt att det är möjligt att minska utbredningen. Regionen avser justera skyddszonen, som en ändring efter granskning, för att möjliggöra den framtida utvecklingen av allmän plats. Detta kommer att redovisas i *PM Ändringar efter granskning*.

Angående stadens önskemål om skydd av värdefulla träd ses möjligheten till detta över i bygghandlingsprojekteringen, där skyddsåtgärder för träd inom och i närheten av markanspråken kommer att definieras och beskrivas i förfrågningsunderlaget

Regionen noterar synpunkten om kartan med målpunkter. Den felaktiga kartinformationen påverkar inte bedömningen i sak och justeras därför inte. Hänsyn till skateboardytan tas så länge den finns kvar.

Regionen delar kontorens uppfattning om vikten av samverkan kring gestaltningen av luftutbytesschaktet. Framkomlighet och trafiksäkerhet för samtliga trafikantgrupper kommer att beaktas under byggskedet.

För luftutbytesschaktets utbredning ovan mark har kontroll gjorts att hinderfri bredd klaras. För delen under mark har justering av skyddszonen gjorts för att möjliggöra stadens möjlighet till ledningsförläggningar och underhåll av gatan. Detta kommer att redovisas som en ändring efter granskning i *PM ändringar efter granskning*. Regionen avser att i möjligaste mån begränsa påverkan på närliggande verksamheter under både bygg- och driftsskedet.

2.2.1.20 Älvsjö

Denna del är uppdelad i ytterligare underrubriker enligt nedan.

Skyddszon vid station

Regionen avser att revidera skyddszonen, som en ändring efter granskning, för att underlätta framtida stadsutveckling och undvika konflikt med planerad kvartersstruktur. Detta kommer att redovisas i *PM Ändringar efter granskning*.

Påverkan på mässanläggningen

Regionen bekräftar att nödutrymning från mässan kommer att kunna säkerställas under hela byggtiden.

Regionen bekräftar att besökarflöden, logistiktor och tillgänglighet kommer att fungera under byggskedet, med anpassningar vid behov. Fortsatt samverkan kommer att ske med Stockholmsmässan under projektering och byggnation, och åtgärder kommer att tas fram i samråd med Mässfastigheter och Stockholm stad.

Planbeskrivningen

Figuren kommer inte att uppdateras i detta skede, då det inte har någon betydelse för bedömningarna i planbeskrivningen. Regionen avser att komplettera planbeskrivningen, som en ändring efter granskning, med en hänvisning till Stockholms stads detaljplan *Utbyggnad av tunnelbanan Fridhemsplan – Älvsjö* (Dp 2020-09494) för aktuella detaljplanegränser och illustrationer. Detta kommer att redovisas i *PM Ändringar efter granskning*.

Älvsjö IP

Regionen noterar synpunkten och bekräftar att dialog med Älvsjö AIK och berörda aktörer kommer att fortsätta i kommande skeden. Åtgärder för att begränsa störningar och säkerställa trygg passage kommer att beaktas i planeringen.

Regionen har gjort ett tillägg i *Bilaga till plankartor för tillfälligt nyttjande* i form av en anmärkning/restriktion om att en del av ytan får användas till snöupplag. Dessutom har ett förtydligande lagts till att ytan över Magelungsvägen avser markanspråk under mark. Detta redovisas i *PM Ändringar efter granskning* tillsammans med övriga ändringar.

Luftutbytesschakt Åbyvägen

Regionen avser att ta bort den väg som utgör JS2-område, och i stället hantera åtkomst via avtal med Stockholms stad. Detta kommer att redovisas som en ändring efter granskning *PM Ändringar efter granskning*.

Yttrande 2.2.2

Myndighet, organisation eller företag: Rådet till skydd för Stockholms skönhet

Företrädare: Handläggare

Yttrande:

2.2.2.1

Skönhetsrådet ställer sig positivt till samrådsförslaget avseende sträckning och föreslagna stationer med erinran om att stationernas placering och utformning måste vidarebearbetas och tydligare presenteras i nästa skede.

Skönhetsrådet behandlade planerna för den nya gula tunnelbanelinjen i samrådsskedet 2023. Rådet ställer sig positivt till att förvaltningen valt att, i enlighet med rådets samrådsyttrande, välja alternativ Lindhagensplan för den kommande arbetstunneln för station Fridhemsplan. I övrigt kvarstår rådet vid sina synpunkter på kommande utformning av tunnelbanestationernas ovanjordsdelar. Rådet förutsätter att det kommer att bli en del av den kommande bygglovsprocessen för dessa byggnader.

Regionens kommentar:

2.2.2.2

Regionen noterar yttrandet. Sträckning och stationer med dess placeringar finns redovisade i granskningshandlingen för järnvägsplanen.

Principer för gestaltning redovisas i gestaltningsprogrammet, som är en underlagshandling till järnvägsplanen. Mer detaljerad utformning av tunnelbanestationernas ovanjordsdelar kommer att beskrivas i detaljplaneprocessen och efterföljande bygglovsprövning.

Yttrande 2.2.3

Myndighet, organisation eller företag: Lantmäterimyndigheten i Stockholm

Företrädare: Förrättningslantmätare

Yttrande:

2.2.3.1 Markåtkomst och fastighetsbildning

Lantmäterimyndigheten anser att permanent markåtkomst för tunnelbanan bör ske genom äganderätt i stället för servituts-upplåtelse. Myndigheten har tidigare framfört att äganderätt ger ett säkrare genomförande och är den tydligaste och starkaste rättigheten, särskilt med dagens möjlighet till tredimensionell fastighetsbildning. Servitut innebär, enligt myndigheten, en stor osäkerhet för att säkerställa markåtkomsten.

Servitut får inte innebära totalt ianspråktagande. En tunnelbaneanläggning innebär ett sådant av ett avgränsat fastighetsutrymme, i vart fall det som redovisas som permanent markanspråk i järnvägsplanen och nämns i planbeskrivningen.

Lantmäterimyndigheten i Stockholms kommun har handlagt ärenden om servitutsbildande för ny tunnelbana i övriga sträckningar, och bedömt att servitut kan bildas så länge ändamålet är tydligt avgränsat i höjdded och andra användningar av fastigheten är möjliga. Däremot är det en tveksam lösning för större stationsbyggnader som sträcker sig både djupt under och i vissa fall högt över mark samt är stora i sin utbredning. Dessa innebär i praktiken ett totalt ianspråktagande, vilket gör det osäkert om officialservitut kan bildas.

Lantmäterimyndigheten noterar att den gula linjen blir en anläggning med spår som är separerade från övriga tunnelbanespår. Det framgår inte av handlingarna vilken fastighet som servitutet avses gälla till förmån för. Det råder osäkerhet kring det fastighetsrättsliga genomförandet med servitutsbildande, då förhållandena skiljer sig från tidigare fall där servitut bildats till förmån för fastigheten Ladugårdsgärdet 1:29.

Lantmäterimyndigheten lyfter att servitutsupplåtelser i tomträttsfastigheter innebär en stor osäkerhet. Lagstiftningen är inte tydlig med huruvida officialservitut kan upplåtas i sådana fastigheter. Även om servitut hittills har bildats för underjordiska intrång i fastigheter upplåtna med tomträtt, är frågan oprövad i domstol och utgör därmed en stor osäkerhetsfaktor i markåtkomstfrågan.

2.2.3.2 Järnvägsplan och detaljplan

Lantmäterimyndigheten är medveten om att en detaljplan för tunnelbanan (ärendenummer Stadsbyggnadskontoret 2020–09494) tas fram parallellt i en samordnad process. Eftersom detaljplanen ännu inte varit på granskning kan myndigheten inte bedöma om innehållet i förslaget till järnvägsplan och detaljplan är samstämmiga. Dessa behöver vara samstämmiga för att det ska vara entydigt vilka bestämmelser som gäller när ansökningar om lantmäteriförrättningar ska prövas.

Regionens kommentar:

2.2.3.3 Markåtkomst och fastighetsbildning

Det huvudsakliga skälet till att Regionen väljer servitutsupplåtelser framför äganderätt för den nya tunnelbanan är att Stockholms stad anser att servitutsupplåtelser är lämpligare än äganderätt. Stockholms stad är medfinansierare och samarbetspart i tunnelbaneutbyggnaden, fastighetsägare som avstår i särklass mest utrymme för tunnelbanan, samt planmyndighet i en särställning avseende beslut om utbyggnadsprojekt inom kommunen

Regionen bedömer att officialservitut som verktyg för markåtkomsten är såväl rättslig som praktiskt fungerande. Regionen delar den bedömning som lantmäterimyndigheten hittills har gjort avseende tunnelbaneutbyggnaden, det vill säga att servitut kan upplåtas med stöd av fastighetsbildningslagen för underjordiska utrymmen och för mindre omfattande ovanmarksanläggningar. Regionen delar även lantmäterimyndighetens bedömning att officialservitut kan upplåtas för djupt liggande tunnlar i fastigheter som är upplåtna med tomträtt. Regionen delar också lantmäterimyndighetens bedömning att servitut inte kan upplåtas med stöd av fastighetsbildningslagen i tomträtt som sådan. Avseende de mer omfattande ovanmarksanläggningar i form av stationsentréer som planeras för den nya tunnelbanan bedömer Regionen att förutsättningarna är sådana att officialservitut kan upplåtas.

Avsikten är att servitut för tunnelbanan ska upplåtas till förmån för en av Regionen ägd fastighet som omfattar del av tunnelbanenätet. Konkret innebär det att servitut upplåts till förmån antingen för Stockholm Ladugårdsgärdet 1:29 eller för en ny- eller ombildad fastighet inom depåområdet som också omfattar utrymme som ingår i järnvägsplanen för linjen.

2.2.3.4 Järnvägsplan och detaljplan

Regionen noterar informationen.

Yttrande 2.2.4

Myndighet, organisation eller företag: Trafikverket

Företrädare: Tf Enhetschef Samhällsplanering

Yttrande:

2.2.4.1 Riksintresse för kommunikation

Trafikverket anser att anläggningar av riksintresse för kommunikationer ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller nyttjandet av anläggningen, i enlighet med 3 kap. 8 § miljöbalken. Riksintresset omfattar samtliga delar av anläggningen samt underhåll och framtida utveckling, exempelvis genom ökad kapacitet. Hänsyn måste också tas till riksintressets påverkansområde. Inom denna järnvägsplan identifierar Trafikverket följande riksintressen: Stambanan, Nynäsbanan, Södra länken samt Bangården vid Årsta partihallar.

2.2.4.2 Plankartor

Trafikverket saknar en sektion som visar hur Trafikverkets fastighetsgräns förhåller sig till skyddszonen runt brandgasschaktet vid Årsta Skolgränd, Årstaberg. Skyddszonen runt spårtunneln för Liljeholmsbanan saknas i den sektion där den går i berget tillsammans med tunnelbanan.

I sektionen vid Station Årstafältet saknas information om var Södra länken är belägen. Trafikverket anser att de tillfälliga markanspråkens intrång i Trafikverkets järnvägsfastighet, bland annat vid Årstaberg och Älvsjö, kräver fortsatt dialog mellan Trafikverket och FUT.

Den skyddszon som bildas runt hisschaktet mellan tunnelbanetunneln och Älvsjö station sträcker sig in i ett område som sannolikt krävs för en framtida regionalstågsstation vid Älvsjö. Trafikverket förutsätter att, om en sådan station blir aktuell, hanteringen av skyddszonen sker i samförstånd mellan Regionen och Trafikverket.

2.2.4.3 Avtal

Trafikverket anger att nyttjanderättsavtal och genomförandeavtal ska tas fram mellan FUT och Trafikverket.

2.2.4.4 Årstakrossen

Trafikverket framhåller att uppställningsspåren vid Årstakrossen är avgörande för drift och underhåll av järnvägen i Stockholmsområdet. Ökad trafik och kapacitet vid Stockholm Central samt ombyggnationen av Tomtebodas bangård ökar behovet av Årstakrossens funktion.

Trafikverket har ett stort behov av lastnings- och lossningsmöjligheter i nära anslutning till stambanan, både för planerade underhållsarbeten och för effektiv felavhjälpning vid

driftstörningar. Avsaknad av strategiska upplags- och omlastningsytor kan medföra längre transportsträckor och därmed längre felavhjälpningstider, vilket kan påverka punktligheten.

I järnvägsplanen för spårlinje och stationer redovisas ett förslag om arbetstunnel invid Årstakrossen. Det framgår att tunneln ska pluggas igen när anläggningen tas i drift och endast användas under byggskedet. Trafikverket betonar vikten av att arbetstunneln inte permanentas, eftersom området är betydelsefullt för underhållsverksamheten.

Fastigheten Stockholm Norrmalm 5:1 är belastad med ett officialservitut till förmån för Godståget 1, vilket ger rätt att använda ett spårområde för järnvägstrafik. Den planerade tillfälliga användningen av området av FUT bedöms strida mot servitutets syfte. Trafikverket kan därför inte upplåta området till FUT så länge servitutet gäller.

Området vid Årstakrossen ligger inom riksintresse för kommunikation; bangård, terminal eller depå.

2.2.4.5 Kontrollprogram

Det framhålls att i samband med att kontrollprogram tas fram, är det av vikt att Trafikverket får möjlighet att påverka programmets innehåll. Detta bör beaktas i samband med att genomförandavtal tas fram.

2.2.4.6 Miljökonsekvensbeskrivning

Trafikverket bedömer att miljökonsekvensbeskrivningen är noggrant utförd och att skyddsåtgärder redovisas på plankartor. Om vattenarbeten kan påverka Trafikverkets anläggningar krävs tidig dialog med myndigheten.

De delar av projektet som berör ovan mark, såsom stationsuppgångar och byggnader för ventilation, kan medföra geotekniska risker för Trafikverkets befintliga järnvägs- och väganläggningar. Åtgärder som påverkar grundvatten eller innebär schaktarbeten i berg och jord nära Trafikverkets anläggningar kan innebära geotekniska och marktekniska risker. Sprängningsarbeten för bergschakt kan även utgöra risker för trafikanter.

Trafikverket anser att FUT ska kartlägga sådana eventuella betydande risker i ett PM och ta fram motsvarande åtgärdsförslag. PM:et ska delges Trafikverkets geotekniker för synpunkter.

2.2.4.7 Övrigt

Trafikverket betonar att projektet inte får försämra tillgängligheten till järnvägsanläggningen under vare sig bygg- eller driftsfas. Underhållsentreprenörer måste snabbt kunna nå felplatser. Grindar, bullerplank, servicevägar och angreppsvägar får inte blockeras, och upplag får inte placeras inom tre meter från stängsel. Den trafikerade delen av järnvägsanläggningen får inte påverkas alls under arbetets gång. Ingen del av befintlig järnvägsanläggning som är öppen för trafik får påverkas under bygg- eller driftsskedet.

I övrigt ser Trafikverket positivt på att dialog sker löpande under projektets gång.

Regionens kommentar:

2.2.4.8 Riksintresse för kommunikation

Riksintressen för kommunikation har hanterats löpande genom tät dialog med Trafikverket under samråd om såväl lokalisering som utformning av tunnelbaneanläggningen och erforderlig hänsyn har tagits till de aktuella riksintressena.

2.2.4.9 Plankartor

Tvärsektion med namnet 09–1 som visar Trafikverkets fastighetsgräns har lagts till handlingarna. Sektionen heter 09–4 och är tillagd på ritningen M72-X640-10PL-A0413-20-0009. Namntext med ”Södra länken” är tillagd i profil M72-X630-10PL-A0510-00-0010. Dessa kommer att redovisas som ändringar efter granskning i *PM Ändringar efter granskning*.

Befintliga rättigheter för anläggningar, inklusive eventuella skyddszoner, som redovisas i järnvägsplanen baseras på grundkartan. Anläggningar med skyddszon under mark ianspråktaga med officialrättighet (där skyddszon finns angiven) har tolkats in i plankartans profil. Liljeholmsbanan saknar officialrättighet och redovisas därför inte på järnvägsplanens profil. Anläggningen ligger mer än 10 m från tunnelbanans permanenta markanspråk och därmed är en gemensam skyddszon inte aktuell. Korsningen med banan kommer ske enligt kontrollprogram och eventuellt avtal kommer att tecknas om behov föreligger.

2.2.4.10 Avtal

Nyttjanderättsavtal mellan Trafikverket och Regionen kommer att tas fram.

Byggnationen av gula linjen i nära anslutning till Trafikverkets anläggning kommer efter behov regleras i genomförandavtal mellan Regionen och Trafikverket.

2.2.4.11 Årstakrossen

Arbetstunneln invid Årstakrossen kommer inte permanentas utan kommer återfyllas och återlämnas efter byggskedet.

Regionen är införstådd med att Trafikverket inte kan upplåta den del av banområdet som omfattas av officialservitut till förmån för Godståget 1.

2.2.4.12 Kontrollprogram

Regionen har en pågående samverkan med Trafikverket avseende kontroller som ska ingå i kontrollprogram.

2.2.4.13 Miljökonsekvensbeskrivning

Regionen söker tillstånd för vattenverksamhet och har en fortlöpande dialog med Trafikverket.

Regionen kommer att beakta risk för påverkan från bland annat sprängningsarbeten på trafikanter avseende väg och järnväg. Det kommer att hanteras såväl vid framtagande av förfrågningsunderlag/bygghandlingar samt under genomförande. En plan för samverkan mellan Regionen och Trafikverket finns framtagen och Trafikverket kommer inom ramen för denna bland annat erbjudas att delta vid granskning av handlingar. Analys och bedömning av

risk för påverkan på trafikanter med tillhörande förslag på hantering och eventuella åtgärder kommer att vara en del av de handlingar som samråds med Trafikverket.

2.2.4.14 Övrigt

Regionen ställer sig positiv till fortsatt samverkan mellan parterna och noterar synpunkterna.

Regionens etableringsytor kommer disponeras i överensstämmelse med gällande lagstiftning.

Yttrande 2.2.5

Myndighet, organisation eller företag: Riksantikvarieämbetet

Företrädare: Utredare

Yttrande:

2.2.5.1

Riksantikvarieämbetet hänvisar i detta skede till Länsstyrelsen som företrädare för de statliga kulturmiljöintressena. Riksantikvarieämbetet rekommenderar ett tidigt samråd med Länsstyrelsen angående förekomster av fornlämningar och annan kulturmiljö inom exploateringsområdet samt om behov finns av utredning enligt 2 kap. 11 § Kulturmiljölagen (KML).

Eventuella fornlämningar, kulturmiljö eller riksintressen för kulturmiljövården samt världsarv redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) i samband med att natur- och kulturmiljön som helhet beskrivs och bedöms.

Regionens kommentar:

2.2.5.2

Regionen har genomfört ett tidigt samråd med Länsstyrelsen och har under projektets gång haft löpande samrådsmöten där aktuella frågor har behandlats. Dessa har bland annat rört förekomster av fornlämningar samt andra kulturmiljöaspekter.

Fornlämningar, kulturmiljö och riksintressen för kulturmiljövården som berörs av järnvägsplanen har beskrivits och bedömts i miljökonsekvensbeskrivningen tillhörande järnvägsplanen. Miljökonsekvensbeskrivningen, inklusive tillhörande bilagor, godkändes av Länsstyrelsen den 7 mars 2025. Länsstyrelsen kommer även att yttra sig över järnvägsplanen inför ansökan om fastställelse.

Regionen bedriver en separat process för hantering av ärenden som faller under kulturmiljölagen. Inom ramen för denna process har Regionen, i samverkan med Länsstyrelsen, tagit fram ett arbetssätt för att bedöma behovet av arkeologiska utredningar. För samtliga markanspråk ovan mark förs dialog med Länsstyrelsen, i syfte att säkerställa att eventuella arkeologiska utredningsbehov identifieras och hanteras enligt det framtagna arbetssättet.

Yttrande 2.2.6

Myndighet, organisation eller företag: SMHI

Företrädare: Chef avdelning planering

Yttrande:

2.2.6.1 Bedömning och avgränsning

SMHI bedömer att järnvägsplanehandlingarna i huvudsak är väl genomarbetade, men lämnar kompletterande synpunkter inom hydrologi (ytvatten), klimatanpassning och meteorologi (inklusive luftmiljö). För frågor om grundvatten hänvisas till SGU och SGI, och för vattenmiljö till Länsstyrelsen.

2.2.6.2 Utsläpp av vatten

Underlagen bör kompletteras med uppgifter om beräknade mängder vatten som ska ledas bort från tunnelbaneområdet och efter rening släppas ut i ytvattenrecipient.

2.2.6.3 Skyfallsanalys

Skyfallsanalyserna baseras på tidigare karteringar och speglar endast dåvarande förhållanden. SMHI betonar vikten av att nya skyfallsanalyser görs utifrån den planerade höjdsättningen för samtliga nya anläggningar inom tunnelbaneutbyggnaden. Underlaget bör kompletteras med analyser för anläggningar där översvämningsrisk inte tydligt kan uteslutas.

2.2.6.4 Klimatfaktor

Underlagen anger 100-årsregn med klimatfaktor 1,2 som dimensionerande för bedömning av översvämningsrisker relaterade till skyfall. SMHI påpekar att denna klimatfaktor är låg i jämfört med rekommendationerna i Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) vägledning från 2017, som *PM Skyfall och översvämning* refererar till. I MSB:s vägledning rekommenderas att vid ny bebyggelse som minimum utföra skyfallskarteringar för 100-årsregn. Vid val av klimatfaktor rekommenderas att utgå från klimatscenariot RCP 8.5, vilket innebär klimatfaktor 1,4 vid seklets slut. Samma rekommendation återfinns i MSB:s senare vägledning från 2023.

I avsnitt 2.4 förs ett resonemang som landar i att resultaten i utredningen kan tolkas som ett resultat med klimatfaktor 1,5. SMHI anser att detta resonemang bör förtydligas och förklaras.

2.2.6.5 Hänsyn till kraftigare regn

Rekommendationerna från MSB kompletteras med att även andra händelser behöver analyseras, exempelvis regn med längre återkomsttid. Klimatsekretariatet anger enligt Tabell 4 i MSB:s vägledning från 2023 följande; "Vid planering av verksamheter av större samhällsviktig betydelse eller verksamheter där påverkan bedöms leda till särskilt stora konsekvenser, behöver betydligt kraftigare regn än de ovan angivna återkomsttider kunna hanteras".

2.2.6.6 Varaktighet för dimensionerande regn

Varaktigheter för dimensionerande regn bör också beaktas.

2.2.6.7 Framtida klimat

I PM Skyfall och översvämning refereras till en klimatanalys från 2015 som inte innehåller den senaste uppdaterade informationen. SMHI påpekar att hänvisning i stället bör göras till myndighetens klimatscenariotjänst.

2.2.6.8 Luftkvalitet

I PM Luftkvalitet vore det värdefullt med en diskussion kring hur halterna förhåller sig till de striktare gränsvärden och utvärderingströsklar som planeras i det kommande luftmiljödirektivet, vilket behöver efterlevas från år 2030.

Regionens kommentar:

2.2.6.9 Bedömning och avgränsning

Regionen noterar informationen.

2.2.6.10 Utsläpp av vatten

Utöver järnvägsplanen söker även Regionen tillstånd enligt miljöbalken, och en mer utförlig beskrivning återfinns i miljökonsekvensbeskrivningen med tillhörande bilagor för miljöprövningen. Se PM MKN Ytvatten, bilaga 1 till MKB, som återfinns på <https://nyatunnelbanan.se/alvsjo/beslut-och-handlingar/>. För detaljplanen för ny tunnelbana har även ett *PM Dagvatten* tagits fram, vilket innehåller beräkningar och beskrivningar av dagvattenhantering.

2.2.6.11 Skyfallsanalys

Det är korrekt att utredningen i huvudsak baseras på befintliga modeller. För varje stationsområde där planering av ny bebyggelse pågår, har dock en modell tillämpats som återspeglar den planerade framtida höjdsättningen. Ett tydligt exempel är Årstafältet, där Stockholms stads tidigare utredning har återanvänts inom ramen för det pågående stadsutvecklingsarbetet. Flera andra stationsområden, till exempel Älvsjö, ingår också i stadsutvecklingsprojekt, men saknar i dagsläget underlag för ny höjdsättning eftersom planering fortfarande pågår. Bedömningen är att översvämningsrisken i dessa områden är låg. Sammanfattningsvis har Förvaltningen för utbyggd tunnelbana beaktat den bästa tillgängliga informationen om framtida höjdsättning vid tidpunkten för utredningen, och höjdsättning av ovanjordsanläggningar har samordnats med Stockholm stads planerade utbyggnad.

2.2.6.12 Klimatfaktor

Förvaltningen för utbyggd tunnelbana delar uppfattningen att en klimatfaktor om 1,4 är nödvändig för att beakta framtida klimatförändringar. Även om detta krav inte fanns vid framtagandet av PM:et har samtliga skyfallsutredningar som ingår i analysen tillämpat en klimatfaktor motsvarande minst 1,5. Detta resonemang redovisas i avsnitt 2.4 i *PM Skyfall och översvämning* (bilaga till miljökonsekvensbeskrivningen för järnvägsplanen).

2.2.6.13 Hänsyn till kraftigare regn

Utöver analyser av 100-årsregn har även mer extrema scenarier, såsom 500-årsregn och det så kallade Köpenhamnsregnet, inkluderats i utredningen. Dessa scenarier redovisas i *PM Skyfall och översvämning* och har använts som känslighetsanalyser. Känslighetsanalyserna visar dock inga ytterligare skyfallsrisker. Därmed har tunnelbaneprojektet även beaktat regn med längre återkomsttider.

2.2.6.14 Varaktighet för dimensionerande regn

Samtliga skyfallsanalyser utgår från ett CDS-regn med en varaktighet om 360 minuter, med en högintensiv period på 10 minuter.

2.2.6.15 Framtida klimat

Förvaltningen för utbyggd tunnelbana noterar synpunkten, men bedömningarna påverkas inte. Utredningen innehåller redan en referens i avsnitt 2.4 till SMHI (2017), som utgör grund för klimatscenariotjänsten. Det framgår även att resultaten i rapporten kan tolkas som ett resultat med den senaste regnstatistiken i kombination med en klimatafaktor om 1,4. Därmed bedöms utredningen följa SMHI:s riktlinjer enligt 2017 års publikation.

2.2.6.16 Luftkvalitet

Det nya luftkvalitetsdirektivet (EU 2024/2881) antogs i slutet av år 2024. Naturvårdsverket har i uppdrag att under år 2025 föreslå hur direktivet ska införas i svensk lag, med delredovisningar i maj och november 2025 som omfattar ändringar i miljöbalken och luftkvalitetsförordningen. De nya gränsvärdena börjar gälla juridiskt först den 1 januari 2030. Naturvårdsverket uppmanar dock kommuner att redan från 2026 vidta åtgärder om gränsvärdena inte uppfylls. Denna rekommendation tillkom efter att luftkvalitetsutredningen inom projektet genomfördes.

Vid projektets start år 2022 diskuterades huruvida hänsyn skulle tas till de föreslagna gränsvärdena. Eftersom direktivet vid den tidpunkten ännu inte var fastställt, togs beslut att avvakta för att undvika missförstånd och förseningar i utredningsarbetet. En efterföljande analys visar dock att det relativa bidraget av partiklar från luftutbytesschakten inte förväntas överskrida den kommande miljökvalitetsnormen.

Yttrande 2.2.7

Myndighet, organisation eller företag: Sjöfartsverket

Företrädare: Infrastrukturstrateg

Yttrande:

2.2.7.1

Sjöfartsverket har inga ytterligare synpunkter än de som framförts under tidigare samråd. Som tidigare nämnts passerar den nya tunnelbanelinjen två vattenområden (Riddarfjärden och Liljeholmsviken) i vilka det löper två riksintresseklassade farleder (farled 911 respektive farled 915). Farlederna utgör också lotsleder. Sjöfartsverket gör emellertid fortsatt

bedömningen att sjötrafiken i dessa farleder inte kommer påverkas med anledning av några anläggningsarbeten.

Sjöfartsverket upplyser dock återigen att eventuella anläggningsarbeten eller undersökningar som sker på ett sätt som kan påverka sjötrafiken i farlederna (som till exempel geotekniska undersökningar eller borrhning/provborrning) ska samrådas med Sjöfartsverket i god tid före arbetenas början.

Om behov av avlysning av farled eller vattenområde föreligger så ska även detta ansökas om i god tid. Avlysning av farled söks hos Sjöfartsverket, medan avlysning av vattenområde (dvs. vattenområde som inte omfattar farled) söks hos länsstyrelsen.

Regionens kommentar:

2.2.7.2

Regionen noterar informationen.

Yttrande 2.2.8

Myndighet, organisation eller företag: Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM)

Företrädare: Utredare, Utveckling av Strålskydd och Miljö

Yttrande:

2.2.8.1

SSM anser att värdet 0,4 μT inte bör tolkas eller kommuniceras som en gräns över vilken hälsorisker föreligger och under vilken exponering kan anses vara säker, och hänvisar till mer information i yttrandet. För mer information kring detta, hänvisas till Folkhälsomyndighetens rapport "Vägledning för bedömning av olägenheter för människors hälsa till följd av långvarig exponering för lågfrekventa magnetfält" från den 30 augusti 2024. SSM ser i övrigt positivt på den redogörelse som framförs angående elektromagnetiska fält. SSM ser också positivt på att myndigheternas rekommendationer avses att efterföljas, samt att en utvärdering av allmänhetens exponering för magnetfält har genomförts.

Regionens kommentar:

2.2.8.2

Regionen vill tydliggöra att detta värde i miljökonsekvensbeskrivningen inte avsetts användas som ett gränsvärde i formell mening. Hänvisningen till 0,4 μT utgår från Socialstyrelsens beskrivning av forskningsläget, och används för att ge en referenspunkt i sammanhang där gränsvärden saknas för långvarig exponering.

Regionen är medveten om att Folkhälsomyndighetens vägledning från 2024 understryker att värdet 0,4 μT inte är en skarp gräns för när hälsorisk föreligger, utan bör ses som ett stöd i en

samlad bedömning av om olägenhet för människors hälsa kan föreligga. I linje med detta används värdet i miljökonsekvensbeskrivningen som en jämförelsepunkt snarare än som ett strikt riktvärde.

Yttrande 2.2.9

Myndighet, organisation eller företag: Storstockholms brandförsvär (SSBF)

Företrädare: Brandingenjör

Yttrande:

2.2.9.1 Tidigare synpunkter

Yttrandet behandlar räddningstjänstens insatsmöjligheter och förutsättningar. SSBF har tidigare yttrat sig i samrådsskedet 2023-12-12 (SSBF 1866/2023) och 2024-06-19 (SSBF 2008/2024). SSBF:s synpunkter på hissar och insatsvägar har redovisats i ett PM 2024-11-25 (SSBF 2013/2024), dessa synpunkter är aktuella även för detta skede och bör beaktas i fortsatt arbete. Det här yttrandet ska ses som ett komplement till tidigare synpunkter.

2.2.9.2 Självutrymning

SSBF ser positivt på att grundkonceptet för tunnelbanans planering bygger på självutrymning och att stationerna anpassas för frångänglig utrymning. Samtidigt kvarstår tidigare synpunkt om att ett tydligt samlat koncept för utrymning av personer med funktionsvariationer i spårtunnel saknas. I detta projekt har förutsättningarna för utrymning för personer i behov av hjälp försämrats, bland annat på grund av längre utrymningsväg via icke branddrabbat tunnelrör. Det saknas även förklaring till hur dessa personer ska ta sig ut. Att framtida tåg planeras vara förarlösa skapar ytterligare otydlighet, då tågpersonal har en viktig roll vid utrymning.

2.2.9.3 Insatsväg

SSBF framhåller att en säker insatsväg är en grundläggande förutsättning vid räddningsinsats. I det aktuella projektet måste räddningstjänsten använda en hiss som även är avsedd för utrymning, vilket innebär att personalen anländer direkt in i ett aktivt utrymningsflöde. Vid övertagande av hissen avbryts dessutom utrymningen. SSBF ser därför ett tydligt behov av en separat insatsväg som inte korsar utrymningsflödet, samt möjlighet att landa i en avskild, säker plats för återsamling och förberedelse.

Avsaknaden av servicetunnel är enligt SSBF problematisk i detta sammanhang och anser att en separat servicetunnel därför är att föredra i anläggningar av denna karaktär.

SSBF påpekar att insats med säkert vatten kan ske upp till 75 meter, vilket innebär att insats inte kan garanteras vid 150 meters avstånd. Detta kan leda till fördröjd eller utebliven insats. Begränsningen bör tydligt redovisas i riskanalyser och vid bedömning av tunnelns säkerhetsnivå.

Regionens kommentar:

2.2.9.4 Tidigare synpunkter

Regionen noterar informationen, och tidigare synpunkter beaktas fortsatt.

2.2.9.5 Självutrymning

Anläggningen utformas så att självutrymning ska vara möjlig i enlighet med de krav som ställs i gällande föreskrifter för tunnelbana. Ett fortsatt arbete kommer att göras för beskriva tekniska system och andra organisatoriska åtgärder som behövs för en förarlös tunnelbana och Regionen kommer fortsatt samråda med räddningstjänsten om detta.

Regionens samlade bedömning är dock att parallella enkelspårstunnlar, där den ena tunneln utgör säker plats för den andra tunneln, uppfyller de krav som ställs avseende utrymning och räddningsinsats och att anläggningen sammantaget blir effektivare när alla perspektiv vägs in.

2.2.9.6 Insatsväg

Stationerna utformas med 2 avskilda trapphus intill hissarna som också kan användas som angreppsväg. Samtliga 6 hissar på stationerna utformas som räddningshiss i enlighet med tidigare samrådsyttrande från räddningstjänsten (Yttrande 2024-06-19 SSBF dnr 2008/2024) och samrådsmöte som FUT har haft med räddningstjänsten 2023-11-09. Utrymningen från stationen är dimensionerad så att den fungerar även om räddningstjänsten tar en hiss i anspråk.

Regionen är medvetna om de utmaningar räddningstjänsten ställs inför vid insats i spårstunnlar och de begränsningar som finns med olika speciallösningar men avser att fortsatt samverka med räddningstjänsten för att söka finna så bra och effektiva lösningar som möjligt med gällande förutsättningar. Riskanalyser kommer att tas fram i ett senare skede.

Yttrande 2.2.10

Myndighet, organisation eller företag: Stockholm vatten och avfall (SVOA)

Företrädare: Avdelningschef investering

Yttrande:

SVOA hänvisar till tidigare yttrande gällande tunnelbanans järnvägsplan, samt yttranden för depå och tunnelbanans miljöprövning enligt miljöbalken och det pågående samordningsforum som hanterar alla frågor inom projektet som berör SVOA. I forumet hanteras bland annat korsningar med tunnlar, brandvatten, nya anslutningar och försörjning till stationer och depå samt projektering av ny- och omläggning av befintliga system mm. Allmänna bestämmelser och dokument som FUT behöver ta i beaktan finns att tillgå sist i remissyttrandet samt på SVOA:s hemsida.

2.2.10.1 Övergripande

SVOA informerar att de planerar för och genomför VA-arbeten inom flertalet externt initierade exploateringsprojekt inom olika områden som berörs av utbyggnaden av nya tunnelbanan. SVOA anser att de VA-arbeten som genomförs med anledning av nya

tunnelbanan ska samordnas med exploateringsprojekten och deras planprocesser i pågående projektering.

2.2.10.2 Avtal och tillförsäkring av rättigheter för SVOAs anläggningar

SVOA framhåller att deras rättigheter ska tillsäkras inom privat mark med u-markerat område i plankarta och med servitutsavtal eller ledningsrätt vid förrättning. SVOA framhåller också att Regionen behöver identifiera behov av servitut för SVOA:s anläggningar i allmän platsmark, även för uppstickare så som luftutbytesschakt och brandgasschakt. SVOA anser att avtal för korsningar som medför gemensamma skyddszoner och genomförandeavtal för arbeten som berör den allmänna VA-anläggningen ska tecknas.

SVOA framför att plankartorna för permanent markanspråk saknar gemensam skyddszon (Js3) i flertalet av de beröringspunkter där tunnelbanans planerade skyddszon överlappar SVOA:s befintliga skyddszon. SVOA anser att avtal ska tecknas för korsningar som medför gemensamma skyddszoner. SVOA anser också att rättigheter behöver säkerställas även inom de pågående detaljplanprocesserna.

2.2.10.3 Etableringsytan vid Södertäljevägen

SVOA anger att de inte kan garantera att lämna etableringsytan vid Södertäljevägen, som Regionen planerar att använda för sina arbeten, i maj 2025 enligt nuvarande tidplan. Regionen ansvarar för att ta fram genomförandeavtal med SVOA för samnyttjande av området invid Södertäljevägen. Vidare finns konflikter mellan SVOA:s anläggningar och Regionens planerade luftutbytesschakt och brandgasschakt.

2.2.10.4 Brandvatten

SVOA påpekar att Regionen ska bygga egna anläggningar för brandvatten, till exempel sprinklarbassänger.

2.2.10.5 VA-anslutning

SVOA anser att de stationer på Gula Linjen som integreras i fastigheter som redan har VA-anslutning ska nyttja denna anslutning. Vidare anger SVOA nya VA-anslutningar som utgångspunkt samlas i en och samma förbindelsepunkt som placeras i närmaste gata eller allmän platsmark. Avtal ska skrivas med SVOA rörande VA-anslutningar under byggtiden.

2.2.10.6 Grundvattenpåverkan och geotekniska risker

SVOA påpekar att de har anläggningar inom utredningsområdet för grundvatten som kan påverkas negativt och bör ingå i Regionens arbete med miljökonsekvensbeskrivning (MKB). I detta sammanhang nämner SVOA även VA-ledningar är känsliga för markrörelser och inställning från SVOA är att en helhetsbedömning bör göras av ledningarnas material, ålder, skarvtyper och självfall tillsammans med jordlagrens sättningsskänslighet och grundvattennivåer. SVOA betonar att grundvattennivå- och sättningsmätningar bör göras i god tid innan bygg- och anläggningsarbeten påbörjas.

2.2.10.7 Vattenhantering och vattentjänster

I MKB avsnitt 6.1.2 antyds att alla större ledningar är grundlagda på fast jordart eller berg, detta är felaktigt. Det är viktigt att grundvattennivå och sättningsmätningar påbörjas i god tid

innan byggarbetet påbörjas. SVOA skriver att den infiltrationsanläggning och grundvattenrör som SVOA installerat mellan Mässhallen och spårområdet vid Älvsjö måste behållas med full funktion under byggskede och drift.

SVOA anser att åtgärder för skyddsinfiltration ska rymmas inom Gula Linjens markanspråk. SVOA anför att Regionen ska utreda alternativ till att nyttja den allmänna vattentjänsten för vatten som behövs Gula linjen, både i byggskedet och i driftsskedet. SVOA anger att skyddsföreskrifterna Östra Mälarens vattenskyddsområde ska följas av projektet.

2.2.10.8 Östra Mälarens vattenskyddsområde

SVOA anger att skyddsföreskrifterna Östra Mälarens vattenskyddsområde ska följas av projektet.

Regionens kommentar:

2.2.10.9 Övergripande

Regionen planerar sina arbeten utifrån premissen att SVOAs VA-anläggning är i funktion under hela byggtiden. Korsningar och beröringspunkter med SVOAs befintliga ledningar och anläggningar samt frågor kring anslutning till VA-nätet kommer att hanteras i samordningsgruppen mellan Region Stockholm och SVOA. Principerna för samverkan kring och genomförande av åtgärder på SVOA:s anläggningar och projekt regleras i samverkansavtal som tecknades mellan parterna 2023.

Regionen noterar yttrandet och har för avsikt att fortsätta den dialog som pågår med berörda lednings- och anläggningsägare samt exploateringsprojekt för samordning.

2.2.10.10 Avtal och tillförsäkring av rättigheter för SVOAs anläggningar

För att hindra onödigt spridning av sekretessbelagd information redovisas inte SVOA:s anläggningar och gemensamma skyddszoner i järnvägsplanen. Detta gäller dock inte SVOA:s arbets- och servicetunnel invid Södertäljevägen som redovisas på plankartan enligt överenskommelse med SVOA. Regionen har löpande kontakt med SVOA gällande avtal som ska tecknas för att säkerställa SVOA:s rättigheter, och avser att teckna genomförandeavtal för de ledningsomläggningar som föranleds av tunnelbaneutbyggnaden och, efter behov, för beröringspunkterna mellan Gula Linjen och SVOAs anläggningar. Som underlag för genomförandeavtalen rörande beröringspunkter med SVOAs befintliga anläggningar kommer ett särskilt PM att tas fram i samverkan med SVOA.

Regionen är införstådd med att SVOAs anläggning måste kunna nyttjas och skyddas även i fortsättningen och Regionen har pågående dialog med både SVOA och kommunen angående hur rättigheter för SVOA:s anläggningar säkerställs i detaljplaneprocesserna och samverkan kring planerade luftutbytes- och brandgaschakt.

2.2.10.11 Etableringsytan vid Södertäljevägen

Regionen har dialog med SVOA gällande tidplan och överlämnande av etableringsytan vid Södertäljevägen. Avtal avseende överlämning av etableringsytan kommer tecknas med SVOA.

2.2.10.12 Brandvatten

Regionen planerar bygga egna anläggningar för brandvattenbehovet. Dessa anläggningar förses med vatten med hjälp av kommande stationers vattenanslutningar.

2.2.10.13 VA-anslutning

Upplåtelseformen för kollektivtrafikanläggningen är servitut vilket innebär att inga egna fastigheter kommer bildas för den nya tunnelbanan. Regionen förutsätter att SVOA tillhandahåller förbindelsepunkter för tunnelbanans behov oaktat att upplåtelseformen är servitut och att tunnelbanans servitutsgräns likställs fastighetsgräns med avseende på SVOA:s riktlinjer för placering av förbindelsepunkter. Regionen samlokaliserar VA-serviser till en gemensam förbindelsepunkt om förutsättningarna för detta finns.

2.2.10.14 Grundvattenpåverkan och geotekniska risker

Regionen ser positivt på att utföra vidare utredningar av bl.a. större ledningars sättningskänslighet, och föreslår att detta utförs inom ramen för kontrollprogrammet. Regionen är även positiv till att SVOA tar del av resultaten från kommande grundvatten- och sättningsmätningar. Avseende miljötillståndet för Mästartunneln har parterna en pågående samverkan angående detta. Regionen instämmer i vikten av att de infiltrationsanläggningar som SVOA har installerat bibehåller sin funktion under hela bygg- och drifttiden.

2.2.10.15 Vattenhantering och vattentjänster

Inför byggskedet kommer Regionen utföra ett flertal tester för att avgöra var brunnar för skyddsinfiltration byggs. Oftast finns behovet i direkt anslutning till anläggningen varför infiltrationsanläggningen inryms i det tillfälliga eller det permanenta markanspråket. Brunnar utanför markanspråket placeras så långt det går på allmän plats där Regionen genom avtal med Staden som fastighetsägare har tillförsäkrat rätt att anlägga och nyttja dessa.

Regionen bedömer att användandet av TBM för drivningen av spårtunnlarna innebär en stor vattenbesparing jämfört med att i stället anlägga dessa tunnlar med borra-spräng-metoden. Detta dels eftersom TBM-maskinen har ett slutet kylvattensystem, vilket innebär att det inte behöver tillföras något vatten för kylning av maskinen, dels eftersom de färdiga tunnlar blir mycket tätare, vilket resulterar i ett minskat infiltrationsbehov under drifttiden. Ett annat exempel är att Regionen i ett antal entreprenader arbetar med att återcirkulera länshållningsvatten till vissa arbetsmoment inom ramen för tunneldrivning med borra-spräng-metoden. Som redogjorts för ovan planerar Regionen även att utreda förutsättningarna för att återanvända inläckande grundvatten för infiltration under drifttiden. Huruvida det kommer vara möjligt och lämpligt att återanvända inläckande grundvatten till infiltration kan emellertid inte beslutas innan tunnelanläggningen är färdigställd, men Regionen instämmer i att det behöver utredas vad som är den samhällsekonomiskt bästa lösningen för vattenförsörjning till den infiltration som kan komma att krävas under drifttiden. Regionen ser positivt på att diskutera detta vidare med SVOA. Som redogjorts för ovan bedömer Regionen att det inte kommer vara samhällsekonomiskt motiverat att genomföra infiltration med länshållningsvatten under byggtiden.

2.2.10.16 Östra Mälarens vattenskyddsområde

Regionen har föreslagit att tillsynsmyndigheten ska ges behörighet att besluta om villkor och föreskrifter om försiktighetsmått avseende innehållet i länshållnings- och dränvatten som ska ledas till mark- eller vattenområde. Huruvida det finns anledning att, med hänsyn till vattenskyddsområdet, ställa särskilda krav på vatten som ska avledas till Mälaren-Fiskarfjärden kan därför beslutas inom ramen för tillsynen.

Yttrande 2.2.11

Myndighet, organisation eller företag: Ellevio

Företrädare: Avdelning samhällsbyggnad, mark och tillstånd

Yttrande:

2.2.11.1 Befintliga kablar och anläggningar

Ellevio har tidigare upplyst om att det finns regionnätsskablar av stor betydelse för elförsörjningen i Stockholm, förlagda i ledningstunnel i direkt anslutning till den planerade tunnelbanesträckningen. Vid byggnation av stationer samt tillhörande anläggningar såsom luftutbytesschakt, brandgasschakt och teknikbyggnader som kräver etableringsytor och tillfartsvägar behöver särskild hänsyn tas till Ellevios ledningar, både inom regionnät och lokalnät.

Inför arbeten som kan påverka dessa anläggningar, såsom sprängning, borrarbete eller andra vibrationsalstrande åtgärder, ska Ellevio och tunnelägaren kontaktas i god tid. Fastställda gränsvärden för vibrationer får inte överskridas. Vid risk ska vibrationsmätning installeras, och avisering ska ske till Ellevios driftcentral i förväg. Skyddsåtgärder kan komma att krävas.

2.2.11.2 Beaktan av anläggningar

Vid etablering av stationer och schakt ska även Ellevios lokalnätsanläggningar beaktas. Omförläggning kan bli aktuell, och Ellevio behöver säkerställd tillgång till samtliga ledningar under såväl byggtid som drift. Samtliga åtgärder i Ellevios anläggningar ska beställas hos och bekostas av den sökande.

2.2.11.3 Tidigare synpunkter

Ellevio vill påminna om de synpunkter som tidigare lämnats inom ramen för samrådet, vilka fortsatt är relevanta i den fortsatta planeringen och projekteringen av tunnelbaneutbyggnaden.

Regionens kommentar:

2.2.11.4 Befintliga kablar och anläggningar

Region Stockholm har tagit del av Ellevios yttrande och noterar att de framför flera viktiga synpunkter avseende påverkan på befintliga högspänningskablar och anläggningar längs

sträckningen. Regionen bekräftar att Ellevios anläggningar fortsatt kommer att beaktas i den vidare planeringen.

2.2.11.5 Beaktan av anläggningar

Korsningar och beröringspunkter inklusive eventuella omförlägningsbehov, kommer att hanteras inom kommande projektering. samverkansavtal har tidigare tecknats mellan parterna, där kostnads- och ansvarsfördelning har reglerats. Vid behov kommer platsspecifika genomförandeavtal att upprättas i dialog mellan parterna, i enlighet med detta avtal.

Dialog med Ellevio kommer att hållas löpande, och samordning med berörda lednings- och anläggningsägare kommer fortsatt ske inom ramen för projektets samordningsmöten.

2.2.11.6 Tidigare synpunkter

Regionen noterar informationen, tidigare synpunkter tas fortsatt i beaktan.

Yttrande 2.2.12

Myndighet, organisation eller företag: Stockholm exergi

Företrädare: Asset manager

Yttrande:

2.2.12.1

Stockholm exergi framhåller att yttrandet är gemensamt från företagen och organisationerna;

- Stockholm Exergi Produktion (SEP) – Produktionsanläggningar och Pumpstationer
- Stockholm Exergi Distribution (SED) – Rörledningar för Fjärrvärme och Fjärrkyla
- Stockholm Exergi Tunnlar (SET) – Undermarksanläggningar

Stockholm Exergi Produktion har inga synpunkter.

Stockholm Exergi Distribution anser att fjärrvärme- och fjärrkylledningar kommer att bli berörda. Dialog med Region Stockholm är uppstartad. Befintlig undermarksanläggning finns i utbyggnadsområdet och kommer att påverkas. Det är viktigt att utredningar och förberedande arbeten påbörjas i god tid för att undvika påverkan på tid och kostnad i projektet.

Genomförandeavtal kan behöva tecknas. SED listar också anmärkningar som de ser risk att det kan missas kontroll av påverkan på.

Stockholm Exergi Tunnlar har undermarksanläggning i närheten av det angivna området. Anläggningen är säkerhetsklassad enligt säkerhetsskyddslagen, varför position, storlek, funktion med mera måste behandlas separat. Vidare listas vad som generellt gäller vid påverkan i närheten av dessa anläggningar. SET informerar också om hur beröringspunkter med undermarksanläggningar där vattenverksamhet tar plats ska hanteras. SET informerar om ledningsrätter inom området. Samverkansavtal finns, men genomförandeavtal och servitutsavtal måste finnas upprättade.

Regionens kommentar:

2.2.12.2

Regionen noterar att Stockholm exergi framför flera viktiga synpunkter avseende påverkan på befintliga ledningar och tunnlar längs sträckningen.

Regionen bekräftar att Stockholm Exergis ledningar och tunnlar fortsatt kommer att beaktas i den vidare planeringen, och att den säkerhetsklassade anläggningen enligt säkerhetsskyddslagen kommer att hanteras separat i enlighet med gällande regelverk.

Regionen noterar behovet av tidiga utredningar och förberedelser för att undvika påverkan på projektets tidplan och kostnader. Korsningar och beröringspunkter, inklusive eventuella omförlägningsbehov, kommer att hanteras inom kommande projektering. Samverkansavtal för både ledningar och tunnlar har tidigare tecknats mellan parterna, där kostnads- och ansvarsfördelning har reglerats. Vid behov kommer platsspecifika genomförandeavtal att upprättas i dialog mellan parterna, i enlighet med dessa avtal.

Dialog med Stockholm Exergi kommer att hållas löpande, och samordning med berörda lednings- och anläggningsägare kommer fortsatt ske inom ramen för projektets samordningsmöten.

Yttrande 2.2.13

Myndighet, organisation eller företag: Locum genom Fastighets- och servicenämnden, Region Stockholm

Företrädare: Förvaltningschef

Yttrande:

2.2.13.1 Överväganden

Fastighets- och servicenämnden stödjer utbyggnaden av tunnelbanan eftersom det förbättrar tillgängligheten till Regionens sjukhus på ett klimatsmart sätt. De lyfter fram det goda samarbetet inom Region Stockholm, vilket lett till ett nytt förslag om placering av arbets- och servicetunneln vid Gångaren 12. Nämnden kommer att fortsätta främja samarbete i kommande skeden.

2.2.13.2 Grundläggning

Den föreslagna skyddszonen för järnvägstunneln genomtränger i vissa delar de planerade byggnaderna. Locum har identifierat flera risker kopplade till grundläggningen av nya byggnader nära den föreslagna järnvägstunneln som till exempel försämrad bergstabilitet på grund av sprängningsarbeten för både tunnel och sedan för kommande byggnader. De anser att det kan finnas ökad risk för vattenläckage genom sprickor i berget och även påverkan på bärigheten i den kvarvarande bergmassan.

För att hantera dessa risker föreslår Locum bland annat att restriktioner och anpassade metoder används vid bygg- och tunnelarbeten. De önskar en hydrologisk utredning för att bedöma risken för sättningar, även i befintliga byggnader. En fortsatt dialog och riskanalys

innan arbetet påbörjas, för att säkerställa robusthet och säkerhet för samhällsviktiga funktioner, önskas också.

2.2.13.3 Trafikomläggningar Magnus Huss väg

Locum betonar vikten av att bevara den läkande och gröna miljön i södra delen av Gångaren 12, där delar av en historisk sjukhuspark från 1880-talet finns kvar. Området är lummigt och unikt i stadsmiljön, med tallar och lövträd som bidrar till både karaktär och insynsskydd. Man uppmanar tunnelbaneutbyggnadens förvaltning att göra sitt yttersta för att skydda denna miljö, inklusive att se över placeringen av en tillfällig väg.

Locum föreslår att förvaltning för utbyggd tunnelbana anordnar den tillfälliga trafikomläggningen som behövs på Magnus Huss väg så att tung trafik fortsättningsvis ska kunna trafikera vägen. Det kommer fortsatt finnas behov av att tidvis möjliggöra tung trafik till Sjukhuset.

2.2.13.4 Dagvatten och skyfallshantering

Region Stockholms sjukhusområden måste vara rustade för både nuvarande och framtida utmaningar, inklusive klimatförändringar, kriser och krig. Fastighetsverksamheten arbetar för att stärka robustheten, särskilt genom att säkerställa effektiv dagvattenhantering vid extremväder. Den föreslagna placeringen av järnvägsanläggningen krockar delvis med ett planerat dagvatten- och skyfallsmagasin. Magasinet kan flyttas något, men detta skulle påverka de läkande gröna miljöerna runt sjukhuset negativt.

2.2.13.5 Störningar

Locum anser att buller och vibrationer kommer att påverka både patienter och personal under genomförandefasen av tunnelbanebygget. De anser att det är nödvändigt att schemalägga störande arbeten i kortare intervaller och att samordna planering och kommunikation med vårdverksamheten för att minimera störningar. Dessutom lyfts oro kring den långa nyttjanderättstiden på nio år, som kan påverka den samhällskritiska vården negativt. Därför uppmanas tunnelbaneprojektets förvaltning att försöka korta ned denna tid.

2.2.13.6 Ekonomiska konsekvenser

Locum anser att järnvägsanläggningen vid S:t Görans sjukhusområde kan medföra ökade kostnader för drift, underhåll och genomförande av nya byggnader för dem. De långsiktiga ekonomiska konsekvenserna är dock svåra att uppskatta. Fastighetsverksamheten förutsätter att kompensation ges för både permanent och tillfälligt nyttjade områden samt för eventuella störningar i vårdverksamheten. Former för kompensation behöver diskuteras vidare i kommande skede.

Regionens kommentar:

2.2.13.7 Överväganden

Regionen noterar ställningstagandet.

2.2.13.8 Grundläggning

Ingrepp inom skyddszonen för tunnelbanan får inte göras utan medgivande från Regionen. För en anläggning som innebär intrång i tunnelbanans skyddszon kommer medgivande inte kunna lämnas om åtgärden riskerar att skada tunnelbaneanläggningen.

2.2.13.9 Trafikomläggningar Magnus Huss väg

Ytan T6-1g syftar till omledning av trafiken så att vägen kan trafikeras som vanligt. Omledningen av vägen är nödvändig för att kunna komma runt den planerade spanten. Regionens ambition är att bevara så många träd som möjligt samt att utreda skyddsåtgärder för att undvika eventuell skada på träd som står utanför etableringsområdet.

2.2.13.10 Dagvatten och skyfallshantering

Regionen noterar uppgifterna om det planerade dagvatten- och skyfallsmagasinet men den föreslagna placeringen av järnvägsanläggningen är sammanvägt den lämpligaste placeringen.

2.2.13.11 Störningar

De mest bullrande arbetsmomenten kommer inte pågå i nio år. Arbetet med arbetstunneln beräknas ta cirka 1,5 till två år där stomljud från tunneldrivningen bedöms som det mest störande moment. Detaljerade stomljudsprognoser kommer att tas fram och delges i dialogen med verksamheterna på S:t Göran.

2.2.13.12 Ekonomiska konsekvenser

Fastighetsägare har rätt till ersättning för mark som Region Stockholm tar i anspråk, både permanent och tillfälligt. Fastighetsägare har rätt att framföra ersättningsyrkanden för markanspråk i kommande lantmäteriförrättning för att bilda servitut för tunnelbaneanläggningen. Lantmäterimyndigheten beslutar om ersättning enligt expropriationslagens regler.

Om en närliggande verksamhet lider ekonomisk skada trots att störnings- eller skadeförebyggande åtgärder har gjorts, kommer Regionen att föra en dialog med berörd fastighetsägare angående ekonomisk ersättning. Regionen avser att föra en dialog med Locum innan och under byggtiden för att samordna och samverka.

Yttrande 2.2.14

Myndighet, organisation eller företag: St1 Group

Företrädare: Head of group legal

Yttrande:

2.2.14.1

St1 vidhåller vad som anförts i samrådet gällande granskningen av järnvägsplan för tunnelbana mellan Fridhemsplan och Älvsjö.

Regionens kommentar:

2.2.14.2

Regionen noterar yttrandet. St1 har tidigare framfört att verksamheten på Gångaren 7 påverkas negativt av planerad arbetstunnel och att alternativet Rålambshovsleden är ett mer lämpligt alternativ. Regionen har tidigare utifrån en sammanvägd bedömning kommit fram till att alternativet Lindhagensplan är det mest lämpliga alternativet, vilket redovisas i järnvägsplanens granskningshandlingar.

Yttrande 2.2.15

Myndighet, organisation eller företag: Heleneborgs Båtklubb (HBK)

Företrädare: Styrelsen genom medlem på uppdrag av styrelsen

Yttrande:

2.2.15.1 Ställningstagande

Heleneborgs båtklubb är generellt mycket positiva till tunnelbaneutbyggnaden och dess bidrag till förbättrad kollektivtrafik, ökad tillgänglighet och hållbar stadsutveckling.

HBK anser att brister och sakfel förekommer i handlingarna, särskilt i miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) och att detta påverkar möjligheten att göra en korrekt bedömning av olika alternativ och dess konsekvenser för berörda parter. Dessutom anser HBK att brister i den lagreglerade samrådsprocessen har förekommit, till exempel gällande kravet på en löpande uppdaterad samrådsredogörelse. Ett vilseledande och ofullständigt underlag menar HBK också kan påverka hur berörda uppfattar projektet och därmed deras engagemang under samrådsprocessen.

Bristerna i underlaget har enligt HBK lett till ett undermåligt beslutsunderlag med långtgående konsekvenser. Vidare anser HBK att sitt yttrande bör ses i ett större perspektiv då deras verksamhet är avgörande för den skyddsvärda kulturmiljön vid Pålundet och Långholmen – ett samband som HBK anser har förbisetts av FUT och Region Stockholm.

2.2.15.2 Brister i MKB och samrådsprocessen

HBK hänvisar till miljöbalken och anser att handlingarna saknar avgörande fakta, vilket de anser tyder på kunskapsbrist eller medvetet utelämnande. Det gäller tolkning av miljö- och kulturmiljöbegrepp och fakta om HBK:s verksamhet och dess kulturvärde.

HBK menar att samrådsprocessen varit bristfällig och att underlaget är vilseledande, vilket riskerar att påverka remissinstansernas och allmänhetens engagemang. Trots lagkrav på löpande och transparent samråd har viktiga synpunkter från HBK inte dokumenterats korrekt. Enligt miljöbalken kräver en MKB ett ansvarfullt arbete i en stor process som kräver resurser och erfaren ledning. Att både preliminär och slutlig MKB drar samma slutsats tyder enligt HBK på att placeringen av teknikbyggnaden varit förutbestämd. Enligt järnvägslagen ska samråd ske löpande och strukturerat i flera steg. De ifrågasätter också FUT:s kommunikation till allmänheten, som de menar påverkat opinionen genom selektivt bildval.

HBK ställer därtill tre frågor;

- Hur kan väsentlig information utelämnas i MKB:n trots kompetent ledning?
- Varför har HBK:s synpunkter inte dokumenterats korrekt i samrådshandlingar?
- Hur kan placeringen av teknikbyggnaden kvarstå, trots tydliga invändningar och framförda konsekvenser från HBK?

Vidare lyfter HBK fram ett antal synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen tillhörande järnvägsplanen kopplade till avsnitt där Långholmen eller teknikbyggnaden omnämns. Nedan sammanfattas HBK:s synpunkter per avsnitt i MKB:n.

- *4.2 Stads- och landskapsbild:* Avsnittet fokuserar enbart på fysisk miljö. HBK efterlyser en beskrivning av den immateriella dimensionen som till exempel beskrivning av föreningens verksamhet och dess betydelse för kulturmiljön.
- *4.3 Kulturmiljö:* HBK är klassad som verksamhet av riksintresse av Riksantikvarieämbetet och Sjöhistoriska museet. Mot bakgrund av detta ifrågasätts Regions bedömning att påverkan på kulturhistoriska värden är liten.
- *4.4 Rekreation:* HBK saknar en beskrivning av de värden de anser att deras verksamhet bidrar med i form av höga rekreations- och upplevelsevärden. HBK saknar även en beskrivning av teknikbyggnadens miljöpåverkan på verksamheten och medlemmarnas möjlighet att fortsatt vårda kulturmiljön. De saknar också en redovisning av konsekvenserna för rekreation under byggtiden som de bedömer blir stora.
- *4.9 Elektromagnetiska fält:* HBK efterfrågar svar på hur stor påverkan och risk det är att vistas närmast byggnaden direkt utanför avgränsningsområdet.
- *5.2.7 Masshantering och transporter:* Ingen beskrivning ges av den miljöpåverkan som omfattande transporter och masshantering under byggtiden innebär.
- *5.2.8 Kulturmiljö:* Fokus ligger enbart på byggnader. HBK efterlyser en bredare tolkning av begreppen som inkluderar verksamhetsbaserade kulturvärden.
- *9 Samlad bedömning:* HBK anser att det saknas jämförelse med alternativa placeringar, vilket gör det omöjligt att bedöma värdet av ”minsta möjliga påverkan”.

2.2.15.3 Kompletterande information om HBK och dess verksamhet

HBK belyser båtklubbens mål och historia. Heleneborgs Båtklubb är en ideell förening som har som mål att främja båtlivet lokalt. Vidare ger HBK en beskrivning av det urval av båtar som tillhör båtklubben. Båtklubben har tilldelats utmärkelser som ”Årets båtklubb” och ”Blå Flagg” för sitt miljöarbete och kulturvård.

I yttrandet hänvisar HBK till flera aktörer – Riksantikvarieämbetet, Sjöhistoriska museet, Stadsmuseet, Båthistoriska Riksförbundet och Stockholms stad – som alla lyfter klubbens betydelse för det maritima kulturarvet. HBK framhåller att ovanstående aktörer menar att HBK spelar en viktig roll i att bevara det rörliga kulturarvet, särskilt genom det immateriella värdet i form av kunskap om traditionellt hantverk och äldre teknik. Ideella föreningar som HBK bär denna kompetens, men den riskerar att gå förlorad när träbåtar försvinner.

Regionens bedömning att påverkan är hanterbar ifrågasätts då en ideell förening är beroende av sina medlemmar.

Den planerade teknikbyggnaden och tillhörande parkering tar upp minst 250 m² av HBK:s vinterförvaringsyta, vilket direkt påverkar möjligheten att ställa upp träbåtar och bedriva verksamheten.

Följande dokument har HBK bilagt som underlag;

- Långholmen teknikbyggnad, antikvariskt utlåtande_AIX_20250311.
- Utvärdering Placeringsalternativ D – Filnamn: 7100-C72-23-00009
- HBK RAÄ Riksintresse HBK
- HBK Skrivelse rörande Heleneborgs båtklubb från Sjöhistoriska museet 2025-02-14
- BHRF - HBK - ett maritimt kulturarv som inte får gå förlorat

2.2.15.4 Alternativa placeringar av teknikbyggnaden

HBK anser att nuvarande placering bör väljas bort på grund av platsens höga materiella och immateriella kulturvärden. HBK föreslår att byggnaden antingen flyttas norrut eller att alternativ D söder om Pålundet omvärderas – ett alternativ som bättre bevarar uppställningsytan och kulturmiljön.

HBK bestrider vald placering, alternativ B, och menar att påverkan vid alternativ D är mindre än vid nuvarande förslag. De bedömer att byggnaden kan uppföras utan att merparten av de skyddsvärda träden påverkas.

Placeringsalternativ D innebär enligt HBK flera fördelar jämfört med alternativ B:

- Inga tunga transporter över broarna till Långholmen.
- Möjliggör bevarande av träd och parkmiljö
- Den plana höjden söder om stödmuren bevaras.
- Minskar visuell påverkan genom placering i slänt.
- Byggs på redan bebyggd yta.
- Bevarar siktlinjen mot Lorensberg.

2.2.15.5 Slutsatser och krav

HBK konstaterar att bristerna i MKB:n och samrådsprocessen har lett till en undermålig och vilseledande miljökonsekvensbeskrivning. Trots stöd från Riksantikvarieämbetet, Sjöhistoriska museet och Unesco anser HBK att deras synpunkter utelämnats. De anser vidare att underlaget inte uppfyller miljöbalkens krav och riskerar att påverka berördas uppfattning och engagemang.

HBK anser att Länsstyrelsen bör underkänna MKB:n och kräva ett nytt omtag med korrekt fakta, ny värdering av placering och tydlig tolkning av miljöbegrepp. De anser även att samrådsprocessen har brustit då remissinstanser fått felaktiga analyser och slutsatser att ta ställning till.

Vidare anser HBK att FUT:s beskrivning av varvsplanen som ”hårdgjord yta” bortser från dess vinteraktiva kulturhistoriska värde. Minskad uppställningsyta kan leda till färre båtar och

förlorade intäkter. HBK utgår från att Region Stockholm kompenserar detta, då sänkt arrende från Stockholms stad inte förväntas.

Om byggtiden inte kan regleras krävs alternativ vinterförvaring, vilket HBK förutsätter att Region Stockholm bekostar. Tillgång till rampen under sjösättning och upptagning måste säkerställas.

Om planförslaget antas, kommer HBK att överklaga enligt Plan- och bygglagen 13 kap. 11 § och göra anspråk på merkostnader. Om planen fastställs enligt nuvarande förslag vill HBK förhandla om tillträde, kompensation och praktiska lösningar under byggtiden med huvudentreprenören.

Regionens kommentar:

2.2.15.6 Ställningstagande

Regionen noterar informationen om Heleneborgs båtklubbs generellt sett positiva inställning till tunnelbaneutbyggnaden.

Den aktuella miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) tillhörande järnvägsplanen har granskats och godkänts av Länsstyrelsen i enlighet med miljöbalkens bestämmelser.

Samrådsförfarandet har genomförts i enlighet med kraven i lag om byggande av järnväg och miljöbalken samt i plan- och bygglagen med tillämpning av reglerna om samordnat förfarande, och dokumentation har upprättats i enlighet med gällande regelverk. I samrådsredogörelsen finns både en sammanfattning av de möten som skett mellan Regionen och Heleneborgs båtklubb och de synpunkter som båtklubben har lämnat samt Regionens bemötande på dessa.

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Pålsundet och Långholmen, samt om HBK:s verksamhet och bidrag till dessa värden. Regionen delar inte synen att sambandet mellan HBK:s verksamhet och den värdefulla kulturmiljön skulle vara förbisett eftersom de synpunkter som HBK har framfört har beaktats, men de har inte medfört en annan bedömning än den som gjorts i granskningshandlingen.

2.2.15.7 Brister i MKB och samrådsprocessen

Regionen har säkerställt att relevant kompetens varit involverad i arbetet med MKB:n, och en sakkunskapsförteckning har överlämnats till Länsstyrelsen i samband med deras godkännande. Begreppen miljö och kulturmiljö har behandlats utifrån gällande lagstiftning. Fakta om HBK:s verksamhet har inhämtats under samrådsprocessen och beaktats. MKB:n redovisar inte enskilda verksamheter på detaljnivå, utan sammanfattar de utredningar som gjorts av miljökonsekvenser under driftsskedet och även i viss utsträckning övergripande om miljökonsekvenser under byggskedet.

Samrådsförfarandet har genomförts i enlighet med kraven i gällande lagstiftning och de synpunkter som HBK lämnat samt Regionens bemötande av dessa är redovisat i samrådsredogörelsen till järnvägsplanen.

Regionen har tagit del av den information och de utredningar som HBK tagit fram genom egna experter. Dessa har föranlett en genomgång av Regionens underlag, men det har inte lett till någon omvärdering av ställningstagandet gällande val av teknikbyggnadens placering. Regionens bedömning är att placeringen är vald utifrån ett framtaget material som är tillräckligt för att motivera den valda platsen.

Regionen har noterat synpunkten om bildval i FUT:s kommunikation. Bildmaterialet har tagits fram för att illustrera projektets kontext.

Beträffande de tre specifika frågor som HBK ställer så delar inte Regionen uppfattningen att väsentlig information har utelämnats och menar vidare att HBK:s och andra berördas synpunkter har dokumenterats på ett korrekt sätt i fortlöpande framtagna samrådsredogörelser. HBK:s och andra berördas synpunkter har beaktats men sammantaget kvarstår den samlade bedömningen att vald placering av teknikbyggnaden är den mest lämpliga.

När det gäller HBK:s specifika synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen lämnas följande kommentarer.

- *4.2 Stads- och landskapsbild:* Regionen anser att så kallade immateriella värden, det vill säga ur ett kulturmiljöperspektiv de värden kopplade till levande traditioner, kunskaper, berättelser, seder och bruk som förs vidare mellan generationer och är knutna till en plats eller ett område, också är av vikt att belysa, men inte i första hand i detta avsnitt.
- *4.3 Kulturmiljö:* Under denna rubrik konstateras att "Långholmen ligger inom riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården." HBK och dess verksamhet ingår och utgör en del av detta riksintresse, inte minst med avseende på immateriella värden, men båtklubben och dess verksamhet i sig är inte ett riksintresse enligt miljöbalken 3 kap 6§. Mot denna bakgrund har analysen gjorts med fokus på Långholmen och Pålundet som helhet och som lett till slutsatsen att placeringen av teknikbyggnaden totalt sett bedöms påverka kulturhistoriska värden i liten grad. Bedömningen avseende påverkan på kulturmiljön grundar sig även på att teknikbyggnaden inte byggs i närheten av byggnader med höga kulturhistoriska värden samt förutsättningen att byggnaden gestaltas med hänsyn till kulturmiljön.
- *4.4 Rekreation:* I den samlade bedömningen för val av lokalisering har hänsyn tagits till rekreationsvärden, vilka konsekvensbedömts i MKB:n. Inga negativa effekter med avseende på rekreationsvärden bedöms bli aktuella under drifttiden. I MKB:n avsnitt 5.2.9 beskrivs att tillfälliga markanspråk under byggtiden kan innebära minskade upplevelsevärden samt försämrad framkomlighet och tillgänglighet. Dessa förändringar är övergående, men kan förekomma under hela eller stora delar av byggtiden. Definitionen av platser för rekreation i MKB:n är t.ex. orörda naturområden, anlagda parker, lekplatser, bostadsnära grönområden men även gång- och cykelvägar, bollplaner, kolonilotter, badhus etc.
- *4.9 Elektromagnetiska fält:* Teknikbyggnaden är placerad på en yta där människor inte vistas stadigvarande, och bedöms inte ge upphov till elektromagnetiska fält som

innebär skadlig påverkan. Den magnetiska flödestätheten skall normalt inte överstiga årsmedelvärdet på 0,4 μT vid 50 Hz i områden där människor vistas varaktigt. Beräkningar som gjorts visar att på ca 4 m från teknikbyggnaden kommer magnetfälten inte överskrida 0,4 mikrottesla. Stockholm stad använder ett riktvärde på 0,2 mikrottesla. Detta värde kommer inte heller att överskridas. Det är viktigt att betona att riktvärdet avser varaktig vistelse, som innefattar majoriteten av dygnet under en längre tid. Därmed inkluderas bostäder, förskolor, skolor, men exempelvis utesluts lekplatser i en park, arbetsplatser eller färdmedel

- *5.2.7 Masshantering och transporter:* Läsanvisningen för järnvägsplanens miljökonsekvensbeskrivning förklarar att den har fokus på driftskedet, dvs när tunnelbaneanläggningen är färdigbyggd och i drift. Beskrivning av konsekvenser under byggskedet är därför kortfattat, men Regionen anser att beskrivningen är tillräcklig. Beskrivning och bedömning av påverkan i byggskede redovisas i första hand i den miljökonsekvensbeskrivning som ingår i miljödomsansökan (mål nr M 10098–24). Av denna framgår att masshanteringen på denna plats bedöms pågå under tre veckors tid med cirka 30 lastbilar per dag.
- *5.2.8 Kulturmiljö:* En MKB syftar inte till att gå in i detalj på det sättet HBK önskar med avseende på en breddning av kulturmiljöbegreppet. Bedömningen i MKBn belyser de mest betydande aspekterna för projektet i stort. Regionen har bedömt att verksamheten kan vara kvar och med anpassningar under byggskedet kommer inte verksamheten hotas.
- *9 Samlad bedömning:* En MKB ska ge en samlad bild av projektets konsekvenser, men den behöver hållas översiktlig och fokuserad. Enligt 6 kap. miljöbalken ska en MKB innehålla en redovisning av rimliga alternativ, inklusive deras lokalisering och utformning. Detta redovisas i MKBn kap 3.2. För att ge fördjupad information har kompletterande samrådsunderlag tagits fram inom flera ämnesområden, och HBK har fortlöpande fått ta del av dessa rapporter.

2.2.15.8 Kompletterande information om HBK och dess verksamhet

Regionen har tagit del av den kompletterande informationen om HBK och dess verksamhet samt de hänvisningar som görs till andra parter och källor.

Flera av de aktörer som HBK hänvisar till har på olika sätt deltagit i samrådsprocessen. Riksantikvarieämbetet hänvisar till Länsstyrelsen som företrädare för de statliga kulturmiljöintressena och Båthistoriska Riksförbundet har inkommit med ett eget granskningsyttrande. Samarbetet mellan Regionen och Stockholms stad har varit och är mycket tätt och exempelvis har gemensamma platsbesök genomförts där vid ett tillfälle även Stadsmuseet deltog och framförde sin bedömning att föreslagen placering av teknikbyggnaden innebär minst omgivningspåverkan jämfört med alternativa placeringar.

Regionen har även mottagit och tagit del av bilagorna som HBK bifogat som underlag. Den kompletterande informationen föranleder emellertid ingen annan bedömning än den som gjorts i granskningshandlingen.

2.2.15.9 Alternativa placeringar av teknikbyggnaden

Regionen bedömer att den aktuella placeringen av teknikbyggnaden ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och är därför det mest lämpliga alternativet. Bedömningen bygger på en samlad analys och värdering av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har inventerats och analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort (se *Figur 4–62* i planbeskrivningen under avsnitt *4.4.2.5 Teknikbyggnad Långholmen*.) Utifrån expertutvärderingen och sammanvägningarna av de olika aspekterna utgör placeringsalternativ B, vald placering, det mest lämpliga alternativet.

De avfärdade alternativen, A, C och D, bedöms ha större negativ påverkan på befolkning och samhällsfunktion, kostnad och komplexitet samt på naturvärde och kulturmiljö än det valda alternativet B.

Alternativ C, som är en placering norrut som HBK skriver om, bedöms, utöver påverkan på natur- och kulturvärden, leda till större negativ påverkan på sociala värden då parken är en allmän plats för vistelse och rekreation.

Alternativ D bedöms inte vara lämpligt med hänsyn till platsens höga natur- och kulturmiljövärden. Sett till beroenden och andra parter bedöms de utvärderade alternativen vara likvärdiga. Placeringar utöver ovan nämnda har avfärdats på grund av för långt avstånd till planerade spårtunnlar. Närhet till Västerbron har också varit en parameter för avfärdande, då det innebär tekniska utmaningar under bygg- och drifttiden.

2.2.15.10 Slutsatser och krav

Regionen noterar HBK:s synpunkter. Regionen har följt gällande regelverk i samrådsprocessen och framtagandet av MKB:n. Ytterligare information från HBK har vägts in och påverkar inte bedömningen om att den valda placeringen för teknikbyggnaden är den mest lämpliga. Länsstyrelsen har godkänt MKB:n och järnvägsplanen kommer att provas enligt gällande regelverk innan fastställelse.

Regionen noterar synpunkten på beskrivningen av varvsplanen, likt övriga synpunkter som HBK har inkommit med, och bedömer inte att dessa påverkar den sammanvägda bedömningen. Den planerade teknikbyggnaden på Långholmen påverkar inte båtplatserna i Pålsundet. Däremot kommer uppställningsytan att påverkas temporärt under byggskedet, då delar av området används som etableringsyta. Under byggtiden på en till två vintersäsonger med start tidigast år 2030, kommer cirka 20 procent av uppställningsytan att tas i anspråk. När teknikbyggnaden är klar kommer den, inklusive kringtytor, att uppta ungefär fem procent av den yta som båtklubben idag använder som uppställningsplats. Varken verkstäder eller lokaler som båtklubben använder påverkas. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras. Som helhet bedöms inte befintliga kulturmiljövärden påverkas negativt av uppförandet av en byggnad på platsen.

Regionen för dialog med HBK, som arrenderar platsen, och med Stockholms stad, som är markägare, för att försöka hitta andra uppställningsytor åt de båtar som inte ryms under den tid det byggs på platsen.

Regionen kontakter berörda verksamheter i god tid inför arbetena, för en dialog och anpassar produktion så långt det är rimligt för att begränsa påverkan. Om en verksamhet lider skada i samband med byggnationen av tunnelbanan, kan verksamheten inkomma med ersättningsanspråk för skadan till Regionen, som hanterar detta enligt gällande lagar och praxis.

Yttrande 2.2.16

Myndighet, organisation eller företag: Båthistoriska Riksförbundet (BHRF)

Företrädare: Ordförande och vice ordförande

Yttrande:

2.2.16.1 Påverkan på verksamhet och kulturarv

BHRF ser med stor oro på förslaget att placera ett teknikhus på en central del av båtklubbens område. En etablering enligt nuvarande planförslag innebär en risk för att verksamheten skadas eller på sikt omöjliggörs, vilket vore ett irreparabelt ingrepp i ett unikt och levande kulturarv.

BHRF anser att det immateriella kulturarvets värden måste tillmätas väsentlig tyngd i den fortsatta planprocessen. Sverige är fördragsbunden enligt Unescos konvention att skydda detta arv. I Sverige är bevaranderätten för det rörliga kulturarvet svag, vilket märks i att nya bestämmelser ofta förvanskar äldre båtar, försvårar deras vård och minskar allmänhetens tillgång. Det finns därför starka skäl att ta fram ett bredare faktaunderlag där kulturmiljön på Långholmen och Heleneborgs bidrag analyseras och vägs in i beslutet om teknikhusets placering.

BHRF anser vidare att det i den fortsatta processen vore värdefullt att även andra kulturarvsmyndigheter och sakkunniga instanser yttrar sig i frågan, inte minst Riksantikvarieämbetet, vars bedömningar kan bidra till en fullständig belysning av ärendets kulturhistoriska dimensioner.

2.2.16.2 Alternativa placeringar

BHRF uppmanar Region Stockholm och Förvaltning för utbyggd tunnelbana (FUT) att bredda sitt beslutsunderlag och pröva alternativa placeringar och lösningar som inte riskerar att skada Heleneborgs båtklubbs viktiga kulturarv. Det bör vara möjligt att kombinera modern infrastrukturutbyggnad med bevarandet av kulturarvet på platsen, utan att dessa intressen ställs mot varandra.

2.2.16.3 Stockholm stads engagemang

Mot bakgrund av verksamhetens särskilda kulturhistoriska värde anser BHRF också att Stockholms stad bör engagera sig i frågan med en tydligare intensitet än vad som hittills skett, för att säkra denna unika miljö och det levande båtkulturarv som utgör en central del av stadens identitet och profil.

Regionens kommentar:

2.2.16.4 Påverkan på verksamhet och kulturarv

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Regionen har efter noggranna överväganden, bland annat med hänsyn till kulturmiljö, kommit fram till att den föreslagna placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Uppförandet av en byggnad på platsen, som gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Den planerade teknikbyggnaden på Långholmen påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Däremot kommer en del av uppställningsytan att påverkas temporärt under byggskedet. Under byggtiden, en till två vintersäsonger tidigast år 2030, kommer cirka 20 procent av uppställningsytan att användas som etableringsområde. När teknikbyggnaden är klar kommer den, inklusive kringtytor, att uppta ungefär fem procent av den yta som båtklubben idag använder som uppställningsplats. Varken verkstäder eller lokaler som båtklubben använder påverkas. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Utredningar enligt gällande regelverk har genomförts som har resulterat i att den valda placeringen av teknikbyggnaden bedöms som mest lämplig av de utredda alternativen. Regionen anser att platsvalet grundar sig på ett underlag som bedöms vara tillräckligt för att motivera den valda lokaliseringen.

Synpunkter och kompletterande information har tagits in och beaktats inom samråds- och granskningsförfarandet, vilket är en viktig del av den lagstadgade processen. Detta har inte föranlett någon ändring i bedömningen av teknikbyggnadens placering. Regionen har under processen fört dialog med Heleneborgs båtklubb och även fått in synpunkter och information den vägen.

Regionen har tagit del av ett yttrande daterat 2025-06-13 från Stadsmuseet, inom Stockholms stad, som bekräftar att den aktuella placeringen bedöms vara den mest lämpliga ur kulturmiljösynpunkt. Bedömningen har gjorts efter avvägningar mellan olika relevanta aspekter. Riksantikvarieämbetet har inkommit med ett yttrande där de i detta skede hänvisar till Länsstyrelsen som företrädare för de statliga kulturmiljöintressena.

2.2.16.5 Alternativa placeringar

Regionen anser att den aktuella placeringen av teknikbyggnaden ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och är därför det mest lämpliga alternativet. Bedömningen bygger på en samlad analys och värdering av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

2.2.16.6 Stockholm stads engagemang

Regionen har ett mycket tätt samarbete med Stockholms stad, där dess representanter löpande har delgetts information om Regionens arbete samt har granskat Regionens utredningar. Planprocessen ingår i en lagstadgad process, där Regionen kontinuerligt delger

och tar emot information för att sedan analysera och, när det är lämpligt, arbeta in synpunkter från till exempel Stockholms stad och andra intressenter.

Yttrande 2.2.17

Myndighet, organisation eller företag: Västkustens träbåtsförening

Företrädare: Ordförande

Yttrande:

2.2.17.1

Västkustens träbåtsförening anser att det är helt fel att använda Långholmen till annat än träbåtar. Föreningen anser att kulturarvet från träbåtsbyggeri måste bevaras och uppmanar till att bygga på annan plats.

Regionens kommentar:

2.2.17.2

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen har efter noggranna överväganden, bland annat med hänsyn till kulturmiljö, kommit fram till att den föreslagna placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Uppförandet av en byggnad på platsen, som gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Den planerade teknikbyggnaden på Långholmen påverkar inte båtplatserna i Pålsundet. Däremot kommer en del av uppställningsytan att påverkas temporärt under byggskedet. Under byggtiden, en till två vintersäsonger tidigast år 2030, kommer cirka 20 procent av uppställningsytan att användas som etableringsområde. När teknikbyggnaden är klar kommer den, inklusive kringtytor, att uppta ungefär fem procent av den yta som båtklubben idag använder som uppställningsplats. Varken verkstäder eller lokaler som båtklubben använder påverkas. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.2.18

Myndighet, organisation eller företag: Södermalms båtklubb

Företrädare: Framgår ej

Yttrande:

2.2.18.1

Södermalms båtklubb bestrider att det kommer att byggas ett teknikhus på Heleneborgs båtklubbss varvsplats på Långholmen. Båtklubben menar att det kommer att förfula en av Stockholms vackraste miljöer. De beskriver platsen som unik, där båtar och husbilar samsas, och där många, både stockholmare och turister, vill kunna promenera utan att mötas av en stor byggnad. Att förstöra denna miljö är enligt klubben obegripligt. De uttrycker en vilja att värna och bevara området, som de menar kommer många till gagn.

Regionens kommentar:**2.2.18.2**

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Långholmen och Pålundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Regionen bedömer att förutsättningarna för föreningsliv och turistverksamhet kan bestå även efter att teknikbyggnaden uppförts. Under byggtiden begränsas påverkan genom dialog med berörda och hanterbara anpassningar. Vissa rekreationsytor påverkas tillfälligt, men återställs efter färdigställande.

För att minska både markanspråk och visuell påverkan placeras byggnaden delvis under mark. Byggnaden kommer gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, den omgivande miljön och kulturmiljön. Med denna anpassning bedöms de negativa konsekvenserna för stads- och landskapsbilden som små, och uppförandet av byggnaden bedöms inte påverka kulturmiljön som helhet negativt.

Yttrande 2.2.19

Myndighet, organisation eller företag: Skyddsrummet

Företrädare: Framgår ej

Yttrande:**2.2.19.1**

Skyddsrummet undrar hur Heleneborgs Båtklubb kommer att påverkas av det planerade bygget av teknikhus på Långholmen, och det beskrivs som galet att den vackra platsen återigen hotas. Det framhålls att det finns andra platser som kan upplåtas för ett sådant bygge, och en vädjan riktas till ansvariga att tänka om.

Regionens kommentar:

2.2.19.2

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.2.20

Myndighet, organisation eller företag: Kungliga motorbåtsklubben

Företrädare: Framgår ej

Yttrande:**2.2.20.1**

Avsändaren från motorbåtsklubben uppmanar till att tänka om och anser att Pårsundet är en av de mest ikoniska och historiskt betydelsefulla platserna för den svenska motorbåtens historia jämte småbåtshamnen vid Djurgårdsbron. Belägen i hjärtat av Stockholm på Långholmen, på gränsen mellan det livfulla stadslivet och den natursköna hamnen som har varit en central del av Söder malarstrand sedan tidigt 1900-tal som måste bevaras. Vidare ifrågasätts om denna kulturskatt ska förstöras, och det uttrycks att hantverket, unika miljöer och kunnandet kommer också gå förlorat vid en exploatering.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av Heleneborgs båtklubb's uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av

uppställningsytan. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.2.21

Myndighet, organisation eller företag: Tr dkramare mitt/Stockholm, Trädets röster, Rädda Pårsundet och Aktionsgrupp mil  Långholmen
Företrädare: Framgår ej

Yttrande:

I yttrandet anges att planerna på teknikbyggnad på Långholmen  r den mest slarviga och bristfälliga utredning som tr dkramarna har l st. De menar att det finns en avsaknad av dialog med berörda föreningar och båtklubbar samt ett mil ansvar f r Långholmen. Det anses att utredningen och hur beslutet tagits  r ett praktexempel på att demokratiordningen åsidosatts.

Vidare uttrycks att de kommer att aktivera alla aktivister inom mil  och tr dkramare om inte bygget flyttas till en alternativ plats bort från Långholmen. Det uppmanas i yttrandet till att bygga teknikbyggnaden i Lorensberg även om träd behöver tas ned, då de menar att Pårsundsparken redan  r vandaliserad på grund av cykelbanan och att mängder av träd s gats ner. Det uttrycks att tr dkramarna kommer att göra allt för skydda Långholmen.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen  r ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Utredningar enligt gällande regelverk har genomförts som har resulterat i att den valda placeringen av teknikbyggnaden bedöms som mest lämplig av de utredda alternativen. Regionen anser att platsvalet grundar sig på ett underlag som bedöms vara tillräckligt för att motivera den valda lokaliseringen.

Synpunkter och kompletterande information har tagits in och beaktats inom samråds- och granskningsförfarandet, vilket är en viktig del av den lagstadgade processen. Detta har inte föranlett någon ändring i bedömningen av teknikbyggnadens placering. Regionen har under processen fört dialog med Heleneborgs båtklubb och även fått in synpunkter och information den vägen.

Yttrande 2.2.22

Myndighet, organisation eller företag: Brännkyrka hembygdsförening

Företrädare: Ordförande

Yttrande:

Brännkyrka hembygdsförening är verksam i Brännkyrka och Vantör och verkar för att vårda och synliggöra hembygdens historiska natur- och kulturarv. De vill att utvecklingen sker med respekt för områdets identitet och historia.

2.2.22.1 Stadens program för Älvsjö

Det inkomna yttrandet är till största delen riktat mot Stockholm stads samråd för program för Älvsjö, Älvsjödalen som var ute på samråd i perioden 6 maj till 17 juni. Yttrandet har även gått till Stockholms Stads stadsbyggnadskontor. I yttrandet har hembygdsföreningen bland annat synpunkter på hur programmet förhåller sig till trädgårdsstaden i Älvsjö och hur de anser att den tillkommande stadsbebyggelse ska utformas. Även frågor kring trafik och parkering lyfts fram i yttrandet.

2.2.22.2 Tidigare synpunkter

Föreningen framför att deras synpunkter ska ses i sammanhang med vad de tidigare redovisat.

2.2.22.3 Älvsjö gård

Föreningen har även synpunkter på hur kulturarvet ska förvaltas och utvecklas. Här lyfts speciellt att hänsyn till Älvsjö Gård måste tas. Älvsjö gård är en historisk raritet i Stockholm som bör tillåtas dominera sin närmaste omgivning. Att utöka befintligt gårdsområde med ett torg eller en park med goda kvalitéer som inramar gården och gör den lättillgänglig bör vara ett viktigt delmål i förslaget till program. Den omgivande parken bör också utformas avskilt från dagliga resandeströmmar så att onödigt slitage undviks. Föreningen anser därför att man inte kan lägga den gula tunnelbanelinjens stationsbyggnad så nära Älvsjö gård, som den är planerad. De tycker att det är tveksamt att tillåta gula linjens spår att gå rakt under Älvsjö gårds huvudbyggnad, regionen bör göra en ordentlig konsekvensanalys av sådana lösningar.

2.2.22.4 Behov av skyddsrum

Föreningen anser att det saknas resonemang om behovet av skyddsrum och anser att om frågan tas upp i tid kanske någon form av skyddsrumspanering kan knytas till den gula tunnelbanelinjens tunnelsystem.

2.2.22.5 Älvsjö stations framtida utformning

Slutligen har föreningen synpunkter på Älvsjö stations framtida utformning och anser att stationsbyggnadens placering är ett tråkigt uttryck för att man inte vill se över helheten i Älvsjö stations framtida utformning. De anser att nuvarande station behöver göras om och integreras med stationerna för gula linjen och Spårväg syd om man ska kunna få en effektiv lösning.

Regionens kommentar:

2.2.22.6 Stadens program för Älvsjö

Regionen kan enbart besvara frågorna som rör järnvägsplanen för gul linje till Älvsjö och hänvisar till Stockholm stad för svar på de delarna av yttrandet som enbart rör programmet för Älvsjödalen.

2.2.22.7 Tidigare synpunkter

Regionen noterar informationen.

2.2.22.8 Älvsjö gård

Stationens placering kommer att stödja den planerade stadsutvecklingen i området, skapa goda möjligheter för byten mellan olika kollektivtrafikslag och öka tillgängligheten för planerade bostäder och verksamheter i området. Placeringen av stationsentrén och biljetthallen är avvägd med beaktande av störning på Älvsjö pendeltågsstation, spårområde och Stockholmsmässan under byggtiden. Placeringen ger en trafiksäker miljö för oskyddade trafikanter. Regionen kommer så långt det är möjligt anpassa stationsbyggnaden så att den passar in i miljön med anledning på utformning och material. Konsekvenserna ur kulturmiljösynpunkt bedöms som måttligt negativa. (planbeskrivning granskning)

Region Stockholm har riktvärden som säkerställer att det är god marginal för sprängningar och vad byggnaderna klarar av utan att skada dem. Dessa riktvärden är fastställda i enlighet med svensk standard. Med hjälp av utplacerade mätare kontrolleras alla sprängningar för att vara säkra på att de inte överskrider dessa riktvärden. Sprängningarna är dessutom dimensionerade efter de riktvärden som är kopplade till byggnaderna närmast sprängningarna. Skador på grund av sprängningar är väldigt ovanliga. Tunneldrivning med tunnelborrmaskin medför inte några vibrationer som kan komma att orsaka skador på byggnader.

Risk för höga vibrationer under drifttiden bedöms som låg och medför att risken för vibrationsstörningar inte behöver beaktas ytterligare.

Bebyggelse och offentliga miljöer utanför stationerna förvaltas och planeras av Stockholm stad. Regionen arbetar aktivt tillsammans med staden gällande stationsuppgångar och utformning av kringliggande miljöer.

2.2.22.9 Behov av skyddsrum

Regionen har inget uppdrag att utforma stationerna som skyddsrum.

2.2.22.10 Älvsjö stations framtida utformning

Regionen ansvarar för planeringen och utförandet av utbyggnaden av tunnelbana till Älvsjö. I Regionens uppdrag ingår utformning och planering av själva anläggningen (tex stationsbyggnaderna, de tillfälliga ytorna och tunnlarna) medan Stockholm stad ansvarar för befintlig miljö och utveckling av framtida miljö runt stationerna. Trafikförvaltningen inom Region Stockholm ansvarar för planeringen av spårväg syd. I dagsläget planeras inte för en station i det direkta närområdet för tunnelbanans uppgång. Samordning sker mellan Regionen och Stockholms stad för att uppnå en sammantaget god framtida stadsmiljö.

Yttrande 2.2.23

Myndighet, organisation eller företag: Luftfartsverket (LFV)

Företrädare: Enhetschef CNS

Yttrande:

2.2.23.1

Luftfartsverket har inkommit med ett yttrande. Luftfartsverkets yttrande omfattas i regel av sekretess, även i de fall där de inte har något att erinra, och utelämnas därför i denna handling.

Regionens kommentar:

2.2.23.2

Regionen har mottagit Luftfartsverkets yttrande. Med anledning av att yttrandet omfattas av sekretess utelämnas Regionens kommentar i denna handling och sker i stället direkt till LFV.

Yttrande 2.2.24

Myndighet, organisation eller företag: Statens geologiska undersökning (SGU)

Företrädare: Statsgeolog

Yttrande:

2.2.24.1 Granskning av remiss

Statens geologiska undersökning avstår från att granska remissen och hänvisar till SGU:s allmänna riktlinjer för infrastruktur.

2.2.24.2 Allmänna riktlinjer för infrastruktur

Geologiska och morfologiska egenskaper är viktiga för miljö, geoteknik, grundvatten och risker. Tidig användning av geologisk information minskar kostnader, ledtider och miljöpåverkan. Vid val av anläggningsmetod är jordart, jorddjup, bergart och grundvattennivå viktigt. Kunskap om marken möjliggör optimal placering, design och utförande samt minskar behovet av bergmaterial och transporter. SGU anser att krossat berg eller morän ska användas i stället för naturgrus. För vägledning om jordarter, berggrund, grundvatten, geomorfologi, geologiska värden och georisker hänvisar SGU till sin hemsida. SGU har användarstöd för geologiska frågor kopplade till samhälle och infrastruktur och en checklista för information som bör redovisas i MKB gällande grundvattenpåverkan. Mer information finns på SGU:s hemsida.

Regionens kommentar:

2.2.24.3 Granskning av remiss

Regionen noterar yttrandet.

2.2.24.4 Allmänna riktlinjer för infrastruktur

Förutom järnvägsplan söker även Regionen tillstånd för vattenverksamhet enligt miljöbalken och en mer utförlig beskrivning av geologiska och hydrogeologiska förutsättningar, utredningar och konsekvenser återfinns i MKB för miljöprövningen (återfinns på <https://nyatunnelbanan.se/alvsjo/beslut-och-handlingar/>).

Yttrande 2.2.25

Myndighet, organisation eller företag: Statens geologiska institut (SGI)

Företrädare: Miljöingenjör

Yttrande:

2.2.25.1

SGI avstår från att lämna ytterligare synpunkter till ärendet och hänvisar till att myndighetens tidigare inskickade synpunkter kvarstår. SGI har tidigare lämnat synpunkter i samrådsskedet för ny tunnelbanelinje mellan Fridhemsplan och Älvsjö;

- 2024-05-22, SGI:s diarienummer 4.3.2-2405-0803,
- 2023-03-21, SGI:s diarienummer 5.3.2-2302-0268,
- samt deltagit i samrådsmöte om grundvatten 2024-05-17, SGI diarienummer 4.3.2-2402-0243.

Regionens kommentar:

2.2.25.2

Regionen noterar yttrandet. Förutom järnvägsplan söker även Regionen tillstånd enligt miljöbalken och en mer utförlig beskrivning återfinns i MKB för miljöprövningen (återfinns på <https://nyatunnelbanan.se/alvsjo/beslut-och-handlingar/>). Regionen har noterat tidigare inkomna synpunkter och beaktat dessa inom ramen för järnvägsplanen och miljöprövningen.

Yttrande 2.2.26

Myndighet, organisation eller företag: Boverket

Företrädare: Enhetschef

Yttrande:

2.2.26.1

Boverket avstår från synpunkter i enskilda projekt och åtgärder i planeringsskeden, därutöver då samrådet behandlar beslut enligt annan lagstiftning vilken faller utanför Boverkets ansvar. Boverket står emellertid i övrigt till förfogande för allmän och principiell vägledning inom Boverkets förvaltningsområden.

Regionens kommentar:**2.2.26.2**

Regionen noterar yttrandet.

Yttrande 2.2.27

Myndighet, organisation eller företag: Vattenfall Eldistribution AB
Företrädare: Tillstånds- och rättighetsförvaltare

Yttrande:**2.2.27.1**

Vattenfall Eldistribution AB har raserat markkabeln som tidigare var berörd av projektet.
Vattenfall Eldistribution AB har inget att erinra.

Regionens kommentar:**2.2.27.2**

Regionen noterar informationen.

Yttrande 2.2.28

Myndighet, organisation eller företag: Folkhälsomyndigheten
Företrädare: Handläggare

Yttrande:**2.2.28.1**

Folkhälsomyndigheten avstår från att yttra sig över ovan rubricerad remiss.

Regionens kommentar:**2.2.28.2**

Regionen noterar yttrandet.

Yttrande 2.2.29

Myndighet, organisation eller företag: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Företrädare: Utredare/samhällsplanerare

Yttrande:

2.2.29.1

MSB avstår från att yttra sig i ärendet.

Regionens kommentar:

2.2.29.2

Regionen noterar yttrandet.

Yttrande 2.2.30

Myndighet, organisation eller företag: Försvarsmakten

Företrädare: Tf. C FST stöd infra fysplan

Yttrande:

2.2.30.1

Försvarsmakten har inget att erinra i rubricerat ärende.

Regionens kommentar:

2.2.30.2

Regionen noterar yttrandet.

Yttrande 2.2.31

Myndighet, organisation eller företag: Statens fastighetsverk (SFV)

Företrädare: Projektsamordnare

Yttrande:

2.2.31.1

SFV tackar för möjligheten att yttra sig i detta skede och gör bedömningen att varken spårtunnlar, stationer eller servicetunnlar påverkar någon utav SFV:s förvaltade byggnader.

Regionens kommentar:**2.2.31.2**

Regionen noterar yttrandet.

Yttrande 2.2.32

Myndighet, organisation eller företag: Bergsstaten

Företrädare: Framgår ej

Yttrande:**2.2.32.1**

Bergsstaten bedömer att inom området finns inga nu gällande rättigheter enligt minerallagen (1991:45). Bergsstaten har inget att erinra.

Regionens kommentar:**2.2.32.2**

Regionen noterar yttrandet.

Yttrande 2.2.33

Myndighet, organisation eller företag: Elsäkerhetsverket

Företrädare: Elinspektör

Yttrande:**2.2.33.1**

Elsäkerhetsverket har tagit del av föreliggande samrådsunderlag och har inga synpunkter i detta skede av tillståndsprocessen.

Regionens kommentar:**2.2.33.2**

Regionen noterar yttrandet.

Yttrande 2.2.34

Myndighet, organisation eller företag: SJ AB

Företrädare: SJ Trafik och Fordonsprogram, Strategisk trafikplanering och infrastrukturplanering

Yttrande:

2.2.34.1

SJ har inga synpunkter på den föreslagna utbyggnaden av tunnelbanan.

Regionens kommentar:

2.2.34.2

Regionen noterar yttrandet.

2.3 Inkomna yttranden övriga

I detta kapitel redovisas yttranden från övriga enligt numreringen 2.3.1 till 2.3.363. Yttranden 2.3.10 till och med 2.3.363 rör Långholmen.

Yttrande 2.3.1

Yttrande:

2.3.1.1

Avsändaren undrar hur taket på det nya stationshuset i Liljeholmen kommer att gestaltas, med hänvisning till att det befintliga taket på kv. Baljan är fullt av synliga fläktar och installationer. Eftersom många kommer att ha utsikt mot taken efter ombyggnationen, lyfts både gestaltungsaspekter och säkerhetsrisker – exempelvis risken för sabotage om teknisk utrustning är lättillgänglig.

Regionens kommentar:

Regionen kommer att anlägga en teknikvåning ovanför hisshallen där nödvändiga installationer kommer att placeras. Tillträde till denna våning är strikt begränsat och endast behörig personal har rätt att vistas där.

Yttrande 2.3.2

Yttrande:

2.3.2.1

Avsändaren anser att det går att bygga bostäder på Årstafältet även utan denna tunnelbana. Det anges att jämfört med nollalternativet blir denna tunnelbana inte samhällsekonomiskt lönsam.

Regionens kommentar:

2.3.2.2

Tunnelbanan bidrar till att förbättra tillgängligheten och att förbättra kollektivtrafikens funktion i ett område som idag saknar spårbunden trafik. Sammantaget bedöms det stödja stadsutvecklingen i södra Stockholm.

Yttrande 2.3.3

Yttrande:

I yttrandet anses att förslaget till tunnelbanestation vid Älvsjö är ett "nästan men inte riktigt" förslag, som riskerar att bli en förlorad möjlighet. Det påpekas att det är kortsiktigt och

ogenomtänkt att göra en stor investering utan att skapa en tydlig, smidig och väderskyddad koppling till den befintliga pendeltågsstationen.

Avsändaren kritiserar att passagerare förväntas ta en lång, oskyddad promenad mellan två stationer som borde fungera som en gemensam knutpunkt. Avsändaren framför att det inte är det tekniska läget för schakt och hissar som ifrågasätts, utan att länken mellan tunnelbana och pendeltåg måste förbättras funktionellt och arkitektoniskt. Ett övergripande stationskoncept föreslås, till exempel en utbyggd stationshall eller en väderskyddad gångväg, så att platsen upplevs som en sammanhängande station.

Det nuvarande förslaget beskrivs som splittrat och budgetstyrt, snarare än som en långsiktig investering i kollektivtrafikens attraktivitet och funktionalitet.

Regionens kommentar:

Utformningen av tunnelbanan och stationerna har styrts av projektets övergripande mål om att skapa attraktiva, funktionella och hållbara transporter samt möjliggöra stadsutvecklingen. Detta sker i nära dialog med Stockholms stad.

Regionen ansvarar för planeringen och utförandet av utbyggnaden av tunnelbana till Älvsjö. I Regionens uppdrag ingår utformning och planering av själva anläggningen (till exempel stationsbyggnaderna, de tillfälliga ytorna och tunnarna) medan Stockholm stad ansvarar för befintlig miljö och utveckling av framtida miljö runt stationerna. Samordning sker mellan Regionen och Stockholms stad för att uppnå en sammantaget god framtida stadsmiljö.

En väderskyddad övergång på Älvsjö Broväg ryms tyvärr inte i varken Stockholms stads eller Regionens budget för projektet, men den föreslagna lösningen omöjliggör inte en framtida inbyggnad av passagen.

Den nya tunnelbanestationen placeras nära befintlig pendeltågsstation, vilket möjliggör smidiga byten mellan trafikslag. Tunnelbanestationen och pendeltågsstationen går inte att byggas ihop i dagsläget då en placering närmare befintlig station skulle försvåra en framtida utbyggnad av järnvägen.

Yttrande 2.3.4

Yttrande:

Avsändaren framför att tunnelbanan borde fortsätta från Älvsjö till Hagsätra.

Regionens kommentar:

I dagsläget finns det endast beslut och finansiering för att bygga tunnelbana till Älvsjö. Regionen planerar att bygga på ett sätt som inte omöjliggör en förlängning om det kommer beslut om det.

Yttrande 2.3.5

Yttrande:

I yttrandet anføres att det saknas cirka 40 meter bullerplank vid Magelungsvägen och Turingeparken i Örby fram till korsningen med Gamla Huddingevägen. Avsändaren menar att detta skapar en tydlig skillnad i bullernivåer när fordon passerar där planket slutar. Avsändaren efterfrågar en förlängning av bullerplanket fram till korsningen, för att minska buller och förbättra miljön för närboende.

Regionens kommentar:

Det är mycket osannolikt att området vid Turingeparken kommer att påverkas av buller från Regionens arbete med byggandet av gula linjen då parken ligger över 800 meter bort. I stället hänvisas till Stockholm stad i denna fråga.

Yttrande 2.3.6

Yttrande:

Avsändaren kräver en förlängning av bullerplanket vid Turingeparken. I yttrandet påtalas att Huddingevägen har fått bullerplank mot skogen där ingen bor. Samtidigt har hastigheten höjts till 80 km/h, men många kör i högre fart. Vägen är tvåfilig mellan Älvsjö och Högdalen, vilket ökar trafik och buller.

Regionens kommentar:

Det är mycket osannolikt att området vid Turingeparken kommer att påverkas av buller från Regionens arbete med byggandet av gula linjen då parken ligger över 800 meter bort. I stället hänvisas till Stockholm stad i denna fråga.

Yttrande 2.3.7

Yttrande:

En boende vid Gamla Magelungsvägen nära Turingeparken efterfrågar en förlängning av det befintliga bullerplanket med cirka 40–50 meter fram till rödljusen vid Magelungskopplet. Syftet är att minska bullret för både boende och besökare i parken. Avsändaren har tidigare framfört önskemål om bullerskydd och hoppas nu på åtgärd.

Regionens kommentar:

Det är mycket osannolikt att området vid Turingeparken kommer att påverkas av buller från Regionens arbete med byggandet av gula linjen då parken ligger över 800 meter bort. I stället hänvisas till Stockholm stad i denna fråga.

Yttrande 2.3.8

Yttrande:

2.3.8.1

I yttrandet framförs önskemål om en uppgång närmare Solberga i syfte att undvika trängsel i Älvsjö.

Regionens kommentar:

2.3.8.2

Utifrån de tekniska och ekonomiska förutsättningarna kommer det endast vara möjligt att bygga en uppgång per station, förutom vid Fridhemsplan och Liljeholmen där stationen integreras i befintlig station. Samråd gällande lokalisering av stationslägen och stationsuppgångar, genomfördes juni 2022. Syftet med samrådet var att inhämta kunskap och synpunkter om stationslägena och var uppgångarna ska placeras.

Yttrande 2.3.9

Yttrande:

Avsändaren kräver att om dess familjegrav på Brännkyrka kyrkogård åsamkas skada till följd av arbeten på eller under jord, ska ansvarigt bolag ersätta skadan med en miljon kronor. Kravet gäller under 25 år efter arbetets avslutande, och inspektion ska göras varje år. En garanti ska skrivas, undertecknas av ansvarig för arbetet och sändas till angivna adresser.

Regionens kommentar:

Gällande skador som kan ske till följd av projektets genomförande regleras dessa enligt gällande lagstiftning. Tunnelldrivning med TBM medför inte några vibrationer som kan orsaka skador på byggnader. Även skador på grund av sprängningar är väldigt ovanliga. Region Stockholm har riktvärden som säkerställer att Regionen har god marginal för sprängningar och vad byggnaderna klarar av utan att ta skada. Dessa riktvärden är fastställda i enlighet med svensk standard. Med hjälp av utplacerade mätare kontrollerar Regionen alla sprängningar i syfte att säkerställa att dessa riktvärden inte överskrids.

Spårtunnlar som anläggs med tunnelbormmaskin kommer att påverka grundvattnet under byggtiden, men inte under drifttiden. När spårtunnlarna är färdiga för att tas i drift kommer den så kallade betonginklädnaden utmed tunnlnarna vara i stort sett tät. Beskrivningar av

grundvattenavsänkningens effekter och konsekvenser kommer att redovisas fullständigt i miljökonsekvensbeskrivningen för miljöprövningen, som återfinns på <https://nyatunnelbanan.se/alvsjo/beslut-och-handlingar/>.

Yttrande 2.3.10

Yttrande:

Avsändaren har följt planerna på att bygga ett servicehus för tunnelbanan på Långholmen och uttrycker kritik. Det beskrivs som en dålig idé som innebär en förlust av båtkultur för Heleneborgs Båtklubb.

Avsändaren menar att det är fel att bygga på Långholmen överhuvudtaget, och ifrågasätter varför en modern kloss ska uppföras på en av de sista gröna oaserna i söder. Det krävs att annan placering utreds.

Regionens kommentar:

När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtyr, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras. Teknikbyggnaden gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, med denna anpassning bedöms de negativa konsekvenserna för stads- och landskapsbilden som små.

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Tillgängligheten till Långholmens grönområden kommer inte att minska eller omöjliggöras. Under så väl byggtid som driftskede kommer grönområdena fortsätta vara tillgängliga för rekreation.

Yttrande 2.3.11

Yttrande:

Avsändaren anser att det inte är genomtänkt att placera ett stort teknikhus på Långholmen, mitt på en yta som används frekvent och kulturhistoriskt året runt. Under vintern används området för uppläggning och underhåll av träbåtar – ett arbete som beskrivs som viktigt för Sveriges kulturhistoria. Sommartid lockar platsen turister och husbilar, vilket gör området unikt för Stockholm. Avsändaren menar att en stor koloss till byggnad skulle förstöra både turism och kulturhistoriskt arbete, och kallar det skandal att detta inte beaktas.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om både båtklubbs- och campingverksamhet vid den för teknikbyggnaden valda placeringen. Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pålsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtytor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Regionen bedömer att förutsättningarna för föreningsliv och turistverksamhet kan bestå även efter att teknikbyggnaden uppförts. Under byggtiden begränsas påverkan genom dialog med berörda och hanterbara anpassningar. Vissa rekreationsytor påverkas tillfälligt, men återställs efter färdigställande.

Yttrande 2.3.12

Yttrande:

Avsändaren uttrycker oro över hur den planerade teknikbyggnaden skulle påverka platsens unika kultur- och naturvärden. Långholmen beskrivs som ett grönområde för rekreation och ett levande kulturarv, där Heleneborgs Båtklubb spelar en central roll. Att ta vinteruppläggningsplatsen i anspråk anses hota möjligheten att vårda och bevara historiska träbåtar, då vinteruppläggningen är lika viktig som hamnen för klubbens överlevnad.

Avsändaren lyfter att byggnationen skulle innebära negativ påverkan på landskapsbilden i ett känsligt och uppskattat vattennära område, ökad trafik och buller under bygg- och driftsfasen samt förlust av rekreationsyta som används av både husbilsturister och förbipasserande.

Byggnationen ses som ett prejudikat för fortsatt exploatering av ett område med stark folklig förankring, vilket ses som oroande.

Avsändaren uppmanar Region Stockholm att ompröva beslutet och i stället välja en alternativ placering som inte skadar detta unika och värdefulla område.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Regionen är medveten om både båtklubbs- och campingverksamhet vid den för teknikbyggnaden valda placeringen. Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pålsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den,

inklusive kringytor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men tillgängligheten till dem bibehålls. Ytorna återställs efter färdigställande. Placeringen bedöms inte ge några negativa effekter på rekreationsvärden under drifttiden.

För att minska både markanspråk och visuell påverkan placeras byggnaden delvis under mark. Den kommer att vara synlig från vissa platser, och gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, den omgivande miljön och kulturmiljön. Med denna anpassning bedöms de negativa konsekvenserna för stads- och landskapsbilden som små.

Regionen strävar efter att minimera bullerstörningar under byggtiden. Vissa arbetsmoment kan dock tidvis upplevas som störande, men är begränsade i tid och omfattning.

Teknikbyggnaden kommer under drift vara utformad så att bullernivåerna inte överskrider Naturvårdsverkets riktvärden för buller från industrier.

Yttrande 2.3.13

Yttrande:

Avsändaren framför en uppmaning om att bevara båtklubbens vinteruppläggnings-plats.

Regionens kommentar:

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pålsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringytor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.14

Yttrande:

Avsändaren anser att kollektivtrafik är positivt, men inte när den påverkar en unik plats som Pålsundet och Heleneborgs båtklubb. Det är en miljö med kulturbåtar som värnar om gamla traditioner och hantverk, något som gör Stockholm unikt. Därför menar avsändaren att det är avgörande att denna miljö och Heleneborgs båtklubb får vara kvar där de alltid har funnits.

Regionens kommentar:

Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive

kringytor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.15

Yttrande:

Avsändaren framför att båtlivet är en viktig källa till förnuftig fritid och att detta bör bevaras.

Regionens kommentar:

Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringytor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.16

Yttrande:

Avsändaren anser att Statskontorets analys visar att vissa miljöer har ett unikt värde för svensk kultur. FUT och Region Stockholm har, enligt avsändaren, brustit i dialog och analys av alternativ före beslut. Regionen har ett ansvar att beakta både verksamhetens effektivitet och kulturarvet.

Att placera ett stort teknikhus på Heleneborgs Båtklubbs varvsplan är ett dramatiskt ingrepp. FUT:s framtid bör bygga på dialog med HBK:s styrelse och medlemmar samt förståelse för klubbens historiska betydelse. HBK är väldokumenterat engagerad i kulturhistoriska båtar och utgör en viktig del av svenskt båtliv.

Avsändaren uppmanar FUT och Region Stockholm att inte gå vidare med nuvarande planer utan att först föra en konstruktiv dialog med HBK.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation och komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Samrådsförfarandet har genomförts enligt gällande lagstiftning. Regionen har under samrådsprocessen löpande bjudit in till dialog och informerat om planerna, i syfte att samla in synpunkter från närområdet och berörda. Det är en viktig del av den lagstadgade planprocessen och ett sätt för Regionen att få information om eventuella synpunkter eller kompletterande information. Regionen har under processen fört dialog med Heleneborgs

båtklubb och fått in synpunkter den vägen. Synpunkter har dokumenterats och beaktats, men påverkar inte bedömningen av placeringen.

Yttrande 2.3.17

Yttrande:

Avsändaren anser att det är horribelt att bygga bort Stockholms själ, likt Klarakvarteren. Verksamheten på Heleneborgs båtklubb är unik i Europa och borde hellre utvecklas. Det finns bättre platser för en placering.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pålsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.18

Yttrande:

Avsändaren anser att träbåtarna på Långholmen utgör en av Stockholms mest värdefulla kulturskatter. Att ta i anspråk delar av en redan trång yta, där båtarna vårdas med stor omsorg under höst, vinter och vår, är helt oacceptabelt. Det framgår inte att detta har utretts tillräckligt eller bemötts med den respekt platsens kulturhistoriska värde förtjänar. Avsändaren motsätter sig därför förslaget och framhåller att det sannolikt finns mer lämpliga alternativa lokaliseringar.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pålsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtytor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö,

rekreation och komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.19

Yttrande:

Avsändaren framhåller att det vore ett stort misstag att förstöra den unika miljön på Långholmen med en teknikbyggnad. Det skulle drabba den båtkultur som funnits där i många år och som har ett historiskt värde för många.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler och verkstäder påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.20

Yttrande:

Avsändaren undrar varför Region Stockholm envisas med att förstöra de få grönområden som finns. I yttrandet uppmanas till att bygga teknikhuset någon annanstans.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Tillgängligheten till Långholmens grönområden kommer inte att minska eller omöjliggöras. Under så väl byggtid som driftskede kommer grönområdena fortsätta vara tillgängliga för rekreation.

Yttrande 2.3.21

Yttrande:

Avsändaren uppmanar till att tänka om för framtiden för Långholmen och båtklubben i Pårsundet.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation och komplexitet.

Yttrande 2.3.22**Yttrande:**

Avsändaren uttrycker att det borde vara brottsligt att bygga på Långholmen, och anser att det blir det i framtiden.

Regionens kommentar:

Utredningar enligt gällande lagstiftning har genomförts och placeringen av teknikbyggnaden bedöms som mest lämplig. Järnvägsplanen prövas enligt regelverk innan den kan fastställas.

Yttrande 2.3.23**Yttrande:**

Avsändaren uppmanar till att inte röra Långholmen och undrar hur det kan gå klubba ett horribelt förslag. Vidare uppmanar denna till att göra om och göra rätt.

Regionens kommentar:

Utredningar enligt gällande lagstiftning har genomförts och placeringen av teknikbyggnaden bedöms som mest lämplig. Järnvägsplanen prövas enligt regelverk innan den kan fastställas.

Yttrande 2.3.24**Yttrande:**

Avsändaren uppmanar till att sätta stopp och göra om, och att låta Långholmen vara en oas för Stockholm och en mötesplats för vandrare, båtägare och husbilsfolk. Vidare uttrycks att det går att hitta nya tänk och vägar.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen är också medveten om både båtklubbs- och campingverksamhet vid den för teknikbyggnaden valda placeringen.

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation och komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Båtliv och annat friluftsliv bedöms kunna bestå, med viss anpassning under byggtiden.

Yttrande 2.3.25

Yttrande:

Avsändaren anser att detta inte får hända igen: Låt Långholmen vara. På 60- och 70-talet revs Klarakvarteren och ersattes med betong, tegel och trafikleder vilket var ett stort kulturhistoriskt övergrepp. Nu sker det igen, menar avsändaren. Långholmen, med vandringsstigar, badklippor och Pålsundets båtmiljö, ska ge vika för en stor [elstation](#). Den är möjligen viktig, men behöver inte byggas här. Avsändaren menar att politikerna upprepar historien. Stockholm behöver utvecklas, men inte på bekostnad av sin själ. Det måste gå att bygga utan att förstöra det vi värdesätter.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Placeringen är vald utifrån bedömningen att den medför minsta möjliga påverkan på omgivningen.

För att minska både markanspråk och visuell påverkan placeras byggnaden delvis under mark. Den kommer att vara synlig från vissa platser, men gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, den omgivande miljön och kulturmiljön. Med denna anpassning bedöms de negativa konsekvenserna för stads- och landskapsbilden som små, och uppförandet av byggnaden bedöms inte påverka kulturmiljön som helhet negativt. Båtliv och annat friluftsliv bedöms kunna bestå, med viss anpassning under byggtiden.

Yttrande 2.3.26

Yttrande:

Avsändaren uttrycker en uppmaning om att behålla Långholmen som det är i sitt befintliga tillstånd.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.27

Yttrande:

Avsändaren uttrycker stark oro för projektets påverkan på Långholmens kultur-, natur- och rekreationsvärden:

- Heleneborgs båtklubb förlorar värdefull yta för vinteruppställning av träbåtar.
- Området används för husbilsamping och allmän parkverksamhet, vilket uppskattas av många.
- Alternativa placeringar finns, exempelvis motsatta sidan av Pålsundet, som skulle möjliggöra teknikhusets funktion utan att inskränka på rekreationsområdet.

Avsändaren förstår att teknikhuset är tekniskt nödvändigt, men anser att placeringen innebär ett onödigt högt pris för Långholmens värden. Därför uppmanar avsändaren Region Stockholm att:

- Ompröva nuvarande placering.
- Utvärdera alternativa platser med lägre påverkan.
- Genomföra dialog med båtklubb, campingverksamhet och boende i området.

Avsändaren är övertygad om att teknisk funktion kan förenas med bevarade värden.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många.

Regionen är medveten om både båtklubbs- och campingverksamhet vid den för teknikbyggnaden valda placeringen. Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pålsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtyor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras. Båtliv och annat friluftsliv bedöms kunna bestå, med viss anpassning under byggtiden.

Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men tillgängligheten till dem bibehålls. Ytorna återställs efter färdigställande. Placeringen bedöms inte ge några negativa effekter på rekreationsvärden under drifttiden.

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Regionen har under samrådsprocessen löpande bjudit in till dialog och informerat om planerna för att samla in synpunkter från närområdet och berörda. Det är en viktig del av den lagstadgade planprocessen och ett sätt att få in synpunkter och kompletterande information. Regionen har också fört dialog med Heleneborgs båtklubb och tagit emot synpunkter den vägen.

Yttrande 2.3.28

Yttrande:

Avsändaren, boende i närområdet, protesterar mot teknikbygget på Långholmen. I yttrandet anges att linjen är onödig och ifrågasätter hur idén har uppstått, särskilt med tanke på att Hagsätralinjen redan ligger nära. En förlängning av befintlig linje skulle enligt avsändaren ha räckt. Avsändaren protesterar mot att Långholmen riskerar att förstöras till följd av dåliga politiska beslut.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många.

Sverigeförhandlingen syftar till att förbättra infrastrukturen på de mest belastade sträckorna och möjliggöra en stor satsning på bostadsbyggande. Med hänsyn till resvanor, befolkningsökning och planerade bostadsområden lyftes sträckan Fridhemsplan–Älvsjö fram som ett prioriterat projekt.

Yttrande 2.3.29

Yttrande:

Avsändaren motsätter sig planerna på att placera ett teknikhus på Långholmen. Platsen beskrivs som en av Stockholms sista gröna oaser, med ett unikt läge mellan Mälaröarna och Saltsjön. Den särpräglade karaktären – ett stycke land som kontrasterar mot stenstaden – anses särskilt värdefull. En byggnation för tunnelbanan bedöms som ett stort ingrepp som skulle minska miljöns värde avsevärt. Avsändaren hänvisar till Almstriden och uppmanar till att hitta en alternativ placering på andra sidan kanalen.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.30

Yttrande:

Avsändaren motsätter sig placeringen av det planerade teknikhuset på Långholmen. Långholmen beskrivs som ett av Stockholms mest värdefulla grönområden, med betydelse både ur historiskt och rekreativt perspektiv. En byggnation där anses skada den unika naturmiljön och minska allmänhetens tillgång till orörd grönska. Avsändaren uppmanar till att välja en alternativ placering som inte innebär ett så stort ingrepp i områdets kultur- och naturvärden.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men tillgängligheten till dem bibehålls. Ytorna återställs efter färdigställande. Placeringen bedöms inte ge några negativa effekter på rekreationsvärden under drifttiden. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Yttrande 2.3.31

Yttrande:

Avsändaren motsätter sig exploatering av miljön kring och på Långholmen. Området lyfts fram som viktigt att bevara och skydda i alla dess delar. Det framhålls som synnerligen olämpligt att störa eller exploatera de naturvärden som finns där, liksom på andra platser i Stockholm.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Placeringen är vald utifrån bedömningen att den medför minsta möjliga påverkan på omgivningen.

Yttrande 2.3.32

Yttrande:

Avsändaren motsätter sig ett teknikhus på Långholmen. Avsändaren är positiv till infrastruktursatsningar som förbättrar vardagen, men framhåller att Långholmen är en plats för naturupplevelser, bad, båtliv och rekreation samt är ett viktigt kulturarv. Att tränga undan båtklubbar och ideella föreningar upplevs som ett felaktigt beslut som riskerar att minska tillgången till stadens närhet till natur och skärgård. Dessa föreningar lyfts fram som viktiga kulturbärare och uttryck för gemenskap. Avsändaren, själv båtägare på Långholmen, betonar det stöd och den värme som finns i föreningslivet. Infrastruktur får inte ske på bekostnad av dem som redan verkar där, och avsändaren uppmanar till att lyssna till de många som redan protesterat.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Placeringen är vald utifrån bedömningen att den medför minsta möjliga påverkan på omgivningen.

Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Regionen bedömer att förutsättningarna för föreningsliv och turistverksamhet kan bestå även efter att teknikbyggnaden uppförts. Under byggtiden begränsas påverkan genom dialog med berörda och hanterbara anpassningar. Vissa rekreationsytor påverkas tillfälligt, men tillgängligheten till dem bibehålls. Ytorna återställs efter färdigställande. Tillgängligheten till Långholmens grönområden kommer inte att minska eller omöjliggöras. Under så väl byggtid som driftskede kommer grönområdena fortsätta vara tillgängliga för rekreation.

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pålundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtytor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Samrådsförfarandet har genomförts enligt gällande lagstiftning. Synpunkter har dokumenterats och beaktats, men påverkar inte bedömningen av placeringen.

Yttrande 2.3.33

Yttrande:

Avsändaren motsätter sig beslutet att bygga ett teknikhus på Långholmen. Platsen betraktas som värdefull och bör enligt synpunkten lämnas orörd. Ett alternativ föreslås: att byggnationen i stället sker i parkområdet mellan Långholmsbron och Reimersholmebron, som bedöms vara en betydligt bättre placering. Frustration uttrycks över beslutet och avsändaren efterlyser en omprövning, med uppmaningen att "tänka om och göra rätt".

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm.

Yttrande 2.3.34

Yttrande:

Avsändaren uttrycker frustration över processen kring teknikhuset över vad som upplevs som inkompetens hos beslutsfattarna. En attityd av "vi vet bäst" beskrivs som genomgripande. Avsändaren uppmanar till att ompröva beslutet och fatta ett nytt, mer genomtänkt beslut.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Samrådsförfarandet har genomförts enligt gällande lagstiftning. Synpunkter har dokumenterats och beaktats, men påverkar inte bedömningen av placeringen. Utredningar enligt gällande lagstiftning har genomförts och placeringen av teknikbyggnaden bedöms som mest lämplig.

Yttrande 2.3.35

Yttrande:

Avsändaren uttrycker bestörtning över beslutet att uppföra ett teknikhus på Långholmen. Långholmen beskrivs som en vacker plats av stor betydelse för stockholmare i vardagen. Enligt synpunkten behöver staden sina gröna oaser och rekreativa miljöer, och det ifrågasätts varför just denna unika plats ska exploateras för ett tunnelbaneteknikhus. Avsändaren anser att det finns andra tänkbara placeringar på Södermalm som inte innebär att Långholmens värden förstörs.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men återställs efter färdigställande. Placeringen bedöms inte ge några negativa effekter på rekreationsvärden under drifttiden. Tillgängligheten till Långholmens grönområden kommer inte att minska eller omöjliggöras. Under så väl byggtid som driftskede kommer grönområdena fortsätta vara tillgängliga för rekreation.

Yttrande 2.3.36

Yttrande:

Avsändaren vädjar till beslutsfattarna att bevara Långholmen. Platsen beskrivs som en historisk, vacker och betydelsefull oas för många. Avsändaren uttrycker att det skulle orsaka stor sorg om miljön inte får förbli oförändrad och uppmanar till att låta platsen vara som den är.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Placeringen är vald utifrån bedömningen att den medför minsta möjliga påverkan på omgivningen. Tillgängligheten till Långholmens grönområden kommer inte att minska eller omöjliggöras. Under så väl byggtid som driftskede

kommer grönområdena fortsätta vara tillgängliga för rekreation. Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men tillgängligheten till dem bibehålls.

Yttrande 2.3.37

Yttrande:

Avsändaren riktar en kraftfull uppmaning att avstå från planerna att bygga ett teknikhus på Långholmen. Beslutet ses som ett allvarligt misstag och avsändaren uppmanar till eftertanke. Långholmen lyfts fram som en exceptionell plats som bidrar till att göra Stockholm till en av världens vackraste huvudstäder. I synpunkten framhålls vikten av att bevara dessa miljöer för stadens invånare.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation och komplexitet.

Yttrande 2.3.38

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot planerna på ett teknikhus på Långholmen, som beskrivs som en unik kultur- och naturmiljö mitt i Stockholm. En modern byggnad anses hota platsens särprägel och strida mot stockholmarnas vilja att bevara stadens grönområden. Beslutsfattare uppmanas att ompröva placeringen och hitta alternativ som både möter tekniska behov och skyddar känsliga miljöer.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.39

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot placeringen av ett teknikhus på Långholmen, mitt på Heleneborgs Båtklubbs uppläggningsplats. Området beskrivs som en unik kulturmiljö som vårdas av engagerade entusiaster med stor betydelse för både miljö och kultur. En byggnation anses skada denna värdefulla plats. Avsändaren uppmanar Stockholms Stad att stödja HBK:s miljövårdande arbete. Tidigare framgångsrika dialoger, som vid planeringen av gång- och cykelvägen vid Pårsundet, lyfts som exempel och stöd för att ompröva teknikhusets placering.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation och komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler och verkstäder påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.40

Yttrande:

Avsändaren uttrycker stark kritik mot planerna, och menar att en placering som försvårar HBK:s verksamhet framstår som mycket olycklig och svår att förstå.

Regionens kommentar:

Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler och verkstäder påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.41

Yttrande:

Avsändaren invänder mot beslutet att genomföra ingrepp i kulturmiljön på Långholmen och begär att beslutet omprövas efter en ordentlig bedömning. Det ifrågasätts varför ingen hållbar plan för elförsörjning tagits fram utan att påverka kulturvärden. Avsändaren menar att dagens miljökrav borde förhindra sådana ingrepp och varnar för ekonomisk skada, då området är välbesökt och har ett starkt varumärke. Ett personligt svar från ansvarig projektledare efterfrågas.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

När järnvägsplanen skickas in för fastställelse kommer samtliga som yttrat sig att informeras.

Yttrande 2.3.42**Yttrande:**

Avsändaren anser att möjligheten att placera teknikhuset på en annan plats än Långholmen bör ses över. Kulturarvet på Långholmen beskrivs som en katastrof om det förstörs och går förlorat.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation och komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Yttrande 2.3.43**Yttrande:**

Avsändaren anser att Gul linje på Långholmen innebär ett ingrepp i en av Stockholms mest värdefulla miljöer, och uttrycker oro över att stadens kvarvarande grönområden minskar. Kritik riktas mot tidigare politiska beslut som enligt avsändaren har påverkat stadens karaktär negativt. En uppmaning framförs att värna stockholmares tillgång till grönområden.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen.

Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men återställs efter färdigställande. Placeringen innebär visst intrång i en träd- och buskridå under byggtiden, som återställs. Teknikbyggnaden bedöms inte några negativa effekter på rekreationsvärden under drifttiden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Tillgängligheten till Långholmens grönområden kommer inte att minska eller omöjliggöras. Under så väl byggtid som driftskede kommer grönområdena fortsätta vara tillgängliga för rekreation.

Yttrande 2.3.44

Yttrande:

Avsändaren anser att en placering på Långholmen förvanskar kulturmiljön, och att det borde placeras på Södermalm i stället.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.45

Yttrande:

Avsändaren ifrågasätter att Långholmen väljs för byggnation, och menar att det vore mer rimligt att använda en mindre nyttjad parkmiljö.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation och komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.46

Yttrande:

Avsändaren anser att teknikhuset på Långholmen ska placeras på en annan plats än där den viktiga verksamheten Heleneborgs Båtklubb bedrivs.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation och komplexitet. Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler och verkstäder påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.47

Yttrande:

Avsändaren motsätter sig bygget av teknikhuset på Långholmen och föreslår en alternativ placering, exempelvis parkeringen under Liljeholmsbron. Det framhålls att visionsbilden inte passar in i miljön, och om bygget ändå genomförs, efterfrågas hänsyn till platsens form och materialval. Avslutningsvis uppmanas ansvariga att tänka om.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm.

För att minska både markanspråk och visuell påverkan placeras byggnaden delvis under mark. Den kommer att vara synlig från vissa platser, men gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, den omgivande miljön och kulturmiljön. Med denna anpassning bedöms de negativa konsekvenserna för stads- och landskapsbilden som små, och uppförandet av byggnaden bedöms inte påverka kulturmiljön som helhet negativt.

Yttrande 2.3.48

Yttrande:

Avsändaren ifrågasätter Regionens beslut och uttrycker oro över att det kan påverka Stockholms karaktär och skönhet negativt. En uppmaning riktas till Regionen att tänka om.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation och komplexitet.

Yttrande 2.3.49**Yttrande:**

Avsändaren tycker att Regionen ska se över planerna kring byggnation på Långholmen så att båtarna i Pålsundet kan ligga kvar samt övrig natur. Hen anser att det är en katastrof om kulturarvet förstörs och försvinner.

Regionens kommentar:

Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler och verkstäder påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet. Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Långholmen och Pålsundet bevaras som helhet.

Yttrande 2.3.50**Yttrande:**

Avsändaren tycker att regionen bör ompröva de nuvarande planerna och anser att Stockholm har värden som inte får förstöras.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation och komplexitet.

Yttrande 2.3.51**Yttrande:**

Avsändaren tycker att regionen bör tänka om kring placeringen av teknikhuset. Det anses att platsvalet verkar ha bakomliggande motiv och att försök att driva bort båtklubben har pågått länge. Avsändaren uppmanar regionen att lyssna på invånarna och menar att det finns andra lika lämpade platser.

Regionens kommentar:

Regionen lyssnar på allmänheten genom samråd som genomförs enligt gällande lagstiftning, där även utredningar genomförts för placering av teknikbyggnaden. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation och komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler och verkstäder påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.52

Yttrande:

Avsändaren motsätter sig byggandet av teknikhuset på Långholmen. Långholmen beskrivs som en historisk och unik plats med natur, rekreationsområden, kulturbyggnader och båtklubbar. Dessa besöks av många turister och andra i området och bör bevaras. Det framhålls att teknikhuset skulle påverka miljön negativt och hota Heleneborgs Båtklubbss verksamhet. En alternativ placering föreslås på Södermalmssidan, där färre unika värden bedöms gå förlorade.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om Långholmens höga kultur-, natur- och rekreationsvärden. Den aktuella placeringen bedöms ge minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler och verkstäder påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Teknikbyggnaden gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, den omgivande miljön och kulturmiljön. Med denna anpassning bedöms byggnationen inte påverka kulturmiljövärdena negativt i sin helhet.

Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men tillgängligheten till dem bibehålls. Ytorna återställs efter färdigställande. Placeringen innebär visst intrång i träd- och buskridån, som också återställs. Teknikbyggnaden bedöms inte påverka rekreationsvärden negativt under drifttiden. Tillgängligheten till Långholmens grönområden kommer inte att minska eller omöjliggöras. Under så väl byggtid som driftskede kommer grönområdena fortsätta vara tillgängliga för rekreation.

Yttrande 2.3.53

Yttrande:

Avsändaren uttrycker missnöje och oro över beslutet att placera en teknikbyggnad på Heleneborgs båtklubbs vinteruppläggningsplats i Pårsundet, Långholmen. Beslutet anses hota en unik och levande kulturmiljö med stor betydelse för Stockholms båtkultur och föreningsliv. Det framhålls att alternativa placeringar har föreslagits men inte beaktats av regionen. En uppmaning riktas till regionen att ompröva beslutet och välja en plats som bevarar det marina kulturarvet och det lokala föreningslivet.

Regionens kommentar:

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtyr, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation och komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.54

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot planeringen av teknikhuset på Långholmen. Beslutet anses hota både naturen och det anrika båtsällskapet. Det framhålls att mer lämpliga platser för byggnaden finns.

Regionens kommentar:

Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler och verkstäder påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation och komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet.

Yttrande 2.3.55

Yttrande:

Avsändaren anser att regionen bör ta hänsyn till invånarna innan beslut fattas om teknikhusets placering på Långholmen. Alternativa platser som inte påverkar hamnanläggningar för veteran- och fritidsbåtar har föreslagits, då dessa bidrar till områdets särprägel. En önskan uttrycks om att värna Stockholms vattenmiljö och skönhet.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om Långholmens höga kultur-, natur- och rekreationsvärden och har tagit emot synpunkter under samråd och granskning, vilket ses som en viktig del av den demokratiska processen. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler och verkstäder påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.56

Yttrande:

Avsändaren tycker att det är beklagligt att föreslå en kortsiktig lösning som riskerar att förstöra en unik innerstadsmiljö. Träbåtarna anses viktiga för stadens invånare och bör bevaras för framtida generationer. En förhoppning uttrycks om att regionen tänker om och fattar ett mer genomtänkt beslut.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som

etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.57

Yttrande:

Avsändaren ser positivt på satsningen på ny tunnelbana, men anser att den inte får ske på bekostnad av träbåtskulturen vid Pårsundskanalen. Heleneborgs båtklubb lyfts fram som viktig för bevarandet av handbyggda träbåtar med högt kulturvärde. Det framhålls att installationer måste ta hänsyn till verksamheten, och att uppläggningsplats och bryggor bör skyddas.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras. Under byggtiden begränsas påverkan genom dialog med berörda och hanterbara anpassningar.

Yttrande 2.3.58

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot förslaget att placera ett teknikhus på Långholmen. Området beskrivs som en av Stockholms finaste kulturmiljöer, och byggnationen bedöms störa både miljön och den intilliggande båtklubben. Det framhålls att bättre platser finns som inte hotar värdefulla kulturvärden.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Teknikbyggnaden gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, omgivande miljö och

kulturmiljövärden. Med denna anpassning bedöms byggnationen inte påverka kulturmiljövärdena negativt i sin helhet.

Yttrande 2.3.59

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot att regionen inte visar hänsyn i beslutet kring Långholmen och anser att beslutet bör ändras.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation och komplexitet.

Yttrande 2.3.60

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot placeringen av teknikhuset på Långholmen och anser att det hotar träbåtsarvet som förvaltas av Heleneborgs Båtklubb, eftersom ett stort antal vinterplatser riskerar att gå förlorade.

Regionens kommentar:

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtyr, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.61

Yttrande:

Avsändaren ifrågasätter varför teknikhuset planeras på Långholmen och anser att andra platser är möjliga. Frustration uttrycks över att beslutet verkar gå emot viljan att bevara en vacker stad med plats för olika intressen. Avsändaren ifrågasätter vilken anledning som kan motivera ett sådant ingrepp i stadsmiljön.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.62

Yttrande:

Avsändaren vädjar till beslutsfattarna att flytta teknikbyggnaden från varvsplanen på Långholmen. Avsändaren vill fortsätta sprida kunskap om hantverket och menar att tunnelbanesatsningen inte bör ske på bekostnad av detta kulturarv, då det nya och det gamla bör kunna samexistera utan att konkurrera om samma yta.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler och verkstäder påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.63

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot platsvalet för den nya tunnelbanelinjen och bostäder som enligt avsändaren riskerar att tränga undan båtklubben vid Långholmen och Pålsundet. Avsändaren anser att detta förstör en klassisk stockholmsvy som många vill bevara. Det uttrycks även oro över bristen på tydlig information om hur området skulle förändras.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler och verkstäder påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

För att minska både markanspråk och visuell påverkan placeras byggnaden delvis under mark. Den kommer att vara synlig från vissa platser, men gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, den omgivande miljön och kulturmiljön. Med denna anpassning bedöms de negativa konsekvenserna för stads- och landskapsbilden som små, och uppförandet av byggnaden bedöms inte påverka kulturmiljön som helhet negativt.

Yttrande 2.3.64

Yttrande:

Avsändaren uppmanar beslutsfattarna att bevara Långholmen som en grön och kulturell plats i Stockholm, med rekreation och båtverksamhet. Hen protesterar mot placeringen av teknikhuset och föreslår att det i stället bör förläggas under jord, med hänvisning till att det redan finns gott om tunnlar att använda.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men tillgängligheten till dem bibehålls. Ytorna återställs efter färdigställande. Teknikbyggnaden bedöms inte påverka rekreationsvärden negativt under drifttiden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet.

Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler och verkstäder påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Att bygga teknikbyggnaden helt under mark kräver större markanspråk, mer schaktarbete och ger större påverkan under både bygg- och drifttiden. Därför har en kombinerad lösning valts med en placering som är delvis under mark.

Yttrande 2.3.65

Yttrande:

Avsändaren tycker att byggnationen på Långholmen förstör den unika och fina miljön som finns i Stockholm. Det anses att området är en oas som bör bevaras.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om Långholmens höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation och komplexitet.

Yttrande 2.3.66

Yttrande:

Avsändaren uttrycker besvikelse över planerna att bygga ett teknikhus på Långholmen, som beskrivs som en unik och levande miljö som bör bevaras. En tom parkeringsbyggnad föreslås som alternativ. Platsen framhålls som ett internationellt besöksmål för träbåtsälskare och ett viktigt kulturarv.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om Långholmens höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Regionen bedömer att förutsättningarna för båtliv och turistverksamhet kan bestå även efter att teknikbyggnaden uppförts. Under byggtiden begränsas påverkan genom dialog med berörda och hanterbara anpassningar. Vissa rekreationsytor påverkas tillfälligt, men återställs efter färdigställande.

Yttrande 2.3.67

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot placeringen av teknikhuset på Långholmen och menar att det är fel att inkräkta på den anrika kulturmiljön, som är viktig för rekreation för både barn och pensionärer. En uppmaning riktas till beslutsfattarna att tänka efter innan beslut fattas, då skadan inte går att reparera i efterhand.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålundet. Teknikbyggnaden gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, omgivande miljö och kulturmiljön. Med denna anpassning bedöms byggnationen inte påverka kulturmiljövärdena negativt i sin helhet. Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men tillgängligheten till dem bibehålls. Ytorna återställs efter färdigställande.

Yttrande 2.3.68

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot planerna på Långholmen och anser att de är olämpliga. En uppmaning riktas till beslutsfattarna att tänka om och fatta ett bättre beslut.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.69**Yttrande:**

Avsändaren tycker att det är en dålig idé att placera teknikhuset på Långholmen och uttrycker motvilja mot beslut som förstör den ljuvliga närmiljön. Ett nytt beslut efterfrågas för att främja stadsmiljön på platsen.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. För att minska både markanspråk och visuell påverkan placeras byggnaden delvis under mark. Den kommer att vara synlig från vissa platser, men gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, den omgivande miljön och kulturmiljön. Med denna anpassning bedöms de negativa konsekvenserna för stads- och landskapsbilden som små, och uppförandet av byggnaden bedöms inte påverka kulturmiljön som helhet negativt.

Yttrande 2.3.70**Yttrande:**

Avsändaren uppmanar beslutsfattarna att ändra sitt beslut och bevara Långholmen, och uttrycker starkt engagemang för att skydda området från påverkan.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.71

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot projektet och menar att det hotar en kultur som borde vara kulturmärkt. Miljöhänsyn ifrågasätts, och det framhålls att båtkulturen och den unika miljön inte går att återskapa på annan plats.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.72

Yttrande:

Avsändaren hoppas att teknikhuset inte placeras i den unika och känsliga miljön på Långholmen, och önskar att en alternativ plats väljs med mindre betydelse för stadsbilden och besökarnas upplevelse.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

För att minska markanspråk och visuell påverkan placeras byggnaden delvis under mark. Den kommer att vara synlig från vissa platser, men gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, den omgivande miljön och kulturmiljön. Med denna anpassning bedöms de negativa konsekvenserna för stads- och landskapsbilden som små, och uppförandet av byggnaden bedöms inte påverka kulturmiljön som helhet negativt.

Yttrande 2.3.73

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot placeringen av teknikhuset på Långholmen och beskriver området som ett värdefullt kulturområde med historiska byggnader, natur och båtliv. Det framhålls att byggnationen skulle oåterkalleligen skada miljön och att alternativ finns som inte hotar stadens värden. Avsändaren uppmanar till att bevara Långholmen i sin nuvarande form och betonar vikten av att lyssna till allmänhetens synpunkter.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Teknikbyggnaden medför ett mindre intrång i en träd- och buskridå med naturvärde, vilket bedöms ha små negativa konsekvenser. Vissa rekreationsytor påverkas tillfälligt under byggtiden, men tillgängligheten till dem bibehålls. Ytorna återställs efter färdigställande och det bedöms inte innebära några negativa effekter på dessa under drifttiden.

Regionen bedömer att förutsättningarna för båtliv kan bestå även efter att teknikbyggnaden uppförts. Under byggtiden begränsas påverkan genom dialog med berörda och hanterbara anpassningar. Regionen har tagit emot synpunkter under samråd och granskning, vilket ses som en viktig del av den demokratiska processen.

Yttrande 2.3.74

Yttrande:

Avsändaren uppmanar till att vårda och värna Långholmen samt båtlivet i hamnarna och kanalen. Motstånd uttrycks mot att miljön på land förstörs med betongbyggnader, och det föreslås att byggnaden placeras under jord eller gestaltas på ett sätt som tillför något vackert till platsen.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler och verkstäder påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Att bygga teknikbyggnaden helt under mark kräver större markanspråk, mer schaktarbete och ger större påverkan under både bygg- och drifttiden. Därför har en kombinerad lösning med delar ovan och under mark valts. Detta minskar även visuell påverkan. Den kommer att vara synlig från vissa platser, men gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, den omgivande miljön och kulturmiljön. Med denna anpassning bedöms de negativa konsekvenserna för stads- och landskapsbilden som små, och uppförandet av byggnaden bedöms inte påverka kulturmiljön som helhet negativt.

Yttrande 2.3.75

Yttrande:

Avsändaren uttrycker oro över planerna att bygga vid Pålsundet och Långholmen, och ifrågasätter om det är lämpligt att förändra en så unik miljö. Det finns farhågor om att ett genomförande kan medföra negativa konsekvenser som är svåra att återställa i efterhand.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.76

Yttrande:

Avsändaren uttrycker kritik mot planerna att bygga en teknikbyggnad på Långholmen och anser att det är ett ogenomtänkt beslut som bidrar till att förfula och förstöra staden samt dess få kvarvarande grönområden. Det krävs att byggnaden inte placeras på Långholmen.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. För att minska markanspråk och visuell påverkan placeras byggnaden delvis under mark. Den kommer att vara synlig från vissa platser, men gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, den omgivande miljön och kulturmiljön.

Yttrande 2.3.77

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot byggplanerna på Långholmen, framhåller att området har ett kulturhistoriskt värde och bör bevaras som en grön oas.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen.

Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Tillgängligheten till Långholmens grönområden kommer inte att minska eller omöjliggöras. Under så väl byggtid som driftskede kommer grönområdena fortsätta vara tillgängliga för rekreation.

Yttrande 2.3.78

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot placeringen av teknikhuset på Långholmen, och framhåller att området är ett unikt grönområde med stort kulturvärde som dagligen används för rekreation och naturupplevelser. Enligt avsändaren skulle byggnationen innebära stora ingrepp i både natur- och kulturmiljö, och att det finns mer lämpliga alternativ.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men tillgängligheten till dem bibehålls. Ytorna återställs efter färdigställande. Placeringen innebär visst intrång i träd- och buskridån, som också återställs. Teknikbyggnaden bedöms inte påverka rekreationsvärden negativt under drifttiden.

Yttrande 2.3.79

Yttrande:

Avsändaren kritiserar politiker och förvaltning för att ignorera medborgarnas vilja. Demokratin ifrågasätts när beslut går emot folkets röst och sunt förnuft. Planerna beskrivs som vilseledande, med tidigare projekt som Slussen lyfts fram som varnande exempel och att Långholmen riskerar samma öde. Uppmaningen lyfts att tänka om, göra rätt och rädda Stockholms sista gröna miljöer.

Regionens kommentar:

Regionen har tagit emot synpunkter under samråd och granskning, dessa har beaktats men har inte lett till någon förändring i bedömningen av teknikbyggnadens placering. Regionen

bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men tillgängligheten till dem bibehålls. Ytorna återställs efter färdigställande. Placeringen innebär visst intrång i träd- och buskridån, som också återställs. Teknikbyggnaden bedöms inte påverka rekreationsvärden negativt under drifttiden.

Yttrande 2.3.80

Yttrande:

Avsändaren ifrågasätter om beslutet är förenligt med god medborgaranda och uppmanar beslutsfattarna att lyssna på folkets röst. Det uttrycks en förväntan på att beslutsorganisationen ska agera i linje med medborgarnas vilja.

Regionens kommentar:

Regionen har tagit emot synpunkter under samråd och granskning, dessa har beaktats men har inte lett till någon förändring i bedömningen av teknikbyggnadens placering. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen.

Yttrande 2.3.81

Yttrande:

Avsändaren uttrycker protest mot teknikhuset, och uppmanar till att stoppa projektet och välja en annan plats i stället.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.82

Yttrande:

Avsändaren uttrycker protest mot placeringen av teknikhuset på Långholmen.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om Långholmens höga kultur-, natur- och rekreationsvärden och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen.

Yttrande 2.3.83

Yttrande:

Avsändaren anser att det är olyckligt att konflikten om platsvalet påverkar ett område med rik båthistoria och stort värde som utflyktsmål för stockholmare och turister. Pålsundet och Heleneborgs båtklubb lyfts fram som viktiga för fritidsbåtlivet och kulturarvet, platsens tillgänglighet anses inspirera engagemang för träbåtskulturen. Avsändaren uppmanar till att väga denna betydelse tungt när alternativ för placering övervägs, och att skydda det som båtlivet utgör.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Under byggtiden begränsas påverkan genom dialog med berörda och hanterbara anpassningar. Regionen bedömer att förutsättningarna för båtliv och turism kan bestå även efter att teknikbyggnaden uppförts. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler och verkstäder påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.84

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot planerna att bygga teknikhuset på Långholmen. Det framhålls att området har ett långt kulturarv med unika båtar och rekreation i en genuin miljö. Det krävs att byggnaden placeras på en plats som inte berör så många.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men tillgängligheten till dem bibehålls. Ytorna återställs efter färdigställande. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen.

Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.85

Yttrande:

Avsändaren vädjar om att välja en annan placering för teknikhuset. Det framförs en önskan om att Långholmen ska skonas från ingrepp och bevaras i sin nuvarande form.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.86

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot placeringen av teknikhuset. Platsvalet anses olämpligt. Den anrika båtklubben med sina träbåtar lyfts fram som ett kulturarv som bör bevaras, och avsändaren uttrycker förhoppning om att en alternativ plats väljs i stället.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.87

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot att båtklubbarnas verksamhet riskerar att ersättas, vilket anses innebära att kultur- och historievärden går förlorade. Avsändaren uppmanar till att sätta väljarnas intressen främst.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av båtklubbens uppställningsyta. Lokaler och verkstäder påverkas inte, och båtklubben kommer inte att ersättas utan kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.88**Yttrande:**

Avsändaren kritiserar planerna på att förtäta Långholmen och beskriver området som unikt och värt att vårda och bevara. Avsändaren menar att ett teknikhus inte tillför något exotiskt till miljön och föreslår att det byggs på en annan plats.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.89**Yttrande:**

Avsändaren protesterar mot planeringen av teknikhuset, uppmanar till att inte förstöra den historiska marken och uttrycker en önskan om att området ska lämnas orört.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet.

Yttrande 2.3.90**Yttrande:**

Avsändaren protesterar mot planerna på att bygga ett teknikhus vid Långholmen och Pårsundet. Områdets unika miljö, de gamla träbåtarna och dess värde som turistattraktion och kulturarv lyfts fram. Avsändaren ifrågasätter om beslutsfattarna saknar känsla för att bevara platsen och varnar för att skadan kan bli oåterkallelig.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Regionen har valt den plats som innebär minst påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk.

Yttrande 2.3.91

Yttrande:

Avsändaren uttrycker oro över att båtklubbar på Långholmen riskerar att drabbas negativt av byggandet av ett teknikhus. Avsändaren framhåller den kulturhistoriska betydelsen av området och Sveriges långa tradition av träbåtar och båtklubbar. Avsändaren vädjar till beslutsfattarna att välja en alternativ placering.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Yttrande 2.3.92

Yttrande:

Avsändaren anser att mycket av det kulturarv som Sveriges unika bestånd av fritidsbåtar utgör har förstörts genom inkompetens och snålhet genom åren. Vidare uttrycks en uppmaning om att inte låta kulturskatten i Långholmssundet gå samma väg. Området och båtbeståndet borde snarare kulturminnesmärkas.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtytor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Yttrande 2.3.93

Yttrande:

Avsändaren beskriver Långholmen som en grön lunga i Stockholm och uttrycker oro över att området riskerar att förstöras av tunnelbanebygge. Det hänvisas till tidigare stadsförstörelse under 1960- och 1970-talet, då många historiska byggnader revs. Nu hotas Långholmen och Pårsundet. Avsändaren uppmanar till att stoppa projektet och lyssna på stadens invånare.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Regionen har valt den plats som innebär minst påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk.

Yttrande 2.3.94

Yttrande:

Avsändaren uttrycker oro över att båtverksamheten på Långholmen och Pårsundet riskerar att begränsas till följd av planerna på ett teknikhus. I yttrandet föreslås att teknikhuset i stället placeras under jord, i någon av tunnarna till den gula tunnelbanelinjen – på samma sätt som det gjorts vid andra tunnelbanebyggen. Att placera ett teknikhus ovan jord i detta område bedöms som ett mycket dåligt val, då det skulle störa miljön för stockholmarna, båtfolket som vårdar ett kulturarv, samt turister. Avsändaren uppmanar till att tänka om och göra rätt.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler och verkstäder påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Att bygga teknikbyggnaden helt under mark kräver större markanspråk, mer schaktarbete och ger större påverkan under både bygg- och driftstiden. Därför har en kombinerad lösning valts med en placering som är delvis under mark. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm.

Yttrande 2.3.95

Yttrande:

Avsändaren motsätter sig exploatering av Långholmen och planerna på nya byggnader i området. Det framhålls att det är viktigt att träbåtskulturen får leva vidare till kommande generationer. Enligt avsändaren är detta en unik verksamhet och ett betydelsefullt inslag i både Stockholms miljö och kulturarv.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler och verkstäder påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.96

Yttrande:

Avsändaren uttrycker en uppmaning att bevara den unika träbåtsmiljön som finns där. Det framhålls att området inte får förstöras.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pålundet bevaras som helhet. Regionen har valt den plats som innebär minst påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pålundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.97

Yttrande:

Avsändaren anser att det vore en katastrof att förstöra en kulturskatt som Långholmen. I yttrandet framförs en begäran om att planerna för den gula linjen ska läggas ner.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Långholmen och Pålsundet bevaras som helhet. Regionen har valt den plats som innebär minst påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk.

Yttrande 2.3.98

Yttrande:

Avsändaren ifrågasätter placeringen av teknikhuset vid Långholmen, där ett välkänt kulturarv med träbåtar har sin hemvist. Det framförs en uppmaning till regionen att ompröva beslutet. Enligt avsändaren vore det olyckligt att genomföra projektet utan hänsyn till områdets kulturvärden.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Yttrande 2.3.99

Yttrande:

Avsändaren betonar vikten av att teknikhuset gör så litet intrång som möjligt på Långholmen och inte påverkar vinteruppläggning eller vårrustning av träbåtarna vid Heleneborgs Båtklubb. Det framhålls att detta flytande kulturarv är av riksintresse. En alternativ lösning som föreslås är att tekniken placeras i ett kamouflerat berggrum.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Markanspråket är anpassat efter genomförandets behov, och endast nödvändiga ytor för genomförandet är med i järnvägsplanen. Att bygga

teknikbyggnaden helt under mark kräver större markanspråk, mer schaktarbete och ger större påverkan under både bygg- och driftstiden. Därför har en kombinerad lösning valts med en placering som är delvis under mark.

Yttrande 2.3.100

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot planerad byggnation på Långholmen. Det framhålls att de gamla träbåtarna är ett viktigt kulturinslag i Stockholm och att platsen har använts för uppläggning i generationer. Enligt avsändaren är området omistligt och bör bevaras för framtida generationer, särskilt med tanke på tidigare förluster av historiska miljöer i staden.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Regionen har valt den plats som innebär minst påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler och verkstäder påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.101

Yttrande:

Avsändaren uppmanar till att minimera påverkan på Långholmen och samtidigt optimera funktionaliteten i projektet. Det framhålls att planering bör ske med större hänsyn till platsens värden och att staden också är en hembygd värd att vårda.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.102

Yttrande:

Avsändaren uttrycker en önskan om att teknikhuset placeras på en annan, mer lämplig plats än Långholmen.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.103

Yttrande:

Avsändaren riktar kritik mot planerna för teknikhuset på Långholmen och menar att de går emot folkets vilja. Det uttrycks oro för att projektet kommer att göra Stockholm och Långholmen mindre attraktivt.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Regionen har valt den plats som innebär minst påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Regionen har tagit emot synpunkter under samråd och granskning, vilket ses som en viktig del av den demokratiska processen. Dessa har beaktats men har inte lett till någon förändring i bedömningen av teknikbyggnadens placering.

Yttrande 2.3.104

Yttrande:

Avsändaren uttrycker kritik mot planerna på att placera ett teknikhus på Långholmen, med hänvisning till den känsliga miljön och områdets värde för rekreation och kulturhistoria. Det framförs en önskan om att värna de få kvarvarande platser i staden som påminner om det gamla Stockholm.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om Långholmens höga kultur-, natur- och rekreationsvärden. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden,

men tillgängligheten till dem bibehålls. Ytorna återställs efter färdigställande. Placeringen bedöms inte ge några negativa effekter på rekreationsvärden under drifttiden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Regionen har valt den plats som innebär minst påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.105

Yttrande:

Avsändaren uttrycker kritik mot planerna på att bygga ett teknikhus på Långholmen och ifrågasätter varför området inte får vara ifred.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Regionen har valt den plats som innebär minst påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.106

Yttrande:

Avsändaren anser att Långholmen borde vara fridlyst och beskriver området som en orörd oas mitt i staden. Det framhålls att platsen har ett stort värde för rekreation och kultur, och att många delar denna upplevelse. Att bygga där ses som ett allvarligt ingrepp i stadens kulturmiljö.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Tillgängligheten till Långholmens grönområden kommer inte att minska eller omöjliggöras. Under så väl byggtid som driftskede kommer grönområdena fortsätta vara tillgängliga för rekreation. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet.

Yttrande 2.3.107

Yttrande:

Avsändaren har tagit del av planerna på att placera teknikhuset på den plats där Heleneborgs Båtklubb har sin verksamhet. Det uttrycks oro över att detta skulle påverka ett kulturarv med

stort värde. Avsändaren hänvisar till att det finns alternativa byggplatser och uppmanar till att låta verksamheten vara kvar.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.108

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot planerna på att uppföra ett teknikhus vid Långholmen, och menar att det skulle förstöra en av Stockholms mest värdefulla kulturmiljöer. Miljön kring Pålundskanalen beskrivs som unik och ofta framlyft i media och turistmaterial. Avsändaren framhåller att området har stort historiskt och estetiskt värde, och att det finns alternativa lösningar som bör utredas. En stark uppmaning riktas till beslutsfattarna att omvärdera planerna innan det är för sent.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Långholmen och Pålundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.109

Yttrande:

Avsändaren anser att det vore en katastrof att exploatera Långholmen, som beskrivs som en viktig oas för många stockholmare. Det uttrycks stark kritik mot beslutsfattarna, med en uppmaning att värna om områdets unika värden.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet.

Yttrande 2.3.110

Yttrande:

Avsändaren invänder starkt mot planerna på att uppföra ett teknikhus på Långholmen. Området beskrivs som en naturskön oas med stort kulturvärde, rik på byggnadsminnen och populärt bland både invånare och turister. Det framförs oro för att kortsiktiga beslut riskerar att förstöra en miljö som är viktig för framtida generationer. Avsändaren uppmanar till eftertanke och bevarande av stadens natur- och kulturmiljöer.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Långholmen och Pålundet bevaras som helhet. Tillgängligheten till Långholmens grönområden kommer inte att minska eller omöjliggöras. Under så väl byggtid som driftskede kommer grönområdena fortsätta vara tillgängliga för rekreation. Regionen har valt den plats som innebär minst påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.111

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot planerna på att bygga på Långholmen. Det framhålls att området har stor betydelse för bevarandet av träbåtsarvet och att det finns alternativa platser som inte påverkar denna unika miljö.

Regionens kommentar:

Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler och verkstäder påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.112

Yttrande:

Avsändaren motsätter sig planerna på att uppföra ett teknikhus på Långholmen. Det framhålls att området inte är lämpligt för ett modernt teknikhus och att uppställningsplatserna för träbåtarna vid Heleneborgs Båtklubb bör bevaras. Avsändaren betonar vikten av att skydda både naturen och det kulturhistoriska värdet på ön.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Regionen har valt den plats som innebär minst påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler och verkstäder påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.113

Yttrande:

Avsändaren vädjar om att Långholmen ska få vara orörd. Det uttrycks en känsla av maktlöshet inför förändringar som påverkar stadens charm och unika karaktär. En uppmaning riktas till beslutsfattarna att värna om det som gör Stockholm särskilt.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om Långholmens höga kultur-, natur- och rekreationsvärden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Regionen har valt den plats som innebär minst påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.114

Yttrande:

Avsändaren uppmanar till att bevara staden och att tänka om.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Regionen har valt den plats som innebär minst paverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.115

Yttrande:

Avsändaren tycker att är otroligt att man har kommit på tanken att anlägga ett teknikhus på Långholmen. Denna orörda miljö tjänar på sommaren som parkering för husbilar och som uppläggningsplats för det fina träbåtskulturarvet. Avsändaren menar att det måste vara möjligt att placera huset någon annanstans. Det uttrycks också att det inte bör hänvisas till att det är en kostnadsfråga, med tanke på att inga projekt som regionen drar i gång håller budget.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om både båtklubb- och campingverksamhet vid den för teknikbyggnaden valda placeringen. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga paverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat paverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.116

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot placeringen av teknikhus på Långholmen. Det framhålls att detta paverkar det fina kulturarvet med träbåtar i Pårsundet och deras uppläggningsplats för vintern. Avsändaren föreslår att föreslagna platser i Pårsundsparken på Södermalm bör övervägas.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga paverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av paverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet paverkas negativt. Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av

uppställningsytan. Lokaler och verkstäder påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.117

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot placeringen av teknikhuset på Långholmen.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen.

Yttrande 2.3.118

Yttrande:

Avsändaren ifrågasätter varför inte Långholmens miljö med kanalen och båtlivet kan bevaras, och uppmanar till att avstå från planerna som riskerar att förstöra områdets kulturmiljö.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Regionen har valt den plats som innebär minst påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.119

Yttrande:

Avsändaren uttrycker att det är hissnande att beröva världens vackraste stad på dess båtkultur. Avsändaren menar att stockholmarna har fått nog av politikernas tondövhets och uppmanar till att ta del av Heleneborgs förslag till placering av teknikhuset.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler och verkstäder påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.120

Yttrande:

Avsändaren uttrycker oro över den kulturlöshet som råder i beslutsfattandet. Med minnen från Pårsundet, båtklubben under Västerbron och hela Långholmen, jämförs situationen med tidigare kulturstrider. Avsändaren menar att utveckling är bra, men att omsorg om kulturvärden är bättre än att bidra till förstörelsen av Pårsundet.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Regionen har valt den plats som innebär minst påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Yttrande 2.3.121

Yttrande:

Avsändaren uppmanar till att Långholmen och Pårsundet bör bevaras. Det anges att oaser behövs i en stor stad som Stockholm.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Regionen har valt den plats som innebär minst påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.122

Yttrande:

Avsändaren uttrycker förvåning över att regionen planerar att tvinga bort båtfolket från Liljeholmen under höst och vinter, trots att regionen sägs värna om den flytande kulturskatten. Avsändaren hoppas att ett annat alternativ väljs så att kulturen prioriteras.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pålsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtyr, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Yttrande 2.3.123

Yttrande:

Avsändaren anser att det är mycket tråkigt att Heleneborgs Båtklubb ska drabbas på Långholmen. Verksamheten har pågått länge och har ett stort värde för befolkningens välbefinnande. Avsändaren uttrycker att det måste gå att planera om.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pålsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtyr, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.124

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot placeringen av teknikhuset mitt på Långholmen. Det framhålls att Långholmen är en unik, historisk och grön oas i Stockholm, och att ett stort teknikhus där vore ett oåterkalleligt ingrepp. Avsändaren ber om att platsen omprövas och att alternativ som inte innebär förlust av kultur- och naturarv övervägs. Det uttrycks att många bryr sig och att beslutsfattarna bör lyssna.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Regionen har valt den plats som innebär minst paverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat paverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedmats som mindre lämpliga och därför valts bort. Synpunkter har dokumenterats och beaktats, men paverkar inte bedömningen av placeringen.

Tillgängligheten till Långholmens grönområden kommer inte att minska eller omöjliggöras. Under så väl byggtid som driftskede kommer grönområdena fortsätta vara tillgängliga för rekreation.

Yttrande 2.3.125**Yttrande:**

Avsändaren uppmanar till att vara rädd om miljön och de gamla kulturmiljöerna vid Pårsundet på Långholmen. Det uttrycks att historien har sett tillräckligt många felaktiga beslut från beslutsfattare.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga paverkan på omgivningen. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Yttrande 2.3.126**Yttrande:**

Avsändaren ser med bestörtning på planerna att anlägga på Heleneborgs Båtklubbs vinteruppstllningsplats. Det framhålls att området är kulturmark där ett kulturarv vårdas, särskilt under vintersäsongen. Avsändaren menar att detta vore ett dråpslag mot verksamheten och föreslår att andra alternativ övervägs. Det uppmanas att lyssna på folket och inte lsa sig vid en enda lösning.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga paverkan på omgivningen. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i

sin helhet påverkas negativt. Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler och verkstäder påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Synpunkter har dokumenterats och beaktats, men påverkar inte bedömningen av placeringen.

Yttrande 2.3.127

Yttrande:

Avsändaren uppmanar till att göra om och göra rätt.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen.

Yttrande 2.3.128

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot planerna att bygga ett teknikhus på båtklubbens område på Långholmen. Det framhålls att båtklubben förvaltar stora och oersättliga kulturvärden, och att Pålsundets kanal är ett kulturvärde som förstärks av träbåtarna. Avsändaren beskriver kanalen som en av Sveriges mest kända vyer, en turistattraktion och ett skyltfönster för landet. Det uppmanas till att tänka om och tänka rätt.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Långholmen och Pålsundet bevaras som helhet. Regionen har valt den plats som innebär minst påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler och verkstäder påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.129

Yttrande:

Avsändaren uppmanar till att tänka om och tänka rätt. Personen motsätter sig att ett teknikhus placeras vid Långholmen, och framhåller att båtarna på land och i sjön är en del av ett kulturarv Stockholm bör vara stolt över. Förslaget är att i stället planera för teknikhuset i parken mitt emot.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Yttrande 2.3.130

Yttrande:

Avsändaren beskriver tidigare stadsomvandlingar som exempel på förstörelse av stadens skönhet. Det uttrycks oro över att planerna att placera ett teknikhus vid Heleneborgs Båtklubb på Långholmen fortsätter. Avsändaren menar att det går att tänka om. Det uppmanas att värna om historiska värden.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Yttrande 2.3.131

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot det planerade byggprojektet på Långholmen och framhåller vikten av att bevara Stockholms grönområden. Det påpekas att man i övriga Europa skapar nya gröna ytor, och att kommande generationer bör tas i beaktande. Planerna beskrivs som ett övergrepp på staden.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Regionen har valt den plats som innebär minst påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Teknikbyggnaden medför ett mindre intrång i en tråd- och buskridå med naturvärde, vilket bedöms ha små negativa konsekvenser. Tillgängligheten till Långholmens grönområden kommer inte att minska eller omöjliggöras. Under så väl byggtid som driftskede kommer grönområdena fortsätta vara tillgängliga för rekreation. Vissa rekreati sytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men tillgängligheten till dem bibehålls. Ytorna återställs efter färdigställande. Placeringen bedöms inte ge några negativa effekter på rekreati sv rden under drifttiden.

Yttrande 2.3.132

Yttrande:

Avsändaren riktar kritik mot de styrande partierna, som enligt yttrandet säger sig värna miljön men samtidigt ignorerar den historiska och gröna närmiljön på västra Södermalm. Avsändaren uttrycker misstro mot beslutsfattarna.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bed mats som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.133

Yttrande:

Avsändaren ifrågasätter politikernas agerande och menar att Stockholm, borde öppnas upp sjövägen i stället för att stängas. Det framhålls att båtklubben bidrar till ett levande och vackert Stockholm, och att nedläggningen vore negativt.

Regionens kommentar:

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två  r tidigast  r 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtytor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.134

Yttrande:

Avsändaren anser att planeringen av teknikbyggnaden på Heleneborgs Båtklubbs vinterplats visar bristande hänsyn till stadens kulturmiljö. Trots alternativa förslag från klubben och andra remissinstanser ignoreras dessa, vilket hotar verksamheten och skadar det flytande kulturarvet.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet.

Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtytor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.135

Yttrande:

Avsändaren anser att ett teknikhus på Långholmen hotar Heleneborgs Båtklubbs verksamhet och inskränker möjligheten att bevara träbåtskulturen. Det framhålls att platsen är unik och att beslutet riskerar att förstöra en av Stockholms vackraste miljöer. Ett alternativ föreslås vid Västerbron, vid Lorentsbergsgatan/Nobels hus.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Detta eftersom teknikbyggnaden behöver placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm, för att uppfylla tunnelbanans funktionskrav. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler och verkstäder påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.136

Yttrande:

Avsändaren uttrycker oro över att träbåtshamnen i Långholmskanalen hotas av tunnelbaneutbyggnaden.

Regionens kommentar:

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtytor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.137

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot byggplanerna på Långholmen och framhåller platsens kulturella värde. Det antyds att den som föreslår byggnationen saknar förståelse för platsens betydelse för lokalbefolkningen.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen.

Yttrande 2.3.138

Yttrande:

Avsändaren reagerar starkt mot planerna att förändra Pårsundet, som beskrivs som en av få genuina miljöer i Stockholm som förstörs.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Regionen har valt den plats som innebär minst påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.139

Yttrande:

Avsändaren invänder kraftigt mot byggplanerna på Långholmen. Pårsundet beskrivs som ett nav för svensk tr b tskultur, med båtar konstruerade av namnkunniga båtbyggare. Det framhålls att kunskap överförs mellan generationer, vilket avsändaren menar g r förlorad, och att platsen är både vacker och viktig för Stockholms gröna miljöer. Avsändaren menar att området borde klassas som riksintresse.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövårderna vid Långholmen och Pårsundet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet.

Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Området ligger inom ett riksintresse för kulturmiljövård, men påverkan på kulturmiljövårderna bedöms som lokal och liten, förutsatt att gestaltningen sker med hänsyn till platsens karaktär.

Tillgängligheten till Långholmens grönområden kommer inte att minska eller omöjliggöras. Under så väl byggtid som driftskede kommer grönområdena fortsätta vara tillgängliga för rekreation.

Under ett till två  r av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.140

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot planerna att bygga på Långholmen, en miljö som beskrivs som värdefull, vacker och viktig för flanörer, båtägare och motionärer. Det uttrycks att detta kommer att förstöras med bygget. Avsändaren uppmanar till att tänka om.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Långholmen och Pålundet bevaras som helhet. Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men tillgängligheten till dem bibehålls. Ytorna återställs efter färdigställande. Placeringen bedöms inte ge några negativa effekter på rekreationsvärden under drifttiden. Regionen har valt den plats som innebär minst påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet.

Yttrande 2.3.141

Yttrande:

Avsändaren motsätter sig ett så stort ingrepp i en känslig miljö. Beslutet beskrivs som respektlöst.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pålundet bevaras som helhet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.142

Yttrande:

Avsändaren hoppas att Pålundet bevaras i sin nuvarande form. Träbåtarna och miljön beskrivs som världsunik och glädjande för både närboende och turister.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pålundet bevaras som helhet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pålundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.143

Yttrande:

Avsändaren varnar för att sociala och kulturella värden riskerar att raseras om träbåtshamnen på Långholmen försvinner. Det beskrivs som ett vägval mellan att bygga vidare eller riva ner viktiga gemenskaper.

Regionens kommentar:

Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.144

Yttrande:

Avsändaren uttrycker att det vore mycket synd om båtklubben inte kan fortsätta sin verksamhet i nuvarande omfattning.

Regionens kommentar:

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.145

Yttrande:

Avsändaren beskriver det som sorgligt att Region Stockholm inte värnar Heleneborgs Båtklubbs yta, som redan är begränsad. Det framhålls att träbåtar är få men förgyller staden för både invånare och turister, och att dessa marina guldkorn borde tas till vara.

Regionens kommentar:

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.146

Yttrande:

Avsändaren anser att förslaget att ta bort båtverksamheten på Långholmen är extremt inkompetent. Verksamheten har varit uppskattad under lång tid och utgör ett betydande kulturhistoriskt arv som bör bevaras.

Regionens kommentar:

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtyr, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.147

Yttrande:

Avsändaren uttrycker förskräckelse över att Region Stockholm försöker lägga ner den kulturhistoriska värdefulla fritidsbåtskulturen på Långholmen. Det föreslås att teknikhuset i stället placeras på Södermalm.

Regionens kommentar:

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtyr, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.148

Yttrande:

Avsändaren invänder mot planerna på ett teknikhus på Långholmen och framhåller platsens kulturhistoriska värde samt dess betydelse som rekreationsområde. Det uttrycks att teknikhuset bör placeras någon annanstans.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men tillgängligheten till dem bibehålls. Ytorna återställs efter färdigställande. Placeringen bedöms inte ge några negativa effekter på rekreationsvärden under drifttiden. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.149

Yttrande:

Avsändaren vädjar till beslutsfattarna att inte placera teknikhuset på Långholmen. Långholmen och Påsundet beskrivs som oersättliga oaser i innerstaden som bör bevaras.

Regionens kommentar:

Långholmen och Påsundet bevaras som helhet. Tillgängligheten till Långholmens grönområden kommer inte att minska eller omöjliggöras. Under så väl byggtid som driftskede kommer grönområdena fortsätta vara tillgängliga för rekreation. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.150

Yttrande:

Avsändaren motsätter sig byggandet av ett teknikhus på Långholmen och menar att det skulle orsaka irreparabel skada på kulturmiljön i onödan.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Påsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Yttrande 2.3.151

Yttrande:

Avsändaren uppmanar till att inte förstöra Långholmen och Långholmskanalen. Det framhålls att kulturskatter från 1900-talet bör bevaras för framtida generationer.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Regionen har valt den plats som innebär minst påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Yttrande 2.3.152

Yttrande:

Avsändaren bjuder in beslutsfattare till Heleneborgs Båtklubb för att visa varför platsen är ett världsunikt kulturarv som bör bevaras, och för att förklara vikten av att verksamheten får fortsätta just där.

Regionens kommentar:

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtyr, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.153

Yttrande:

Avsändaren anser att planen är förkastlig och uppmanar till att tänka om och fatta ett nytt beslut.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet.

Yttrande 2.3.154

Yttrande:

Avsändaren framhåller att planerna på teknikhus på Långholmen visar bristande hänsyn till kulturmiljön, särskilt det flytande kulturarvet i form av Heleneborgs Båtklubbs träbåtar. Det varnas för att byggperioden och den permanenta påverkan hotar klubbens framtid. Ett tapp på båtplatser och medlemmar kan leda till att klubben tvingas ersätta träbåtsägare med mer välbeställda ägare av moderna båtar, vilket skulle förstöra klubbens syfte. Avsändaren uppmanar till att hitta en annan placering för teknikbyggnaden.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtyr, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras. Regioner kontaktar berörda verksamheter i god tid inför arbetena för en dialog och anpassar produktionen så långt det är rimligt för att begränsa påverkan.

Yttrande 2.3.155

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot teknikhuset på Långholmen och menar att det skulle förstöra en miljö som är mycket viktig för stockholmare.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Regioner bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.156

Yttrande:

Avsändaren uttrycker starkt motstånd mot teknikhuset på Långholmen, som beskrivs som en unik plats med vild natur, historiska byggnader och aktiva båtklubbar. Det framhålls att bygget skulle skada miljön och hota Heleneborgs Båtklubbs verksamhet. Alternativa placeringar föreslås på Södermalmssidan av kanalen, med mindre påverkan. Avsändaren hoppas att engagemanget för att bevara Långholmen tas på allvar.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pålundet bevaras som helhet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pålundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.157

Yttrande:

Avsändaren menar att en teknikbas på Långholmen vore förödande för båtlivet och kulturarvet. Det framhålls att platsen riskerar att bli både ful och bullrig, och att båtarna behöver vinterförvaring.

Regionens kommentar:

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pålundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtyr, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Teknikbyggnaden kommer att vara synlig från vissa platser, men gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, den omgivande miljön och kulturmiljön. Regionen strävar efter att minimera bullerstörningar under byggtiden, men vissa arbetsmoment kan tidvis upplevas som störande. Under drift är teknikbyggnaden utformad så att bullernivåerna inte överskrider Naturvårdsverkets riktvärden för buller från industrier.

Yttrande 2.3.158

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot placeringen av teknikhuset på Långholmen och ifrågasätter varför en levande plats ska riskeras.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.159

Yttrande:

Avsändaren uttrycker skam över att politiker planerar att förstöra en värdefull oas i Stockholm och beskriver beslutet som absurt.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.160

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot placeringen av teknikhuset på Långholmen.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet.

Yttrande 2.3.161

Yttrande:

Avsändaren menar att många motsätter sig planerna och ifrågasätter varför ett unikt kulturarv, som saknar motsvarighet i Stockholm eller Europa, ska förstöras. Det uttrycks att en alternativ plats borde gå att hitta.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pålundet bevaras som helhet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Yttrande 2.3.162

Yttrande:

Avsändaren uttrycker förvåning över planerna att bebygga värdefull mark på Långholmen och uppmanar till att undersöka alternativa placeringar för teknikhuset.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pålundet bevaras som helhet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.163

Yttrande:

Avsändaren uppmanar till att stoppa planerna på teknikhuset och att inte förstöra Stockholms vackra innerstad.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pålundet bevaras som helhet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.164

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot placeringen av teknikhuset på Långholmen och varnar för att det hotar Stockholms unika träbåtskultur. Heleneborgs Båtklubb beskrivs som ett flytande utomhusmuseum med stor betydelse. Det framhålls att vinteruppläggningsplatsen har använts sedan tidigt 1900-tal och att verksamheten bör få fortsätta. Avsändaren uppmanar till att bevara kulturarvet och vara stolt över det.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtyr, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.165

Yttrande:

Avsändaren uppmanar till att inte bygga teknikhuset på Långholmen och att hålla området fredat från ytterligare bebyggelse.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.166

Yttrande:

Avsändaren beskriver området vid träbåtsbryggorna på Långholmen som en unik miljö och en grön lunga i staden. Det uttrycks en förhoppning om att platsen får fortsätta vara ett träbåtsparadis som hyllar historiskt hantverk och ett långsamt, arvbevarande Stockholm.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pålundet bevaras som helhet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pålundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.167**Yttrande:**

Avsändaren anser att ett teknikhus på Långholmen vore befängt och obegripligt. Det framhålls att området har historik, grönska och träbåtar som förmedlar kulturvärden, och att platsen borde vara K-märkt. Förslaget jämförs med att bygga på andra ikoniska platser som Skeppsbron eller Skansen. Regionen uppmanas att tänka om.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pålundet bevaras som helhet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Yttrande 2.3.168**Yttrande:**

Avsändaren uttrycker en förhoppning om att teknikhuset inte byggs på Långholmen och att beslutet omprövas.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen.

Yttrande 2.3.169**Yttrande:**

Avsändaren menar att Långholmen inte är en lämplig plats för teknikhuset och uppmanar till att bevara en av Stockholms sista oaser.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.170

Yttrande:

Avsändaren anser att placeringen av teknikbyggnaden på Långholmen är mycket olämplig. Det framhålls att området har stort kulturhistoriskt värde och att Heleneborgs Båtklubb riskerar att påverkas negativt. Alternativa platser har identifierats, och regionen uppmanas att visa större respekt för Långholmens unika värde och ompröva beslutet.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet, endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.171

Yttrande:

Avsändaren framhåller att Långholmens båtliv är ett unikt kulturarv som uppskattas även av internationella gäster. Det uttrycks att platsen måste värnas.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.172

Yttrande:

Avsändaren anser att småbåtshamnen och dess kulturhistoriskt värdefulla båtar bör bevaras, och betonar att det är helheten i miljön som är viktig.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.173

Yttrande:

Avsändaren uppmanar beslutsfattarna att tänka om för alla stockholmare och besökare, och att bevara Långholmen och Pårsundet.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.174

Yttrande:

Avsändaren beskriver Långholmen och Pårsundet som en unik miljö och varnar för att en förstörelse vore en katastrof för hela staden.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om Långholmens höga kultur-, natur- och rekreationsvärden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.175

Yttrande:

Avsändaren anser att planerna på att förstöra Pålsundet och Långholmen är förkastliga. Området beskrivs som viktigt både för rekreation och som kulturarv, för dagens och framtidens stockholmare.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om Långholmens höga kultur-, natur- och rekreationsvärden. Långholmen och Pålsundet bevaras som helhet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men tillgängligheten till dem bibehålls. Ytorna återställs efter färdigställande. Placeringen bedöms inte ge några negativa effekter på rekreationsvärden under drifttiden. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Yttrande 2.3.176

Yttrande:

Avsändaren beskriver Heleneborgs Båtklubb och Pålsundet som en unik miljö med stor betydelse för både medlemmar och förbipasserande. Det varnas för att viktiga platser i staden försvinner snabbt, medan återuppbyggnad tar tid. Avsändaren uppmanar till att använda kreativitet och yrkesskicklighet för att hitta en alternativ lösning som bevarar området.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen och Pålsundet är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pålsundet bevaras som helhet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.177

Yttrande:

Avsändaren uppmanar till att hitta en annan plats för teknikbygget och menar att det vore skadligt för en anrik båtklubb. Regionen uppmanas att agera för invånarnas bästa.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.178**Yttrande:**

Avsändaren protesterar mot placeringen av teknikhuset på Långholmen, som beskrivs som ett unikt grönområde med stort kulturhistoriskt värde. Det varnas för ett oåterkalleligt ingrepp och uppmanas till att utreda andra alternativ.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Teknikbyggnaden medför ett mindre intrång i en träd- och buskridå med naturvärde, vilket bedöms ha små negativa konsekvenser. Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men tillgängligheten till dem bibehålls. Ytorna återställs efter färdigställande. Placeringen bedöms inte ge några negativa effekter på rekreationsvärden under drifttiden.

Yttrande 2.3.179**Yttrande:**

Avsändaren ifrågasätter varför teknikhuset måste placeras på Långholmen. Det uttrycks att detta beslut bör omprövas.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen.

Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.180

Yttrande:

Avsändaren varnar för att exploatering av strandnära områden riskerar att förstöra båtlivet och långvariga verksamheter. Det uttrycks att teknikhusets placering är ett dramatiskt och ogenomtänkt alternativ, och att det är dags att säga stopp för att bevara stadens karaktär.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Uppställningsytan påverkas men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.181

Yttrande:

Avsändaren föreslår att teknikbyggnaden placeras vid Söder Mälarstrand i stället för Långholmen, med hänvisning till att platsen saknar kulturhistoriskt värde och har bättre logistiska förutsättningar. Det framhålls att Långholmsbron är gammal och inte lämpad för tung trafik, och att schaktmassor blir svåra att transportera. Ett alternativ vid Centralvaken nämns också som tekniskt och estetiskt mer lämpligt. Avsändaren uppmanar till en noggrann process för att hitta den bästa långsiktiga lösningen.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Detta eftersom teknikbyggnaden behöver placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm, för att uppfylla tunnelbanans funktionskrav.

Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Utredningar enligt gällande lagstiftning har genomförts och placeringen av teknikbyggnaden bedöms som mest lämplig.

Långholmsbron är klassad BK2 vilket fungerar för Regionens behov avseende transporter.

Yttrande 2.3.182

Yttrande:

Avsändaren föreslår att teknikbyggnaden placeras på Södermalmssidan av Pårsundet, där få vistas. Det framhålls att Långholmen hyser Sveriges största trämotorbåtsklubb och att konsekvenserna av en byggnation där vore oproportionerligt stora.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.183

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot placeringen av teknikhuset på Långholmen och föreslår alternativ mark bortom Långholmsgatan/Västerbron, där byggnaden inte skulle störa båtplatser och vistelse.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Detta eftersom teknikbyggnaden behöver placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm, för att uppfylla tunnelbanans funktionskrav.

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.184

Yttrande:

Avsändaren uppmanar till att bevara träbåtskulturen i närmiljön, även om det innebär kostnader.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Uppställningsytan påverkas men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.185

Yttrande:

Avsändaren beskriver planerna som en skandal och uppmanar till att hitta alternativa platser för teknikhuset för att skydda Långholmens unika miljö.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om Långholmens höga kultur-, natur- och rekreationsvärden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.186

Yttrande:

Avsändaren menar att teknikhuset skulle störa den känsliga miljön på Långholmen och uppmanar till en grundlig utredning för att hitta en bättre plats.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pålsundet bevaras som helhet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.187**Yttrande:**

Avsändaren uttrycker stark kritik mot planeringen och uppmanar till att tänka om och fatta ett mer genomtänkt beslut.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet.

Yttrande 2.3.188**Yttrande:**

Avsändaren beskriver Långholmskanalen som ett levande museum och kulturarv, och varnar för att ett bygge där vore ett oåterkalleligt misstag.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Långholmen och Pålsundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.189**Yttrande:**

Avsändaren uttrycker besvikelse över att invånarnas åsikter inte beaktas och menar att teknikhuset bör placeras på annan plats än vid Pålsundet.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Regionen har tagit emot synpunkter under samråd och granskning, dessa har beaktats men har inte lett till någon förändring i bedömningen av teknikbyggnadens placering.

Yttrande 2.3.190**Yttrande:**

Avsändaren protesterar mot att båtverksamheten hotas av teknikbyggnaden på Heleneborgs Båtklubbs uppläggningsplats. Det framhålls att alternativa platser har föreslagits men avvisats utan tydliga skäl.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtyor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.191**Yttrande:**

Avsändaren protesterar mot placeringen av teknikhuset på Långholmen och framhåller att verksamheten där saknar alternativa platser, till skillnad från byggprojektet. Avsändaren uppmanar förvaltningen att se över beslutet och välja en annan plats.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen.

Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Uppställningsytan påverkas men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.192

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot den föreslagna platsen för teknikhuset och menar att andra alternativ finns.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.193

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot att teknikhuset planeras på Heleneborgs Båtklubbs vinterplatser, vilket enligt yttrandet hotar en unik kulturmiljö med träbåtar och riskerar att slå ut hela verksamheten.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet.

Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.194

Yttrande:

Avsändaren uttrycker sorg över att staden inte tar hänsyn till träbåtskulturen på Långholmen. Det framhålls att miljön är unik och inte går att återskapa, och att båtklubbarnas röster bör tas på allvar.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet.

Långholmen och Pålsundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pålsundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet. Regionen har tagit emot synpunkter under samråd och granskning, dessa har beaktats men har inte lett till någon förändring i bedömningen av teknikbyggnadens placering.

Yttrande 2.3.195

Yttrande:

Avsändaren riktar skarp kritik mot de folkvalda för att de inte respekterar folkets vilja att bevara kulturmiljön på Långholmen. Särskilt betonas vikten av att båtklubben får fortsätta sin verksamhet, då den anses vara en viktig del av platsens unika karaktär. Avsändaren protesterar mot byggandet av teknikhuset och uttrycker frustration över att behöva kämpa för att bevara det älskade i staden.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet. Regionen har tagit emot synpunkter under samråd och granskning, vilket ses som en viktig del av den demokratiska processen. Dessa har beaktats men har inte lett till någon förändring i bedömningen av teknikbyggnadens placering. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pålsundet bevaras som helhet.

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pålsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som

etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.196

Yttrande:

Avsändaren uttrycker stark kritik mot planerna vid Pårsundet på Långholmen och beskriver dem som ogenomtänkta. Avsändaren ifrågasätter de ansvarigas omdöme och hänsyn till allmänhetens vilja, och uppmanar till eftertanke och omprövning.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Regionen har tagit emot synpunkter under samråd och granskning, dessa har beaktats men har inte lett till någon förändring i bedömningen av teknikbyggnadens placering.

Yttrande 2.3.197

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot planerna att ta bort båthamnen och uppmanar till att rädda Långholmen för att bevara Stockholms vattenkaraktär.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.198

Yttrande:

Avsändaren uttrycker stark oro över att ny teknik prioriteras framför det världsunika kulturarvet som Heleneborgs båtklubb (HBK) utgör. De gamla träbåtarna, ofta över 100 år

gamla och byggda med traditionell teknik som erkänns av UNESCO, är unika och har vårdats ideellt. Avsändaren menar att placeringen av teknikbyggnaden på Långholmen visar på bristande förståelse för kultur och historia, och att detta är ett uttryck för den statiska naturen hos spårbunden trafik.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtytor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.199

Yttrande:

Avsändaren beskriver sitt engagemang i träbåtskulturen och hur detta bidrar till stadens levande miljö. Personen lyfter fram den positiva responsen från allmänheten och den växande entusiasmen bland yngre medlemmar. Vidare varnas för att borttagandet av vinterplatser kommer att leda till att båtar säljs eller skrotas, vilket hotar generationsväxlingen och stadens kulturarv. Beslutet om teknikbyggnaden ses som ett irreversibelt misstag som påverkar hela stadens historia och identitet.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtytor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.200

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot att Teknikhuset planeras placeras på Långholmen.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.201

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot beslutet att bygga Teknikhuset på Långholmen, och framhåller att platsen används aktivt av båtklubben som bidrar till områdets levande miljö. Enligt avsändaren hotar byggplanerna Stockholms sjöfartsarv och Långholmens karaktär som rekreationsområde.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Tillgängligheten till Långholmens grönområden kommer inte att minska eller omöjliggöras. Under så väl byggtid som driftskede kommer grönområdena fortsätta vara tillgängliga för rekreation.

Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet.

Yttrande 2.3.202

Yttrande:

Avsändaren ifrågasätter varför teknikbyggnaden måste placeras just på Långholmen, ett område som används för att bevara båtar som är en del av Sveriges kulturarv. Avsändarens egen träbåt vinterförvaras på Heleneborgs Båtklubb där nödvändigt restaureringsarbete sker. Placeringen av byggnaden upplevs som oförståelig och tragisk.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pålundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet. Regionen kontakter berörda verksamheter i god tid inför arbetena för en dialog och anpassar produktionen så långt det är rimligt för att begränsa påverkan.

Yttrande 2.3.203**Yttrande:**

Avsändaren uppmanar till att båtklubbarna ska bevaras i sitt ursprungliga skick.

Regionens kommentar:

Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pålundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.204**Yttrande:**

Avsändaren uttrycker frustration över att Stockholm inte tycks kunna utvecklas utan att förstöra kulturminnen, natur och föreningsliv. Enligt avsändaren styrs besluten av prestige snarare än medborgarnas vilja, och trots känslan av att yttrandet inte kommer påverka, skrivs det i hopp om att bevara värden för framtida generationer.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Långholmen och Pålundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Regionen har tagit emot synpunkter under samråd och granskning, dessa har beaktats men har inte lett till någon förändring i bedömningen av teknikbyggnadens placering.

Yttrande 2.3.205

Yttrande:

Avsändaren riktar kritik mot beslutsfattare och påminner om att deras uppdrag är att representera skattebetalarna. Det framförs att beslutet om Långholmen och Pålsundet verkar ha tagits i förväg, utan att invänta tillståndsprocessen. Avsändaren uppmanar till att följa reglerna och sätta medborgarnas önskan före prestige.

Regionens kommentar:

Utredningar enligt gällande lagstiftning har genomförts och placeringen av teknikbyggnaden bedöms som mest lämplig. Järnvägsplanen prövas enligt regelverk innan den kan fastställas. Samråds- och granskningsförfarandet har genomförts enligt gällande lagstiftning. Synpunkter har tagits in och beaktats, men har inte lett till någon förändring i bedömningen av teknikbyggnadens placering.

Yttrande 2.3.206

Yttrande:

Avsändaren anser att placeringen av teknikhuset på parkeringen där k-märkta träbåtar vinterförvaras är ett uttryck för okunskap. Beslutet ses som ett hårt slag mot veteranbåtskulturen, och avsändaren uppmanar till att välja en av de föreslagna alternativa platserna.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pålsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan.

Yttrande 2.3.207

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot byggplanerna för teknikhuset på Långholmen, och framhåller att ön är ett unikt kulturarv och en oersättlig grön oas i Stockholm. Enligt avsändaren bör området bevaras intakt för framtida generationer.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet.

Tillgängligheten till Långholmens grönområden kommer inte att minska eller omöjliggöras. Under så väl byggtid som driftskede kommer grönområdena fortsätta vara tillgängliga för rekreation.

Yttrande 2.3.208

Yttrande:

Avsänder uttrycker ett nej till ett teknikhus på Långholmen.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen.

Yttrande 2.3.209

Yttrande:

Avsändaren motsätter sig placeringen av teknikbyggnaden på Långholmens båtklubbs mark och menar att det finns bättre alternativ som inte förstör kulturmiljön. Med insyn i tunnelbaneprojektet uttrycks kritik mot planeringen och en uppmaning att välja en lösning som är både billigare och mer hänsynsfull.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Yttrande 2.3.210

Yttrande:

Avsändaren framhåller Långholmens betydelse som grönområde för Stockholms invånare och uppmanar till att inte bygga bort denna värdefulla miljö.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pålundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Teknikbyggnaden medför ett mindre intrång i en träd- och buskridå med naturvärde, vilket bedöms ha små negativa konsekvenser. Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men tillgängligheten till dem bibehålls. Ytorna återställs efter färdigställande. Placeringen bedöms inte ge några negativa effekter på rekreationsvärden under drifttiden.

Yttrande 2.3.211

Yttrande:

Avsändaren betonar vikten av att skydda kulturarv och historia, och beskriver Pålundet som en unik plats i Stockholm som ger besökare glädje och sinnesro. En uppmaning riktas till att bevara området.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Placeringen är vald utifrån bedömningen att den medför minsta möjliga påverkan på omgivningen. Långholmen och Pålundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pålundet bevaras som helhet.

Yttrande 2.3.212

Yttrande:

Avsändaren uttrycker förvåning och besvikelse över planerna på ett teknikhus som påverkar träbåtsmiljön i Pålundet. Beslutet ses som en förfulning utan återvändo.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet. Den kommer att vara synlig från vissa platser, men gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, den omgivande miljön och kulturmiljön. Med denna anpassning bedöms de negativa konsekvenserna för stads- och landskapsbilden som små, och uppförandet av byggnaden bedöms inte påverka kulturmiljön som helhet negativt.

Yttrande 2.3.213

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot placeringen av teknikbyggnaden på Heleneborgs båtklubbs mark och menar att inga alternativa platser verkar ha utretts. Beslutet hotar både kulturarvet och det hantverksskunnande som finns kring träbåtar. En uppmaning riktas till att låta sunt förnuft gå före prestige.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Uppställningsytan påverkas men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.214

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot byggandet av Teknikhuset på Långholmen och menar att det förstör områdets unika och vackra miljö.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet.

Yttrande 2.3.215

Yttrande:

Avsändaren kritiserar återkommande beslut att förstöra genuina miljöer och uppmanar till att bevara Långholmen som en plats för båtliv, idrott och rekreation.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Placeringen är vald utifrån bedömningen att den medför minsta möjliga påverkan på omgivningen. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men tillgängligheten till dem bibehålls. Ytorna återställs efter färdigställande. Placeringen bedöms inte ge några negativa effekter på rekreationsvärden under drifttiden.

Yttrande 2.3.216

Yttrande:

Avsändaren uppmanar till att Pårsundet och Långholmen bevaras orört som en oas i Stockholm.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet.

Yttrande 2.3.217

Yttrande:

Avsändaren motsätter sig placeringen av teknikbyggnaden på Långholmen och uppmanar till att omvärdera alternativen längs gula linjen. Det framhålls att Långholmen och Pårsundet har höga kulturvärden och ett aktivt båtliv som bör tas hänsyn till.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Uppställningsytan påverkas men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.218

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot att teknikbyggnaden planeras på HBK:s uppläggningsplats. Avsändaren uppmanar till att placera den på en annan plats än denna, som används aktivt året om.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.219

Yttrande:

Avsändaren framhåller att Heleneborgs båtklubb är av riksintresse och känd för att bevara äldre träbåtar. Det vore enligt avsändaren mycket olyckligt att uppföra ett teknikhus på klubbens område.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Långholmen ligger inom riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården. HBK och dess verksamhet ingår och utgör en del av detta riksintresse, men båtklubben och dess verksamhet

i sig är inte ett riksintresse enligt miljöbalken 3 kap 6§. Mot denna bakgrund har analysen gjorts med fokus på Långholmen och Pårsundet som helhet.

Uppställningsytan påverkas men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Yttrande 2.3.220

Yttrande:

Heleneborgs Båtklubb  r en viktig del av Stockholms maritima kulturhistoria och har länge haft sin plats på Södermalm. Klubben representerar kontinuitet, gemenskap och det småskaliga ideella föreningslivet. Att bevara verksamheten är att värna om kulturarvet, det lokala föreningslivet och sambandet mellan stad och vatten. Avsändaren vädjar till Region Stockholm att skydda klubbens fortsatta existens.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Under ett till två  r av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.221

Yttrande:

Avsändaren ifrågasätter varför idyllen ska förstöras och menar att vissa platser b r lämnas orörda.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.222

Yttrande:

Avsändaren uppmanar till återremittering och föreslår alternativa placeringar för teknikhuset som inte påverkar den unika träbåtskulturen.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Uppställningsytan påverkas men lokaler, verkstäder och båtplatser i Påsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.223

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot byggnation på Långholmen.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.224

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot placeringen av teknikhuset på Långholmen och uppmanar till omprövning.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.225

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot teknikhusets placering på Långholmen, då det skulle inkräkta på båtklubben och annan ideell verksamhet. Alternativa placeringar föreslås.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.226
Yttrande:

Avsändaren anser att planerna för gula linjen bör göras om. När medborgerliga och infrastrukturella intressen kolliderar bör båda tillgodoses, med alternativa lösningar för infrastrukturen. Att förstöra en rik miljö är fel både kort- och långsiktigt.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.227
Yttrande:

Avsändaren uttrycker motstånd mot planerna och betonar platsens stora värde.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.228

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot planerna som hotar miljön på Långholmen och Heleneborgs Båtklubbs verksamhet. Klubben spelar en viktig roll i att bevara Sveriges träbåtsflotta, varav många båtar är k-märkta. Miljön kring Långholmen beskrivs som så värdefull att den borde betraktas som en riksangelägenhet. Avsändaren väddar till beslutsfattare att tänka om och i stället bidra till att bevara denna unika plats och dess samling av kulturhistoriskt viktiga båtar.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pålsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtyr, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Varken verkstäder och lokaler som båtklubben använder påverkas. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.229

Yttrande:

Avsändaren har tidigare skrivit på protestlistan mot teknikhusets placering på Långholmen. Avsändaren beskriver hur placering av teknikbyggnader ofta styrs av faktorer som ekonomi och enkelhet, medan kulturhistoriska värden nedprioriteras. Dessa miljöer betraktas som ovärderliga och kan inte återskapas när de väl har förändrats eller förstörts. Att inte ens överväga en alternativ placering ses som slarvigt. Avsändaren bemöter argumentet att det bara skulle påverka några få båtägare, och understryker att det handlar om ett större perspektiv – nämligen hur Stockholm uppfattas i framtiden. Pålsundet, Långholmen och båtarna där utgör enligt avsändaren ett unikt arv från tidigare generationer, och är något som bör bevaras för framtiden.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

För att minska både markanspråk och visuell påverkan placeras byggnaden delvis under mark. Den kommer att vara synlig från vissa platser, men gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, den omgivande miljön och kulturmiljön. Med denna anpassning bedöms de negativa konsekvenserna för stads- och landskapsbilden som små, och uppförandet av byggnaden bedöms inte påverka kulturmiljön som helhet negativt.

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pålsundet, och när teknikbyggnaden är klar upptar den, inklusive kringtor, cirka fem procent av uppställningsytan. Endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pålsundet bevaras som helhet.

Yttrande 2.3.230

Yttrande:

Avsändaren uttrycker oro om planerna för teknikhuset. Pålsundskanalen beskrivs som en av Stockholms vackraste och mest unika miljöer, med sina träbåtar och sin kulturhistoriska betydelse. Enligt avsändaren är det en plats där både stockholmare och turister stannar för att beundra utsikten och ta bilder. Avsändaren vädjar till beslutsfattarna att se över alternativa placeringar för teknikhuset, och varnar för att det som försvinner inte går att få tillbaka. En förlust av denna miljö vore enligt avsändaren mycket stor för staden.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt, förutsatt att gestaltningen sker med hänsyn till platsens karaktär. Långholmen och Pålsundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.231

Yttrande:

Avsändaren uttrycker oro över att den planerade teknikbyggnaden vid Heleneborgs båtklubb på Långholmen hotar ett unikt kulturarv. Klubben beskrivs som en levande kulturmiljö med träbåtar från tidigt 1900-tal. Personen jämför situationen med rivningsvågen på 1960-talet och varnar för att samma misstag kan upprepas. Trots att alternativa placeringar har föreslagits, uppfattas Regionens som låst vid nuvarande förslag.

Avsändaren uppmanar till en ny kulturmiljöutredning, att andra placeringar utvärderas, och att kulturhistoriska institutioner involveras innan beslut fattas.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Utredningar enligt gällande lagstiftning har genomförts och placeringen av teknikbyggnaden bedöms som mest lämplig. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Regionens bedömning är att platsvalet grundar sig på ett framtaget underlag som bedöms vara tillräckligt för att motivera den valda lokaliseringen. Synpunkter och kompletterande information har tagits in och beaktats inom samråds- och granskningsförfarandet, vilket är en viktig del av den lagstadgade processen. Detta har inte föranlett någon ändring i bedömningen av teknikbyggnadens placering.

Yttrande 2.3.232

Yttrande:

Avsändaren uttrycker oro över planerna på en teknikbyggnad vid Pålsundet och beskriver platsen som en unik och levande miljö med natur, båtliv och kulturhistoria. Enligt avsändaren vore ett tekniskt ingrepp här oåterkalleligt och uppmanar till att hitta en alternativ plats som inte hotar området. Det framhålls att kollektivtrafik kan byggas ut utan att livskvalitet och kulturmiljö går förlorade.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Långholmen och Pålsundet bevaras som helhet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pålsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.233

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot planerat teknikhus på Långholmen och framhåller att vistelsezoner som denna bör bevaras tillsammans med det kulturarv som hör till platsen.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.234**Yttrande:**

Avsändaren uppmanar till att planering och beslut om förändringar på Långholmen och Pårsundet stoppas omgående. Det betonas att dessa miljöer är en viktig del av Stockholm och inte kan återskapas, och uppmanar till att använda alternativa placeringar för teknikbyggnaden.

Regionens kommentar:

Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.235**Yttrande:**

Avsändaren riktar protest mot Region Stockholms planer att placera en teknikbyggnad på Heleneborgs varvsområde. Det framhålls att detta skulle inskränka människors fritidsmöjligheter och innebära ett intrång i Långholmens känsliga kulturmiljö. Avsändaren kritiserar bristande hänsyn till människors behov och konsekvenserna.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka

fem procent av uppställningsytan. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.236

Yttrande:

Avsändaren uppmanar till att tänka om och bevara platsen så fantastisk som den  r.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen  r ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet.

Yttrande 2.3.237

Yttrande:

Avsändaren uttrycker oro över planerna på en teknikbyggnad vid Pårsundet och beskriver platsen som en unik och levande mil  med natur, båtliv och kulturhistoria. Att bygga här vore ett oåterkalleligt ingrepp, och avsändaren uppmanar till att välja en alternativ plats som inte hotar området. Det framhålls att kollektivtrafik kan byggas ut utan att livskvalitet och kulturmil  g r förlorade.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen  r ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.238

Yttrande:

Avsändaren kritiserar byggnadsivern som enligt personen hotar Stockholms gröna och kulturella mil er. Långholmen och Pårsundet b r skyddas för framtida generationer. Ett

teknikhus bör placeras någon annanstans. Avsändaren varnar för att upprepa misstag från tidigare stadsplanering, som anses ha skadat stadens själ.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.239

Yttrande:

Avsändaren framhåller att Långholmen är en känslig och kulturhistoriskt viktig miljö som inte kan återskapas om den förstörs. Infrastruktur behövs, men andra alternativ bör provas. En vädjan görs om att ompröva beslutet innan det är för sent.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.240

Yttrande:

Avsändaren betonar Långholmens betydelse för Stockholms kulturhistoria och varnar för att miljön inte går att återställa om den förstörs. Infrastruktur är viktigt, men andra lösningar bör övervägas. En uppmaning görs att tänka om i tid.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera

alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.241

Yttrande:

Avsändaren protesterar kraftfullt mot placeringen av teknikhuset på Långholmen och beskriver det som ett angrepp på den maritima kulturen och stadsbilden. Beslutet uppfattas som okänsligt och skamligt, särskilt då andra alternativ finns.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Teknikbyggnaden gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, med denna anpassning bedöms de negativa konsekvenserna för stads- och landskapsbilden som små.

Yttrande 2.3.242

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot planerna på en teknikbyggnad vid Heleneborgs båtklubb och beskriver Långholmen som en oas och känslig kulturmiljö. Träbåtarna och klubbens ideella verksamhet ses som viktiga delar av stadens kulturarv. Ett bygge här vore ett dråpslag mot båtkulturen, och avsändaren hänvisar till att alternativa platser har föreslagits.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet.

Yttrande 2.3.243

Yttrande:

Avsändaren riktar stark kritik mot placeringen av teknikhuset på Långholmen och beskriver platsen som rumsligt stark, historiskt betydelsefull och rekreativt värdefull. Ett teknikhus skulle innebära ett intrång i en lågmäld miljö som inte passar byggnadens karaktär. Avsändaren uppmanar till att välja en plats där byggnaden bättre passar in.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Teknikbyggnaden gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, den omgivande miljön och kulturmiljön. Med denna anpassning bedöms uppförandet av byggnaden bedöms inte påverka kulturmiljön som helhet negativt.

Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men tillgängligheten till dem bibehålls. Ytorna återställs efter färdigställande. Placeringen bedöms inte ge några negativa effekter på rekreationsvärden under drifttiden.

Yttrande 2.3.244

Yttrande:

Avsändaren anser att placeringen av teknikhuset på Långholmen hotar det maritma kulturarvet. Heleneborgs båtklubb lyfts fram som en internationellt unik verksamhet, vars framtid riskeras om flytt blir aktuell. En uppmaning görs att välja en annan plats.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.245

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot att ett järnvägshus byggs på den föreslagna platsen på Långholmen.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet.

Yttrande 2.3.246**Yttrande:**

Avsändaren uttrycker sorg över planerna som riskerar att förstöra ett stort och viktigt kulturarv samt en turistattraktion, genom att hota Heleneborgs båtklubb. Det ombeds att projektet stoppas.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Uppställningsytan påverkas men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.247**Yttrande:**

Avsändaren uppmanar beslutsfattare att tänka om gällande teknikhusets placering på Långholmen. Det framhålls att teknik bör underordnas stadens själ och invånarnas trivsel. En vädjan görs att undvika att upprepa tidigare misstag och att bevara stadens kulturarv.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet.

Yttrande 2.3.248

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot att Region Stockholm planerar att placera en teknikbyggnad på Heleneborgs båtklubbs vinteruppläggningsplats. Det beskrivs som ett hot mot klubbens framtid, med stor negativ påverkan på den flytande kulturmiljön och ett dråpslag mot båtkulturen i området.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.249

Yttrande:

Avsändaren riktar en stark protest mot beslutet att placera en teknikbyggnad på Heleneborgs båtklubbs vinteruppläggningsplats på Långholmen. Beslutet beskrivs som ett hot mot stadens maritima kulturarv och en unik oas för stockholmarna. Heleneborgs båtklubb lyfts fram som ett av Stockholms starkaste fästen för båtkultur och en levande del av stadens historia. Att offra denna verksamhet för stadens industrialisering betraktas som ett angrepp på kulturmiljön.

Avsändaren påpekar att alternativa platser har föreslagits av båtklubben och andra remissinstanser, men att dessa inte verkar ha beaktats. Utöver kulturvärdena uttrycks oro för säkerheten vid strandlinjen, där MSB nyligen beviljat många miljoner för att stabilisera området på grund av jordskredsrisik. Ett teknikhus med tunga redskap riskerar att underminera detta arbete och äventyra både infrastruktur och närmiljö. Avsändaren uppmanar till att ompröva beslutet och välja en plats som inte hotar kulturmiljön eller säkerheten vid Pårsundet.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Teknikbyggnaden gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, omgivande miljö och kulturmiljövärden. Med denna anpassning bedöms byggnationen inte påverka kulturmiljövärdena negativt i sin helhet.

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtytor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Varken verkstäder och lokaler som båtklubben använder påverkas. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Region Stockholm känner till projektet för förstärkning av strandkanten längs Söder Mälarstrand och ny gång- och cykelbana vid Pårsundet. Teknikbyggnaden ligger på Långholmen där det inte finns några kända risker för skred.

Yttrande 2.3.250

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot placeringen av teknikbyggnaden på Långholmen och menar att det förstör en unik och ömtålig miljö. Även Pårsundet-kanalen och dess kulturhistoriska båtplats påverkas negativt, vilket berör många Södermalmsbor. En uppmaning görs att tänka om.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen och Pårsundet är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Yttrande 2.3.251

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot placeringen av teknikhuset på Långholmen och hänvisar till att Heleneborgs båtklubb och andra remissinstanser har föreslagit alternativa platser. Det framhålls att varvsplanen med träbåtarna är viktig för kulturmiljön i Pårsundet och uppskattad av förbipasserande.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pålsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.252**Yttrande:**

Avsändaren uttrycker motstånd mot tunnelbaneplanerna på Långholmen.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet.

Yttrande 2.3.253**Yttrande:**

Avsändaren uppmanar att inga nya byggnader placeras på hamnplanen eller varvet på Långholmen, då detta hotar den befintliga verksamheten. Träbåtsvarvet och klubbens aktiviteter beskrivs som viktiga för Stockholms kulturarv och attraktivitet. Avsändaren hoppas att de många uppmaningar som inkommit tas på allvar och att alternativa lösningar för gula linjen övervägs.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pålsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet. Synpunkter har tagits in och beaktats, men har inte lett till någon förändring i bedömningen av teknikbyggnadens placering.

Yttrande 2.3.254

Yttrande:

Avsändaren ifrågasätter planerna och ber Regionen att sluta.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.255

Yttrande:

Avsändaren anser att den föreslagna placeringen av teknikhuset för gula linjen är olämplig. Det finns enligt avsändaren bättre alternativ som inte ligger mitt i ett område där många människor förflyttar sig.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.256

Yttrande:

Avsändaren uttrycker oro över att grönområden i Stockholm riskerar att förstöras till följd av politiska beslut. Personen ifrågasätter om staden är på väg att förlora sin gröna karaktär till förmån för ökad bebyggelse.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men tillgängligheten till dem bibehålls. Ytorna återställs efter färdigställande. Placeringen bedöms inte ge några negativa effekter på rekreativsvärden under drifttiden. Placeringen innebär visst intrång i en träd- och buskridå under byggtiden, som återställs. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.257

Yttrande:

Avsändaren är oroad över att bygget av teknikhuset påverkar Heleneborgs båtklubb negativt. Klubben beskrivs som ett kulturminne med historiskt värde. Avsändaren uppmanar till att hitta en alternativ plats för anläggningen som inte stör befintliga verksamheter på Långholmen.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.258

Yttrande:

Avsändaren menar att den planerade byggnationen på Långholmen riskerar att förstöra en unik miljö för all framtid. Personen hänvisar till tidigare projekt som blivit kostsamma och ineffektiva, och uppmanar att detta projekt bör omprövas.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.259

Yttrande:

Avsändaren har under flera år följt stadens planer för området kring Pårsundet och upplever en stor okänslighet från politiker gentemot stadens grönområden. Personen ser Långholmen som en del av ett kulturarv som bör bevaras för framtida generationer. Efter att Pårsundsparken redan skövats, föreslår avsändaren att teknikhuset i stället placeras där,

eftersom området redan är påverkat och cykelbanan inte används i den omfattning som motiverar dess storlek.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.260

Yttrande:

Avsändaren anger att den har varit verksam på Långholmen sedan flera år tillbaka och uttrycker uppskattning för områdets utveckling. Personen reagerar på att projektet inte överväger alternativ placering, trots Långholmens unika miljö och kulturella värden. Avsändaren lyfter fram det lokala engagemanget för att bevara området, inklusive båthanteringen som ett viktigt kulturinslag. Det föreslås att utrymme för stationen borde kunna skapas i samband med tunneldrivningen, även om det innebär högre initiala kostnader. Samtidigt pekar avsändaren på risker med en obehövad byggnad, såsom inbrott, brand, kopparstöld och sabotage. Det uppmanas att värna om Pålundets vyer med dess båtar.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt, förutsatt att gestaltningen sker med hänsyn till platsens karaktär. Endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pålundet bevaras som helhet. Riskerna som omnämns med obehövad byggnad är likvärdiga för de olika alternativen och påverkar därav inte bedömningen.

Att bygga teknikbyggnaden helt under mark kräver större markanspråk, mer schaktarbete och ger större påverkan under både bygg- och driftstiden. Därför har en kombinerad lösning valts med en placering som är delvis under mark.

Yttrande 2.3.261

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot planerna som hotar båtklubbarna på Långholmen. Personen framhåller båtlivets betydelse för Stockholms invånare, både som kultur, rekreation och lärande. Enligt avsändaren bidrar båtlivet till gemenskap och hälsa, och bör vara tillgängligt även för dem som bor i innerstan. Förslaget ses som ett intrång i stadens kultur och riskerar att förstöra somrar för många.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Båtliv och annat friluftsliv bedöms kunna bestå, med viss anpassning under byggtiden. Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.262

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot planerna på att bygga teknikhuset på Långholmen. Personen betonar att Heleneborgs båtklubb, med sina unika träbåtar, är viktig att bevara.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.263

Yttrande:

Avsändaren anser att placeringen av teknikhuset på Långholmen hotar en viktig kulturmiljö och verksamheten med K-märkta träbåtar. Verksamheten kräver en gemensam, dammfri plats och kan inte pausas utan att båtarna skadas och engagemanget förloras. Byggprocessen skulle störa både båtklubben och allmänheten under flera år. Avsändaren föreslår att teknikhuset i stället placeras söder om Pårsundet.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pålundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet. Regionen för dialog med Heleneborgs båtklubb, som arrenderar platsen, och med Stockholms stad, som är markägare, för att försöka hitta andra uppställningsytor åt de båtar som inte ryms under byggskedet den vinter det byggs på platsen.

Yttrande 2.3.264

Yttrande:

Avsändaren protesterar starkt mot planerna på att uppföra ett teknikhus på Långholmen. Enligt avsändaren är området kulturhistoriskt omistligt och bör inte förändras eller förstöras av byggnader som kan placeras på annan plats. Personen uppmanar till att bevara Stockholms orörda miljöer och önskar fortlöpande information om beslut i ärendet.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Långholmen och Pålundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

De som i samband med granskning lämnar synpunkter kommer att underrättas i samband med att fastställelseprövning begärs, och få ta del av alla handlingar som tillförts ärendet efter granskning.

Yttrande 2.3.265

Yttrande:

Avsändaren, tillsammans med många andra, framhåller vikten av att bevara det flytande kulturarvet med träbåtar. Personen menar att vinterverksamheten är avgörande för att båtarna ska kunna bevaras och fungera som ett levande museum, särskilt med tanke på det lärande och kunskapsutbyte som sker under vinterarbetet. Avsändaren hoppas att beslutet omprövas.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.266

Yttrande:

Avsändaren uttrycker oro över att ytterligare delar av det kulturellt och estetiskt värdefulla Stockholm, särskilt Södermalm, riskerar att förstöras genom fortsatt exploatering.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt, förutsatt att gestaltningen sker med hänsyn till platsens karaktär.

Yttrande 2.3.267

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot placeringen av teknikhuset på Långholmen och menar att det hotar en historisk båtklubb och viktiga ideella verksamheter. Långholmen lyfts fram som en unik plats med kulturhistoriskt värde. Avsändaren anser att beslutet verkar ha fattats utan att alla konsekvenser för miljö och föreningsliv beaktats, och uppmanar till att platsen omprövas.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö,

rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.268

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot planerna att bygga ett teknikhus på Långholmen, där HBK-klubbens vinteruppläggningsplats finns. Avsändaren framhåller HBK:s 100-åriga betydelse som social och kulturell grundpelare, och kräver att planerna stoppas i respekt för folkviljan och demokratin.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet. Regionen har tagit emot synpunkter under samråd och granskning, dessa har beaktats men har inte lett till någon förändring i bedömningen av teknikbyggnadens placering.

Yttrande 2.3.269

Yttrande:

Avsändaren uttrycker kritik mot planerna att ta bort Långholmen som rekreationsområde, menar att beslutet bör fattas av stockholmarna själva och understryker sin rätt att få sin röst hörd.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Tillgängligheten till Långholmens grönområden kommer inte att minska eller omöjliggöras. Under så väl byggtid som driftskede kommer grönområdena fortsätta vara tillgängliga för rekreation. Samråds- och granskningsförfarandet har genomförts enligt gällande lagstiftning. Synpunkter har tagits in och beaktats, men har inte lett till någon förändring i bedömningen av teknikbyggnadens placering.

Yttrande 2.3.270

Yttrande:

Avsändaren motsätter sig planerna på att bygga teknikhuset på Långholmen, och menar att projektet hotar ett kulturarv, en unik fritidsverksamhet i innerstaden och en internationellt uppskattad turistattraktion. Planerna ifrågasätts och det uppmanas till att tänka om och välja ett alternativ.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att förutsättningarna för föreningsliv och turism kan bestå även efter att teknikbyggnaden uppförts. Under byggtiden begränsas påverkan genom dialog med berörda och hanterbara anpassningar. Vissa rekreationsytor påverkas tillfälligt, men återställs efter färdigställande. Långholmen och Pålundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.271

Yttrande:

Avsändaren uttrycker stöd att både båtarna och tunnelbanans gula linje behövs, men anser att ett teknikhus på Långholmen inte är en acceptabel lösning. Avsändaren uppmanar ansvariga att tänka om och hitta ett bättre alternativ.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.272

Yttrande:

Avsändaren motsätter sig byggplanerna på Långholmen och beskriver platsen som en av få kvarvarande oaser i Stockholm som är viktig för staden.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Tillgängligheten till Långholmens grönområden kommer inte att minska eller omöjliggöras. Under så väl byggtid som driftskede kommer grönområdena fortsätta vara tillgängliga för rekreation.

Yttrande 2.3.273**Yttrande:**

Avsändaren uppmanar ansvariga att tänka om och inte förstöra en värdefull miljö i innerstaden. Personen uttrycker stark oro över att grönområden, kultur och fritid hotas av betongbyggen, trots att det finns fungerande alternativ. Planerna ses som ett hot mot Stockholms unika karaktär.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet.

Teknikbyggnaden medför ett mindre intrång i en träd- och buskridå med naturvärde, vilket bedöms ha små negativa konsekvenser. Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men tillgängligheten till dem bibehålls. Ytorna återställs efter färdigställande. Placeringen bedöms inte ge några negativa effekter på rekreationsvärden under drifttiden. Regionen bedömer att förutsättningarna för föreningsliv och turism kan bestå även efter att teknikbyggnaden uppförts. Under byggtiden begränsas påverkan genom dialog med berörda och hanterbara anpassningar

Yttrande 2.3.274**Yttrande:**

Avsändaren protesterar mot byggplanerna.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen.

Yttrande 2.3.275

Yttrande:

Avsändaren framhåller vikten av att bevara Långholmen som en unik samlingspunkt för Stockholms fritidshistoriska arv, särskilt med tanke på de välskötta träbåtarna och platsens kulturhistoriska betydelse. Avsändaren menar att det vore fel att låta detta kulturarv försvinna.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pålundet bevaras som helhet. Under ett till två år av byggtiden används cirka 20 procent av uppställningsytan. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pålundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.276

Yttrande:

Avsändaren anser att det vore olyckligt att placera teknikhuset på Långholmen, då det skulle påverka den kvarvarande kulturmiljön negativt. Det uppmanas till att undersöka alternativa platser och betona att utbyggnad av lokaltrafiken inte bör ske på bekostnad av stadens viktigaste kulturmiljöer.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålundet. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Långholmen och Pålundet bevaras som helhet.

Yttrande 2.3.277

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot det planerade bygget på Långholmen och föreslår att området i stället bör K-märkas. Tidigare ingrepp i området nämns som negativt exempel, och uppmaningen är att andra alternativ bör utvärderas.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet.

Yttrande 2.3.278

Yttrande:

Avsändaren ifrågasätter varför teknikhuset måste placeras på Långholmen och menar att det förstör en av de få kvarvarande oaserna i Stockholm. Besökare och boende kommer enligt avsändaren att påverkas negativt av byggnationen.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.279

Yttrande:

Avsändaren uttrycker starkt motstånd mot ombyggnaden av Långholmen och motsätter sig uppförandet av teknikhuset på platsen.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet.

Yttrande 2.3.280

Yttrande:

Avsändaren framhåller Långholmens unika karaktär och motsätter sig tekniska nybyggnationer i området.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet.

Yttrande 2.3.281

Yttrande:

Avsändaren protesterar kraftigt mot ingrepp i Långholmens naturområde och betonar att det är ett av få kvarvarande naturliga områden i Stockholms innerstad. Uppmaningen är att bevara det som finns kvar.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet.

Yttrande 2.3.282

Yttrande:

Avsändaren uttrycker stark oro över bristen på hänsyn till kulturarvet i Pårsundet, särskilt de historiska båtarna. Uttalanden om att endast en liten yta påverkas efter bygget kritiserar. Avsändaren uppmanar till att välja en annan plats för teknikbyggnaden och efterlyser både förnuft och omtanke från regionens sida.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Yttrande 2.3.283

Yttrande:

Avsändaren, som är båtägare, framhåller båtklubben på Långholmen som ett uppskattat kulturarv för både invånare och turister. Det framförs att ett teknikhus borde kunna placeras utan att påverka klubbens uppläggningsplats eller mark för husbilar.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Regionen är medveten om både båtklubbs- och campingverksamhet vid den för teknikbyggnaden valda placeringen. Regionen bedömer att förutsättningarna för föreningsliv och turism kan bestå även efter att teknikbyggnaden uppförts. Under byggtiden begränsas påverkan genom dialog med berörda och hanterbara anpassningar. Vissa rekreationsytor påverkas tillfälligt, men återställs efter färdigställande.

Yttrande 2.3.284

Yttrande:

Avsändaren uppmanar till att undersöka alternativa lösningar och att bevara historiska platser. En jämförelse görs med tidigare förstörelse av Klarakvarteren.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Långholmen och Pålsundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.285

Yttrande:

Avsändaren berättar att resor görs från Oslo till Pålsundet och uttrycker en stark önskan om att de historiska båtarna ska få vara kvar.

Regionens kommentar:

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Varken verkstäder och lokaler som båtklubben använder påverkas. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.286**Yttrande:**

Avsändaren protesterar mot planerna på att uppföra ett teknikhus på Långholmen.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet.

Yttrande 2.3.287**Yttrande:**

Avsändaren ifrågasätter placeringen av teknikhuset mitt i staden och menar att det borde gå att hitta en bättre plats, särskilt eftersom det rör sig om en kontorsbyggnad.

Regionens kommentar:

Placeringen avser en teknikbyggnad. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.288**Yttrande:**

Avsändaren beskriver Långholmen som ett unikt och värdefullt område för både boende och verksamheter, med naturmiljö som erbjuder vila från stadens buller. Det anses olämpligt att placera en anläggning för tunnelbanan där, och en vädjan riktas till politiker att välja en mer lämplig plats på Södermalm.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.289**Yttrande:**

Avsändaren motsätter sig planerna på att bygga ett teknikhus på Långholmen.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet.

Yttrande 2.3.290**Yttrande:**

Avsändaren vädjar om att bevara miljöer som ger människor välmående och påminner om tidigare epoker. Det uttrycks en stark uppmaning att sluta riva ner sådana platser.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pålsundet bevaras som helhet.

Yttrande 2.3.291**Yttrande:**

Avsändaren vädjar om att Långholmen ska bevaras som en historisk och grön plats. Det framhålls att det finns många andra möjliga platser för teknikhuset, men bara ett Långholmen. En gräns för förtätning i innerstaden anses vara nådd, och platsens värde för framtida generationer betonas. Det uppges att det är en vacker oas som måste bevaras.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet.

Yttrande 2.3.292**Yttrande:**

Avsändaren kräver att planerna stoppas och beskriver Långholmen och Pårsundet som en viktig del av Stockholms historia och en av stadens vackraste platser. Det uttrycks stark kritik mot att området riskerar att förstöras för framtida generationer.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet.

Yttrande 2.3.293**Yttrande:**

Avsändaren uttrycker besvikelse över att delar av klubbens vinterplats tas bort utan hänsyn till medlemmarna. Det ifrågasätts om beslutet är förenligt med demokratiska värderingar. Avsändaren varnar för att förlusten av kulturarv kan påverka turismen och därmed stadens ekonomi negativt.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet. Regionen har tagit emot synpunkter under samråd och granskning, dessa har beaktats men har inte lett till någon förändring i bedömningen av teknikbyggnadens placering.

Yttrande 2.3.294

Yttrande:

Avsändaren uttrycker stark frustration över planerna att bygga på Långholmen och beskriver platsen som en av södra Stockholms finaste, med båtar och promenadvägar. Det framförs att området redan har påverkats för mycket och bör lämnas orört.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet. Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men tillgängligheten till dem bibehålls. Ytorna återställs efter färdigställande. Placeringen bedöms inte ge några negativa effekter på rekreationsvärden under drifttiden.

Yttrande 2.3.295

Yttrande:

Avsändaren beskriver Långholmen och Reimersholme som naturnära och gröna områden med lite trafik, och uttrycker en önskan att teknikhuset och tunnelbanebygget inte ska genomföras där.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Tillgängligheten till Långholmens grönområden kommer inte att minska eller omöjliggöras. Under så väl byggtid som driftskede kommer grönområdena fortsätta vara tillgängliga för rekreation.

Yttrande 2.3.296

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot den planerade bebyggelsen och beskriver Långholmen som en viktig oas i en stad som upplevs som alltmer trång och otrygg.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet.

Yttrande 2.3.297**Yttrande:**

Avsändaren uppmanar till att släppa prestigen och menar att det är fullt möjligt att bygga teknikhuset på annan plats. Ett klokt beslut skulle enligt avsändaren bli ihåtkommet positivt.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.298**Yttrande:**

Avsändaren uppmanar till eftertanke och betonar vikten av att värna om det historiska i Stockholm. Långholmen bör enligt avsändaren bevaras i nuvarande skick.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet.

Yttrande 2.3.299**Yttrande:**

Avsändaren framhåller Långholmen som en viktig kulturmiljö i centrala Stockholm, där de gamla träbåtarna utgör en central del. Det betonas att båtarna behöver plats året runt och att området bör bevaras.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pålundet bevaras som helhet. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pålundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Yttrande 2.3.300
Yttrande:

Avsändaren beskriver det som olyckligt att teknikhuset planeras på Långholmen och betonar vikten av att bevara den historiska miljön och träbåtskulturen som finns där.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pålundet bevaras som helhet. När teknikbyggnaden är klar upptar den cirka fem procent av uppställningsytan. Lokaler, verkstäder och båtplatser i Pålundet påverkas inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Yttrande 2.3.301
Yttrande:

Avsändaren anser att en större teknikbyggnad på Långholmen hotar en unik kulturmiljö, båtliv, djurliv samt påverkar både arbetande och passerande människor negativt – inklusive stockholmare och turister.

Enligt avsändaren finns alternativa platser för byggnaden, vilket tidigare har påpekats av flera instanser. Avsändaren framhåller att Stockholms stad bör värna om kulturmiljöer som Långholmen, särskilt Heleneborgs båtklubb och Pålssundet, som enligt avsändaren är en viktig turistattraktion och en uppskattad del av stadens centrala stadsbild.

Avsändaren betonar att många arbetar hårt för att bevara platsens karaktär, och att båtlivet är ett signum för Stockholm som flytande stad.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Teknikbyggnaden gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, med denna anpassning bedöms de negativa konsekvenserna för stads- och landskapsbilden som små. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pålsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.302

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot den planerade placeringen av teknikhuset på Långholmen. Enligt avsändaren förstör detta förutsättningarna för båtlivet och båtkulturen, som ses som ett unikt kulturarv och en viktig plats för rörligt friluftsliv i staden.

Avsändaren uppmanar att Långholmen och Pålsundet lämnas orörda, och att teknikhuset i stället placeras på någon av de alternativa platser som föreslagits i tidigare remissyttranden.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pålsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtyr, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Varken verkstäder och lokaler som båtklubben använder påverkas. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.303

Yttrande:

Avsändaren anser att en större teknikbyggnad på Långholmen hotar en unik kulturmiljö, båtliv, djurliv och påverkar både arbetande och passerande människor negativt – inklusive stockholmare och turister.

Enligt avsändaren finns andra möjliga placeringar, vilket har lyfts av flera instanser. Avsändaren framhåller särskilt Heleneborgs båtklubb och Pålsundet som viktiga kulturmiljöer och turistmål i centrala Stockholm, och betonar att båtlivet är ett signum för stadens identitet.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pålundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.304

Yttrande:

Avsändaren uttrycker tydligt motstånd mot den föreslagna placeringen av ett teknikhus på Långholmen, vid området som idag används för husbilsparkering och Heleneborgs Båtklubbss vinterförvaring. Enligt avsändaren skulle detta påverka friluftsliv och tillgänglighet negativt, då platsen används året runt av allmänheten, och det strider mot Långholmens karaktär som rekreativt grönområde.

Avsändaren framhåller att Heleneborgs Båtklubb är en ideell förening med kulturell betydelse, vars verksamhet riskerar att hotas om vinterförvaringen påverkas. Vidare menar avsändaren att husbilsparkeringen är en viktig resurs för turister, och att dess förlust skulle minska Stockholms attraktionskraft.

Eftersom området bedöms som känsligt ur natur- och kulturmiljösynpunkt, anser avsändaren att en teknikbyggnad här vore ett olämpligt ingrepp. Alternativa placeringar bör därför undersökas. Avsändaren uppmanar beslutsfattare att säkerställa fortsatt plats för båtklubbens vinterförvaring, bevara husbilsparkeringen och utreda andra möjliga placeringar för teknikhuset.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet.

Regionen är medveten om både båtklubbss- och campingverksamhet vid den för teknikbyggnaden valda placeringen. Regionen bedömer att förutsättningarna för föreningsliv och turism kan bestå även efter att teknikbyggnaden uppförts. Under byggtiden begränsas påverkan genom dialog med berörda och hanterbara anpassningar. Vissa rekreationsytor påverkas tillfälligt, men återställs efter färdigställande. Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pålundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringytor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Varken

verkstäder och lokaler som båtklubben använder påverkas. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.305

Yttrande:

Avsändaren uttrycker att inget teknikhus ska läggas på Långholmen.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet.

Yttrande 2.3.306

Yttrande:

Avsändaren uppmanar till att värna den unika miljön kring Långholmen och Pålsundet. Enligt avsändaren bör utbyggnaden av tunnelbanan inte tillåtas påverka ön och vattenmiljön negativt.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Långholmen och Pålsundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.307

Yttrande:

Avsändaren uttrycker att Långholmens båtliv under de senaste 50 åren har bidragit till Stockholms charm, både genom aktiviteter och miljö. Enligt avsändaren kommer framtida generationer inte att uppskatta ett teknikhus på platsen, och därför bör det byggas någon annanstans för att bevara upplevelsen för framtida stockholmare och besökare.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö,

rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.308

Yttrande:

Avsändaren anser att Pårsundet är en levande del av staden och att båtlivet där imponerar på besökare. Enligt avsändaren bör området inte förstöras, och detta gäller även Heleneborgs Båtklubb.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet.

Yttrande 2.3.309

Yttrande:

Avsändaren beskriver kanalen vid Långholmen, med sina gamla träbåtar, som en unik och vacker plats som uppskattas av både stockholmare och turister. Enligt avsändaren bör sådana miljöer tas om hand, och eftersom teknikhuset kan placeras på annan plats bör det också göras.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm.

Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.310

Yttrande:

Avsändaren uppmanar till eftertanke och menar att båtmiljön på Långholmen är en bärare av kulturarv som bör bevaras.

Regionens kommentar:

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtyr, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Varken verkstäder och lokaler som båtklubben använder påverkas. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.311
Yttrande:

Avsändaren anser att det är en dåligt planerad idé att bygga ett teknikhus av stor dimension på en plats med högt kulturellt och historiskt värde. Enligt avsändaren är det tragiskt att viktiga miljöer i staden behandlas ovarsamt, och uppmanar till att låta huvudstaden behålla sin särart med öar och möten mellan land och vatten.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. För att minska både markanspråk och visuell påverkan placeras byggnaden delvis under mark. Den kommer att vara synlig från vissa platser, men gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, den omgivande miljön och kulturmiljön. Med denna anpassning bedöms de negativa konsekvenserna för stads- och landskapsbilden som små, och uppförandet av byggnaden bedöms inte påverka kulturmiljön som helhet negativt.

Yttrande 2.3.312
Yttrande:

Avsändaren framhåller att Pårsundet är en unik miljö som kräver både vattenyta och uppställningsplatser för båtar. Enligt avsändaren tillhör platsen det immateriella och kulturella världsarvet, och är unik i att vanliga människor tillsammans driver en båtklubb som bevarar kunskap om gamla träbåtar.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler,

verkstäder och båtplatser i Pårsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.313

Yttrande:

Avsändaren anser att träbåtarna i Pårsundet är en viktig del av Stockholms kulturarv, uppskattade av både båtägare och allmänhet. Enligt avsändaren förekommer båtarna ofta i turistreklam för Stockholm, och det är tveksamt om ett teknikhus skulle ha samma attraktionskraft. Avsändaren uppmanar till att placera teknikhuset på annan plats och bevara kulturarvet.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Regionen bedömer att förutsättningarna för föreningsliv och turism kan bestå även efter att teknikbyggnaden uppförts. Under byggtiden begränsas påverkan genom dialog med berörda och hanterbara anpassningar. Vissa rekreationsytor påverkas tillfälligt, men återställs efter färdigställande. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm.

Yttrande 2.3.314

Yttrande:

Avsändaren uttrycker att det är en kulturgärning att båtarna i Långholmssundet får finnas kvar.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.315

Yttrande:

Avsändaren motsätter sig starkt att kanalen med klassiska båtar förstörs genom byggnation av ett teknikhus. Enligt avsändaren är platsen värd att bevaras och teknikhuset bör byggas någon annanstans.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pålsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm.

Yttrande 2.3.316

Yttrande:

Avsändarna protesterar mot att ett teknikhus byggs på Långholmen, där båtar från Heleneborgs Båtklubb vinterförvaras. De framhåller att majoriteten av båtarna är träbåtar med kulturhistoriskt värde, uppskattade av både medborgare och besökare. Enligt avsändarna finns alternativa placeringar för teknikhuset, och de menar att Långholmen som parkområde inte bör belastas med nybyggnation.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm.

Regionen bedömer att förutsättningarna för båtliv och turism kan bestå även efter att teknikbyggnaden uppförts. Regionen för dialog med Heleneborgs båtklubb, som arrenderar platsen, och med Stockholms stad, som är markägare, för att försöka hitta andra uppställningsytor åt de båtar som inte ryms under byggskedet den vinter det byggs på platsen. Vissa rekreationsytor påverkas tillfälligt, men återställs efter färdigställande. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pålsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.317

Yttrande:

Avsändaren anser att det är olyckligt att förstöra den historiska miljön på Långholmen med ett teknikhus. Enligt avsändaren är det viktigt att bevara träbåtskulturen och den omgivande miljön.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Teknikbyggnaden gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, omgivande miljö och kulturmiljövärden. Med denna anpassning bedöms byggnationen inte påverka kulturmiljövärdena negativt i sin helhet. Båtliv och annat friluftsliv bedöms kunna bestå, med viss anpassning under byggtiden.

Yttrande 2.3.318

Yttrande:

Avsändaren, tillsammans med andra boende och verksamma i området, framför starka invändningar mot placeringen av ett teknikhus på eller vid Långholmen och Heleneborgs båtklubb varvsplan. Enligt avsändaren är området en känslig kultur- och naturmiljö, där ett teknikhus skulle innebära ett permanent intrång. Avsändaren menar att varvsplanen är viktig för småskalig båtkultur och att verksamheten där hotas. Det framhålls att det finns alternativa placeringar med mindre negativ påverkan, och att processen hittills präglats av bristande dialog. Avsändaren uppmanar till att avstå från placeringen, utreda alternativ och involvera lokala aktörer.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet.

Regionen har under samrådsprocessen löpande bjudit in till dialog och informerat om planerna för att samla in synpunkter från närområdet och berörda. Det är en viktig del av den lagstadgade planprocessen och ett sätt att få in synpunkter och kompletterande information. Regionen har också fört dialog med Heleneborgs båtklubb och tagit emot synpunkter den vägen. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.319

Yttrande:

Avsändaren anser att Långholmen är en av få platser i Stockholm som är bevarade från stadens expansion, och beskriver den som en uppskattad utflyktsplats. Enligt avsändaren skulle omätbara värden gå förlorade om tunnelbanan byggs där. Avsändaren hänvisar till almstriden som ett historiskt exempel på motstånd mot liknande ingrepp, och uppmanar till att inte bygga tunnelbana på Långholmen.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Tillgängligheten till Långholmens grönområden kommer inte att minska eller omöjliggöras. Under så väl byggtid som driftskede kommer grönområdena fortsätta vara tillgängliga för rekreation.

Yttrande 2.3.320

Yttrande:

Avsändaren uppmanar till att inte förstöra stadens skönhet och att låta Pårsundet vara orört.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet.

Yttrande 2.3.321

Yttrande:

Avsändaren anser att lokalbefolkning och turister föredrar ett levande kulturliv framför könlös bebyggelse som kontorskomplex och teknikbyggnader. Enligt avsändaren bör möjligheten till båtliv i innerstaden bevaras. Avsändaren menar att det är kortsiktigt att placera ny bebyggelse på attraktiva platser där människor redan är verksamma, och uppmanar till att nya behov anpassas efter verkligheten.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Teknikbyggnaden gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, med denna anpassning bedöms de negativa konsekvenserna för stads- och landskapsbilden som små.

Yttrande 2.3.322

Yttrande:

Avsändaren, som beskriver sig som en flitig kollektivtrafikanvändare, uttrycker att det är obegripligt att en större byggnad för tunnelbanan planeras på Långholmen – ett område som enligt avsändaren är unikt, välbesökt och en av stadens gröna lungor. Avsändaren framhåller att konsekvenserna för miljön, djurlivet och båtklubben är oöverskådliga, och att information om projektet varit bristfällig. Regionen uppmanas att tänka om och välja en mer lämplig plats, samt att skydda stadens marina miljö och gröna områden.

Regionens kommentar:

Regionen lyssnar på allmänheten genom samråd som genomförs enligt gällande lagstiftning, där även utredningar genomförts för placering av teknikbyggnaden. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Placeringen är vald utifrån bedömningen att den medför minsta möjliga påverkan på omgivningen. Regionen bedömer att förutsättningarna för båtliv och turism kan bestå även efter att teknikbyggnaden uppförts. Under byggtiden begränsas påverkan genom dialog med berörda och hanterbara anpassningar. Vissa rekreationsytor påverkas tillfälligt, men återställs efter färdigställande. Placeringen innebär visst intrång i träd- och buskridån, som också återställs. Teknikbyggnaden bedöms inte påverka rekreationsvärden negativt under drifttiden.

Yttrande 2.3.323

Yttrande:

Avsändaren beskriver Långholmen som en unik grön oas i Stockholm, uppskattad för vila, motion och rekreation. Enligt avsändaren är platsen även visuellt vacker och bör inte bebyggas. Avsändaren hänvisar till almstriden som ett historiskt exempel på bevarad stadsmiljö, och menar att när grönområden väl börjar naggas i kanten är det svårt att stoppa utvecklingen. Avsändaren framhåller också vikten av att bevara träd för att möta klimatförändringar, och uppmanar till att inte bygga på Långholmen.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Tillgängligheten till Långholmens grönområden kommer inte att minska eller omöjliggöras. Vissa rekreationsytor påverkas tillfälligt under byggtiden, men återställs efteråt. Placeringen innebär visst intrång i träd- och buskridån, som också återställs. Teknikbyggnaden bedöms inte påverka rekreationsvärden negativt under drifttiden. Under så väl byggtid som driftskede kommer grönområdena fortsätta vara tillgängliga för rekreation.

Yttrande 2.3.324

Yttrande:

Avsändaren uttrycker att Långholmen och dess omgivning är en plats som bör skyddas och bevaras för framtida generationer. Enligt avsändaren har platsen ett personligt värde och uppskattas för sina båtar och miljö. Avsändaren hoppas att planerna ändras så att området förblir orört.

Regionens kommentar:

Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men återställs efter färdigställande. Placeringen bedöms inte ge några negativa effekter på rekreationsvärden under drifttiden.

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pålundet. Under byggtiden (en till två säsonger tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringytor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Varken verkstäder och lokaler som båtklubben använder påverkas. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.325

Yttrande:

Avsändaren invänder starkt mot att miljön på Långholmen förändras genom placeringen av ett teknikhus. Enligt avsändaren är området bevaransvärt och kulturhistoriskt viktigt, och en alternativ placering bör vara möjlig. Avsändaren framhåller att många människor värdesätter miljön på och kring Långholmen, och att den föreslagna förändringen är oacceptabel.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i

sin helhet påverkas negativt. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.326

Yttrande:

Avsändaren anser att placeringen av teknikhuset hotar ett svenskt kulturarv i form av en anrik båtklubb, där även unga medlemmar är aktiva. Enligt avsändaren är sammanhållningen viktig för att föra vidare kunskap om träbåtar, och en splittring av verksamheten skulle försvåra detta.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att förutsättningarna för båtliv kan bestå även efter att teknikbyggnaden uppförts. Under byggtiden begränsas påverkan genom dialog med berörda och hanterbara anpassningar. Vissa rekreationsytor påverkas tillfälligt, men återställs efter färdigställande.

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtytor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Varken verkstäder och lokaler som båtklubben använder påverkas. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.327

Yttrande:

Avsändaren uttrycker att teknikhuset inte bör placeras på Långholmen, som enligt avsändaren är en miljö värd att bevara som den är.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen.

Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Vissa rekreationsytor påverkas tillfälligt under byggtiden, men återställs efteråt. Placeringen innebär visst intrång i träd- och buskridån, som också återställs. Teknikbyggnaden bedöms inte påverka rekreationsvärden negativt under drifttiden.

Yttrande 2.3.328

Yttrande:

Avsändaren beskriver Långholmen som ett unikt och orört stycke natur och kultur i Stockholm, och uppmanar till att inte låta detta gå förlorat genom nybyggnation. Enligt avsändaren finns tekniskt möjliga alternativ. Det hänvisas till politiska beslut från 1980-talet om att bevara Långholmen som en grön lunga, och avsändaren uppmanar till att följa den linjen.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm.

Regionen har ett mycket tätt samarbete med Stockholms stad, där dess representanter löpande har delgetts information om Regionens arbete. Planprocessen ingår i en lagstadgad process, där Regionen kontinuerligt delger och tar emot information för att sedan analysera och, när det är lämpligt, arbeta in synpunkter från till exempel Stockholms stad och andra intressenter.

Yttrande 2.3.329

Yttrande:

Avsändaren uppmanar till att inte förstöra den genuina miljön på Långholmen. Enligt avsändaren bör sådana miljöer bevaras för framtida generationer, och inte förstöras genom kortsiktiga beslut.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.330

Yttrande:

Avsändaren uppmanar till att inte bygga på Heleneborgs Båtklubbs varvsplan. Enligt avsändaren är strandnära verksamhet som båtklubben viktig att värna, då den håller ett unikt

kulturarv levande genom arbetet med träbåtar. Verksamheten uppskattas av både båtägare och turister. Avsändaren menar att den planerade teknikbyggnaden bör omprövas, då det finns alternativ som inte påverkar befintlig verksamhet. Om planerna genomförs riskerar ett historiskt värdefullt kulturarv att gå förlorat, och avsändaren hänvisar till att platsen är utpekad som riksintresse.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Varken verkstäder och lokaler som båtklubben använder påverkas. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.331

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot placeringen av teknikhuset på Långholmen.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet.

Yttrande 2.3.332

Yttrande:

Avsändaren protesterar kraftigt mot planerna på att förändra Långholmen, som beskrivs som en oas i Stockholm. Avsändaren uppmanar till att tänka om.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö,

rekreation samt komplexitet. Tillgängligheten till Långholmens grönområden kommer inte att minska eller omöjliggöras. Under så väl byggtid som driftskede kommer grönområdena fortsätta vara tillgängliga för rekreation.

Yttrande 2.3.333

Yttrande:

Avsändaren ifrågasätter om inte tillräckligt av Stockholms kulturmiljö redan har förstörts.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Teknikbyggnaden gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, omgivande miljö och kulturmiljövärden. Med denna anpassning bedöms byggnationen inte påverka kulturmiljövärdena negativt i sin helhet.

Yttrande 2.3.334

Yttrande:

Avsändaren, som uppger sig vara medlem i Heleneborgs Båtklubb och ägare av en träbåt, framhåller att träbåtarna i Pårsundet skapar glädje och uppskattning hos allmänheten. Enligt avsändaren är platsen världsunik, en av Stockholms mest fotograferade, och borde bevaras som ett utomhusmuseum. Avsändaren menar att träbåtskulturen är ett kulturarv som saknar motsvarighet internationellt, och att teknikhuset riskerar att förstöra både verksamheten och den positiva atmosfären kring platsen. Avsändaren uppmanar till att flytta teknikhuset till en annan plats.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Vissa rekreationsytor påverkas tillfälligt, men återställs efter byggtiden. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm.

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringytor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Varken verkstäder och lokaler som båtklubben använder påverkas. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.335

Yttrande:

Avsändaren uppmanar till eftertanke innan beslut fattas, och beskriver Långholmen med omnejd som ett nödvändigt rekreationsområde i storstaden. Enligt avsändaren är skadan oåterkallelig om området förstörs.

Regionens kommentar:

Utredningar enligt gällande lagstiftning har genomförts och placeringen av teknikbyggnaden bedöms som mest lämplig. Järnvägsplanen prövas enligt regelverk innan den kan fastställas. Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men återställs efter färdigställande. Placeringen innebär visst intrång i en träd- och buskridå under byggtiden, som återställs. Teknikbyggnaden bedöms inte innebära några negativa effekter på rekreationsvärden under drifttiden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet.

Yttrande 2.3.336

Yttrande:

Avsändaren anser att en större teknikbyggnad på Långholmen skulle hota en unik kulturmiljö, båtliv, djurliv och påverka både arbetande och passerande människor negativt – inklusive stockholmare och turister. Enligt avsändaren har flera instanser tidigare påpekat att det finns alternativa platser för byggnaden. Avsändaren framhåller särskilt Heleneborgs Båtklubb och Pårsundet som viktiga delar av stadens centrala och internationellt unika miljö, och uppmanar till att värna denna plats som ett signum för Stockholm.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Placeringen är vald utifrån bedömningen att den medför minsta möjliga påverkan på omgivningen.

Utredningar enligt gällande lagstiftning har genomförts och placeringen av teknikbyggnaden bedöms som mest lämplig. Järnvägsplanen prövas enligt regelverk innan den kan fastställas. Samråds- och granskningsförfarandet har genomförts enligt gällande lagstiftning. Synpunkter har tagits in och beaktats, men har inte lett till någon förändring i bedömningen av teknikbyggnadens placering.

Regionen bedömer att förutsättningarna för båtliv och turism kan bestå även efter att teknikbyggnaden uppförts. Under byggtiden begränsas påverkan genom dialog med berörda

och hanterbara anpassningar. Vissa rekreationsytor påverkas tillfälligt, men återställs efter färdigställande.

Yttrande 2.3.337

Yttrande:

Avsändaren protesterar mot planerna att placera teknikhuset på Långholmen, och menar att detta hotar en unik kulturmiljö. Enligt avsändaren bör Pårsundet bevaras för tråbåtsentusiaster, stockholmare och besökare som uppskattar miljån.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet, och bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Vissa rekreationsytor påverkas tillfälligt, men återställs efter byggtiden.

Yttrande 2.3.338

Yttrande:

Avsändaren uttrycker att planerna bör stoppas, och beskriver Långholmen och Pårsundet som delar av Stockholms kulturhistoria. Enligt avsändaren bör den levande kulturmiljön med tråbåtar bevaras för framtiden.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pårsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.339

Yttrande:

Avsändaren tackar för arbetet med att utveckla tunnelbanenätet, men motsätter sig starkt den föreslagna placeringen av ett teknikhus på Långholmen. Enligt avsändaren innebär placeringen ett intrång i orörd kulturmark och påverkar negativt en verksamhet med

internationellt erkänd samling av träbåtar. Avsändaren menar att kulturvärdet inte har beaktats i planeringen, och att tekniken borde placeras i direkt anslutning till tunneln, exempelvis i bergrum, vilket skulle vara tekniskt och miljömässigt mer lämpligt.

Avsändaren föreslår även Pålundssparken som ett bättre alternativ, då ingen verksamhet störs där och platsen ligger i norrläge med högre marknivå. Det påpekas att Länsstyrelsens rekommendation om byggnadshöjd över vatten inte har beaktats. Avsändaren skriver som båtägare i Heleneborgs Båtklubb och ifrågasätter om båtarna och deras vinterförvaring anses så oviktiga att de kan offras för den föreslagna lokaliseringen.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pålundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Att bygga teknikbyggnaden helt under mark kräver större markanspråk, mer schaktarbete och ger större påverkan under både bygg- och drifttiden. Därför har en kombinerad lösning valts med en placering som är delvis under mark.

Yttrande 2.3.340

Yttrande:

Avsändaren uppger att placeringen av ett teknikhus på Långholmen kanske är nödvändig, men uttrycker att det vore mycket olyckligt om Heleneborgs Båtklubbs verksamhet skulle äventyras. Enligt avsändaren är klubben viktig både för marinhistorien och för tusentals besökare varje år. Avsändaren hoppas att fortsatt planering och konstruktion kan ske i harmoni med befintlig verksamhet.

Regionens kommentar:

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pålundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtyor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Varken verkstäder och lokaler som båtklubben använder påverkas. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras. Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålundet. Teknikbyggnaden gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, omgivande miljö och

kulturmiljövärden. Med denna anpassning bedöms byggnationen inte påverka kulturmiljövärdena negativt i sin helhet.

Yttrande 2.3.341

Yttrande:

Avsändaren menar att planerna vid Pålsundet riskerar att skada en av få kvarvarande genuina miljöer i området. Enligt avsändaren har kulturhistorien där gradvis ersatts av modern bebyggelse, och uppmanar till att undvika en liknande utveckling som vid Klara. Avsändaren anser att det finns andra platser för ett teknikhus.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men återställs efter färdigställande. Placeringen bedöms inte ge några negativa effekter på rekreationsvärden under drifttiden. Långholmen och Pålsundet bevaras som helhet.

Yttrande 2.3.342

Yttrande:

Avsändaren hoppas att planerna på att placera teknikhuset på Långholmen omvärderas, då det enligt avsändaren skulle äventyra båtarnas hemvist. Avsändaren, som bor i Järfälla men ofta besöker platsen, framhåller värdet av att bevara natur och kultur nära och tillgängligt för många. Det egna engagemanget i träbåtskulturen lyfts fram som exempel på det arbete som krävs för att bevara denna kulturskatt.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om de höga kulturmiljövärdena vid Långholmen och Pålsundet. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Båtliv och annat friluftsliv bedöms kunna bestå, med viss anpassning under byggtiden.

Yttrande 2.3.343

Yttrande:

Avsändaren uppmanar till att låta Långholmen och Pårsundet vara orörda. Avsändaren uttrycker sorg över tidigare byggprojekt i Stockholm, och ber om att platsen inte ska påverkas negativt.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden.

Yttrande 2.3.344

Yttrande:

Avsändaren beskriver Långholmen som en plats som gått från att vara förknippad med fängelset till att bli en grön oas för aktiviteter. Enligt avsändaren bör denna utveckling inte förstöras genom nybyggnation, särskilt inte på platsen där gamla träbåtar renoveras och ett kulturhistoriskt arbete bedrivs. Avsändaren ifrågasätter att invånare på Södermalm skulle acceptera detta intrång och uppmanar till att tänka om.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Placeringen är vald utifrån bedömningen att den medför minsta möjliga påverkan på omgivningen. Tillgängligheten till Långholmens grönområden kommer inte att minska eller omöjliggöras. Under såväl byggtid som driftskede kommer grönområdena fortsätta vara tillgängliga för rekreation.

Yttrande 2.3.345

Yttrande:

Avsändaren anser att placeringen av teknikhuset måste ändras. Enligt avsändaren är det möjligt att hitta en alternativ plats för byggnaden, men inte för båtarna som berörs. Att slå ut denna verksamhet på Långholmen beskrivs som okänsligt och i strid med principen om en levande stad.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Varken verkstäder och lokaler som båtklubben använder påverkas. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.346

Yttrande:

Avsändaren motsätter sig placeringen på Långholmen och menar att bättre alternativ har förbisetts i Region Stockholms utredning, som enligt avsändaren är bristfällig. Avsändaren uppmanar till en fördjupad utredning med hänsyn till kulturmiljö, föreningsliv och säkerhet.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. Utredningar enligt gällande lagstiftning har genomförts och placeringen av teknikbyggnaden bedöms som mest lämplig. Järnvägsplanen prövas enligt regelverk innan den kan fastställas. Samråds- och granskningsförfarandet har genomförts enligt gällande lagstiftning. Synpunkter har tagits in och beaktats, men har inte lett till någon förändring i bedömningen av teknikbyggnadens placering. Båtliv och annat friluftsliv bedöms kunna bestå, med viss anpassning under byggtiden.

Yttrande 2.3.347

Yttrande:

Avsändaren protesterar starkt mot byggplanerna för en teknikbyggnad på Långholmen. Enligt avsändaren innebär detta ett ingrepp i kulturskatter och beskriver det som huvudlöst. Avsändaren uppmanar till att hitta en annan plats än denna oas för byggnationen.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.348

Yttrande:

Avsändaren anser att planerad byggnation på Heleneborgs Båtklubbs vinteruppställningsplats hotar ett levande och oersättligt kulturarv. Klubben ses som en unik länk till Stockholms marina historia, med över hundra års verksamhet som bevarar traditionellt båthantverk och kunskap om träbåtar.

Klubben betraktas som en viktig plats för generationsöverföring av hantverkskunskap, social gemenskap och utbildning. Den klinkbyggda båttraditionen, som är UNESCO-listad, hålls levande här. En flytt eller inskränkning av verksamheten skulle enligt avsändaren innebära ett allvarligt hot mot både lokalt och internationellt kulturarv.

Riksantikvarieämbetet och Sjöhistoriska museet lyfter fram Pårsundet som ett levande kulturlandskap där klubben spelar en central roll. Avsändaren ifrågasätter hur Region Stockholm avser att minska påverkan och efterlyser en tydlig beskrivning av platsens kulturhistoriska värden i planeringsdokumenten.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt.

Långholmen ligger inom riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården. HBK och dess verksamhet ingår och utgör en del av detta riksintresse, men båtklubben och dess verksamhet i sig är inte ett riksintresse enligt miljöbalken 3 kap 6§. Mot denna bakgrund har analysen gjorts med fokus på Långholmen och Pårsundet som helhet. Stadsmuseet, inom Stockholms stad, bedömer att den aktuella placeringen är lämplig ur kulturmiljösynpunkt.

Uppförandet av en byggnad på platsen bedöms inte medföra att befintliga kulturmiljövärden i sin helhet påverkas negativt, förutsatt att gestaltningen sker med hänsyn till platsens karaktär. Vissa rekreationsytor påverkas tillfälligt under byggtiden, men återställs efteråt.

Placeringen innebär visst intrång i träd- och buskridån, som också återställs. Teknikbyggnaden bedöms inte påverka rekreativvärden negativt under drifttiden.

Regionen har under samrådsprocessen löpande bjudit in till dialog och informerat om planerna för att samla in synpunkter från närområdet och berörda. Det är en viktig del av den lagstadgade planprocessen och ett sätt att få in synpunkter och kompletterande information. Regionen har också fört dialog med Heleneborgs båtklubb och tagit emot synpunkter den vägen.

Yttrande 2.3.349

Yttrande:

Avsändaren anser att det politiska ledarskapet brister i insikten om behovet att skydda miljön på Långholmen. Enligt avsändaren skulle en likriktarstation vid Pårsundet försämlra Heleneborgs Båtklubb's möjligheter att förvalta ett kulturarv – Sveriges träbåtsflotta. Avsändaren framhåller att verksamheten bidrar till trygghet, generationsmöten och turism, och att Pårsundet utan båtar vore en stor förlust. Avsändaren uppmanar till att se hela bilden och hitta en alternativ lösning som inte hotar den 100-åriga verksamheten.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreativvärden, och att platsen har stor betydelse för många. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm.

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtyor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Varken verkstäder och lokaler som båtklubben använder påverkas. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.350

Yttrande:

Avsändaren uppmärksammar att ännu en känslig miljö i Stockholm riskerar att tas i anspråk för att möta befolkningstillväxtens behov. Enligt avsändaren bör även trivselfaktorer för invånarna beaktas, då brist på sådana kan få negativa konsekvenser. Avsändaren hemställer att alternativa placeringar för teknikhuset beaktas, för att undvika påverkan på den anrika båtklubben.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.351**Yttrande:**

Avsändaren protesterar mot att ett teknikhus byggs på Heleneborgs Båtklubbss uppläggningsplats. Enligt avsändaren skulle förlusten av delar av uppläggningsytan innebära att ett stort antal båtar försvinner från klubben, vilket skulle skada en 100-årig verksamhet som saknar motsvarighet i Sverige.

Regionens kommentar:

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pålsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtyor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Varken verkstäder och lokaler som båtklubben använder påverkas. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.352**Yttrande:**

Avsändaren menar att det är lätt att förbise det unika i det som finns nära till vardags, och att Långholmen är ett sådant exempel. Enligt avsändaren är miljön på Långholmen mycket speciell och bidrar till Stockholms särprägel som storstad. Avsändaren framhåller att platsen uppfattas som unik av både svenska och internationella besökare.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pålsundet bevaras som helhet.

Yttrande 2.3.353

Yttrande:

Avsändaren kritiserar förslaget att placera ett teknikhus på ytan för husbilsamping och vinterförvaring av båtar på Långholmen. Enligt avsändaren står beslutet mellan att bli ihågkommen som den som förstörde en unik miljö eller som den som lyssnade till invånarna och omvärderade ett dåligt beslut. Avsändaren föreslår en alternativ placering vid Färgfabriken i Gröndal, där påverkan på närmiljön skulle vara mindre.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt byggtid, kostnad och komplexitet. Flera alternativa lägen på Långholmen och ett på Söder Mälarstrand har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm.

Yttrande 2.3.354

Yttrande:

Avsändaren uttrycker starkt motstånd mot planerna på att uppföra ett teknikhus på Långholmen, som enligt avsändaren är en av Stockholms mest unika och värdefulla platser. Avsändaren framhåller att Heleneborgs Båtklubb riskerar att förlora sin uppläggningsyta, vilket beskrivs som djupt bekymmersamt.

Enligt avsändaren är Långholmen ett älskat grönområde med höga natur- och kulturvärden, och att bygga ett teknikhus där vore att förstöra något oersättligt. Heleneborgs Båtklubb beskrivs som ett levande kulturarv och en uppskattad sevärdhet för både stockholmare och turister. Avsändaren uppmanar till att hitta en alternativ lösning som skyddar både miljön, kulturen och människors tillgång till platsen.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Varken verkstäder och lokaler som båtklubben använder påverkas. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Vissa rekreationsytor kan påverkas tillfälligt under byggtiden, men tillgängligheten till dem bibehålls. Ytorna återställs efter färdigställande. Placeringen bedöms inte ge några negativa effekter på rekreationsvärden under drifttiden.

Yttrande 2.3.355

Yttrande:

Avsändaren ifrågasätter vad ett teknikhus innebär och ställer det mot den kulturmiljön med genuina träbåtar i Pårsundet. Enligt avsändaren bör Långholmen räddas från påverkan.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Båtliv och annat friluftsliv bedöms kunna bestå, med viss anpassning under byggtiden.

Yttrande 2.3.356

Yttrande:

Avsändaren kräver att teknikbyggnaden för Gula linjen placeras så att den inte negativt påverkar träbåtsverksamheten på Långholmen.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Uppställningsytan får en begränsad påverkan men lokaler, verkstäder och båtplatser i Pårsundet berörs inte, och båtklubben kan fortsätta sin verksamhet.

Yttrande 2.3.357

Yttrande:

Avsändaren uppger sig ha ägnat sitt yrkesliv åt att bevara träbåtsarvet på Pårsundet och beskriver som oersättligt. Enligt avsändaren är det fantasilöst att ta grusad mark i anspråk för byggnation, och uppmanar till eftertanke och ett bredare perspektiv.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtytor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Varken verkstäder och lokaler som båtklubben använder påverkas. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Yttrande 2.3.358

Yttrande:

Avsändaren anser att en större teknikbyggnad på Långholmen skulle hota en unik kulturmiljö, båtliv, djurliv och människors upplevelse – både för dem som arbetar på ön och för förbipasserande, inklusive stockholmare och turister. Det framhålls att det finns alternativa platser för byggnaden. Långholmen, Heleneborgs båtklubb och Pårsundet beskrivs som centralt belägna och internationellt unika miljöer som bör värnas. Många arbetar året runt för att bevara stadsbilden och båtlivet, vilket ses som ett signum för Stockholm.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Placeringen är vald utifrån bedömningen att den medför minsta möjliga påverkan på omgivningen.

För att minska både markanspråk och visuell påverkan placeras byggnaden delvis under mark. Den kommer att vara synlig från vissa platser, men gestaltas med hänsyn till platsens karaktär, den omgivande miljön och kulturmiljön. Med denna anpassning bedöms de negativa konsekvenserna för stads- och landskapsbilden som små, och uppförandet av byggnaden bedöms inte påverka kulturmiljön som helhet negativt. Båtliv och annat friluftsliv bedöms kunna bestå, med viss anpassning under byggtiden.

Yttrande 2.3.359

Yttrande:

Avsändaren anser att projektet bidrar till att förstöra Stockholms historia och kulturskatt. Det uttrycks en uppmaning att låta historien finnas kvar, och en protest mot att Långholmen och Långholmskanalen skövlas. Det påpekas att tillräckligt med resurser redan har lagts på att förstöra kulturvärden.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet.

Yttrande 2.3.360

Yttrande:

Avsändaren är starkt kritisk till byggplanerna på Långholmen och Pårsundet. Det görs en jämförelse med Rom, där ny tunnelbana planeras i antika områden, och ifrågasätts varför motsvarande inte är möjligt i Stockholm. Det anses märkligt att västra Södermalm, särskilt området kring SÖS, saknar tunnelbana. En linje från SÖS till Karolinska via Hornstull beskrivs som praktisk. Busstrafiken över bron upplevs som ineffektiv, och det ifrågasätts varför resor måste gå via Liljeholmen för att nå Fridhemsplan.

Regionens kommentar:

För att uppfylla tunnelbanans funktionskrav behöver teknikbyggnaden placeras längs spårtunneln, mellan den norra delen av Långholmen och den norra delen av Södermalm. Placeringen är vald utifrån bedömningen att den medför minsta möjliga påverkan på omgivningen. Utredningar enligt gällande lagstiftning har genomförts och placeringen av teknikbyggnaden bedöms som mest lämplig. Järnvägsplanen prövas enligt regelverk innan den kan fastställas. Samråds- och granskningsförfarandet har genomförts enligt gällande lagstiftning. Synpunkter har tagits in och beaktats, men har inte lett till någon förändring i bedömningen av teknikbyggnadens placering.

Yttrande 2.3.361

Yttrande:

Avsändaren anser att Långholmen är ett tydligt exempel på Stockholms unika karaktär – en lantlig idyll mitt i staden. Platsen beskrivs som avgörande för stadens identitet. Det uttrycks oro över att en exploatering skulle skada både stadens personlighet och självbild. Det framhålls att mycket vackert redan har förstörts i Stockholm, och att Långholmen nu riskerar att gå samma öde till mötes.

Regionens kommentar:

Regionen är medveten om att Långholmen är ett område med höga kultur-, natur- och rekreationsvärden, och att platsen har stor betydelse för många. Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen, och endast en begränsad

del av området tas i anspråk för teknikbyggnaden. Långholmen och Pårsundet bevaras som helhet. Båtliv och annat friluftsliv bedöms kunna bestå, med viss anpassning under byggtiden.

Yttrande 2.3.362

Yttrande:

Avsändaren uttrycker oro över att det planeras ett teknikhus för gula linjen på Långholmen. Placeringen innebär att Heleneborgs båtklubb får avsevärt mycket mindre område för vinterförvaring av träbåtar, vilket hotar verksamheten. Avsändaren undrar om invånarna i framtiden inte kommer kunna njuta av de vackra träbåtarna, och menar att det vore en enorm förlust för både Stockholm och Sverige. Träbåtskulturen måste värnas. Avsändaren uttrycker en förhoppning om att ett bättre område för teknikhuset hittas.

Regionens kommentar:

Den planerade teknikbyggnaden påverkar inte båtplatserna i Pårsundet. Under byggtiden (ett till två år tidigast år 2030) används cirka 20 procent av uppställningsytan som etableringsområde. När byggnaden är klar upptar den, inklusive kringtytor, cirka fem procent av dagens uppställningsyta. Verkstäder och lokaler påverkas inte. Båtklubben kan fortsätta sin verksamhet, och majoriteten av uppställningsytan bevaras.

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation och komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Yttrande 2.3.363

Yttrande:

Avsändaren anser att det är tråkigt att en av Stockholms vackraste platser förstörs genom en dåligt vald placering av teknikhus och hoppas på att en annan placering kan hittas.

Regionens kommentar:

Regionen bedömer att den aktuella placeringen ger minsta möjliga påverkan på omgivningen. Bedömningen bygger på en samlad analys av bland annat påverkan på kultur- och naturmiljö, rekreation samt komplexitet. Flera alternativa lägen har analyserats, men har bedömts som mindre lämpliga och därför valts bort.

Tunnelbana mellan Fridhemsplan och Älvsjö är ett samverkansprojekt mellan staten, Stockholm stad och Region Stockholm. Region Stockholm har i uppdrag att planera och bygga dels den nya tunnelbanelinjen, dels en ny depå i Älvsjö för tågen på den nya linjen. Stationerna på den nya linjen är Fridhemsplan, Liljeholmen, Årstaberg, Årstafältet, Östbergahöjden och Älvsjö.